NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

NSZ ČR

Z P R Á V A

O ČINNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

ZA ROK 2018

(textová část)

V Brně dne 7. června 2019

4 NZN 604/2019

Seznam zkratek

NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství (Městské státní zastupitelství v Praze, na úrovni krajského státního zastupitelství)
OSZ	Okresní státní zastupitelství
ObSZ	Obvodní státní zastupitelství (v obvodu Městského státního zastupitelství v Praze)
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
VS	Vrchní soud
KS	Krajský soud
trestní zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
zákon o státním zastupitelství	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
zákon o TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
ZMJS	zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, ve znění pozdějších předpisů
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
z. ř. s.	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
s. ř. s.	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
JŘSZ	vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
Sb. rozh. tr.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní
MV ČR	Ministerstvo vnitra

OBSAH

I. ÚVOD - SHRNUTÍ 5

1. Obecné shrnutí ... 5

2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti ... 13

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2018 22

1. Základní trendy vývoje kriminality ... 22

a) Celkový vývoj kriminality 22
b) Odklony 25
c) Trestní odpovědnost právnických osob 29
d) Nové jevy v kriminalitě 30
e) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí 34
f) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti 41
g) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek 44
h) Drogová kriminalita 46
i) Trestné činy v dopravě 50
j) Trestné činy proti životnímu prostředí 52
k) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými 55
l) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací 59
m) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb 61

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRAVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2018 63

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení ... 63

a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení 63
b) Délka přípravného řízení 68
c) Vazební řízení 71
d) Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě 71
e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu 72

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem ... 75

a) Obecné poznatky 75
b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci 78
c) Pravomocně zproštěné věci 79

3. Dohled ... 80

IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ 82

1. Trestní působnost 82
a) Trestní řízení 82
b) Přezkumná agenda 83
c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality 86
d) Mezinárodní justiční spolupráce 86

2. Mimotrestní působnost 89
a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního 89
b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., zákona o mezinárodním právu soukromém 90
c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací 90
d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody 92
e) Metodické aktivity 92

3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství 92

4. Ostatní agenda NSZ 95
a) Zvláštní zprávy 95
b) Pokyny obecné povahy 95
c) Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů 95
d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu ČR k zaujetí sjednocujícího stanoviska 96
e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo 96
f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství 96
g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost 97
h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2018 98
i) Národní korespondenti 98

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY 99

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství 99

2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství 100

3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody 100
a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova 100
b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba 100
c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody 101
d) Dozor nad ústavy, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence 101

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2018 102

1. Novelizace právních předpisů 102

2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti 104
a) Personální zajištění výkonu působnosti 104
b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání 106

I. ÚVOD - SHRNUTÍ

1. Obecné shrnutí

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018 byla vypracována na základě poznatků z výkonu působnosti Nejvyššího státního zastupitelství i podkladových zpráv od vrchních a krajských státních zastupitelství a statistických údajů Ministerstva spravedlnosti. Zpráva se člení na část textovou a část grafickou a tabulkovou. Statistická data jsou obsažena v tabulkové části, která již vychází z právních kvalifikací trestných činů podle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.; do textu jsou statistické údaje převzaty jen v nezbytném rozsahu a na jednotlivé tabulky text zprávy na příslušných místech odkazuje.

Také v roce 2018 se na **úseku trestním** projevila tendence předcházejících let (s výjimkou roku 2013) spočívající **v poklesu počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení.** Platí závěr, že z hlediska dlouhodobého vývoje evidovaná kriminalita postupně klesá, což dokumentují i údaje policejní statistiky, u níž se lze setkat se stejnými tendencemi. Na druhou stranu roste četnost věcí složitých a rozsáhlých, jejichž zpracování vyžaduje enormní úsilí a stále vyšší míru odbornosti orgánů činných v trestním řízení.

K základním údajům vztahujícím se k vedeným trestním řízením za rok 2018 lze uvést následující: celkem bylo v tomto roce sepsáno **209 892** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti fyzické osobě a **1 013** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti právnické osobě. V rámci vedených trestních řízení pak bylo vůči **76 687** fyzickým osobám a vůči **296** právnickým osobám zahájeno trestní stíhání nebo jim bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení.

Skladba trestné činnosti podle nejčastějších právních kvalifikací
(počty zahájených trestních stíhání a zkrácených přípravných řízení v roce 2018)

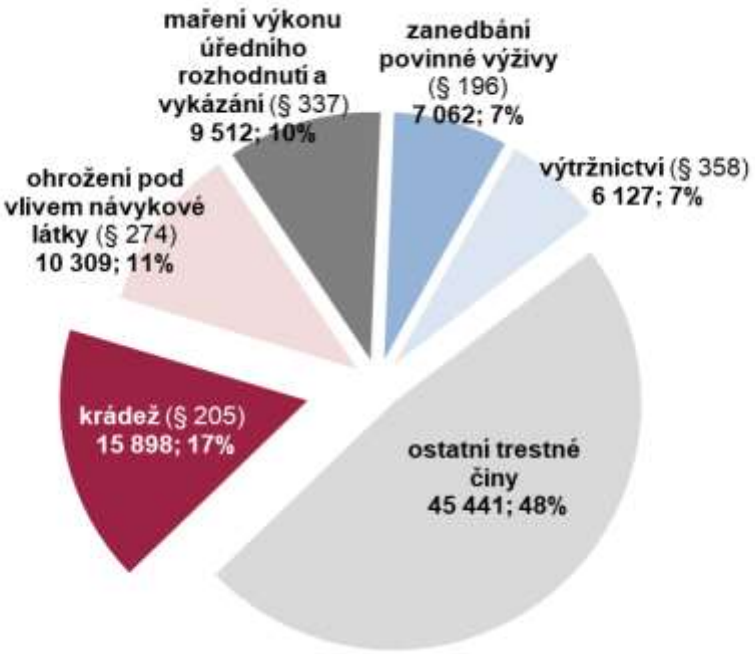

Převažující formou přípravného řízení zůstává zkrácené přípravné řízení; této formy přípravného řízení bylo v roce 2018 užito vůči nepatrně vyššímu počtu osob než v roce 2016 a 2017, ale stále méně než v letech 2014 a 2015, a to **50,2 %** z celkového počtu všech osob (v roce 2017 49,2 %, v roce 2016 49,8 %, v roce 2015 52,1 % a v roce 2014 63,9 %). Na základě výsledků přípravného řízení pak byla na **69 965** fyzických osob a na **260** právnických osob podána obžaloba nebo návrh na potrestání a na dalších **139** fyzických osob (na **4** právnické osoby) byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Celkem tedy bylo v roce 2018 postaveno před soud **70 104** fyzických osob a **264** právnických osob.

Rok	Počet zahájených věcí*	Obžalováno osob	Podán návrh na potrestání	Zastaveno	Narov-nání	Podmíněně zastaveno (§ 307 tr. ř.)	Odsouzeno osob	% zproštění **
1994	375 869	65 139	X	4 393	x	2 509	51 931	**3,3**
1995	383 762	84 066	X	4 288	x	2 292	54 957	**2,7**
1996	376 411	85 347	X	4 120	64	3 891	57 974	**2,2**
1997	375 660	84 066	X	3 724	51	4 537	59 777	**2,4**
1998	398 303	73 905	X	2 837	8	3 113	54 083	**2,4**
1999	384 195	84 973	X	2 729	14	4 641	62 594	**2,2**
2000	374 954	86 074	X	2 620	25	6 166	63 211	**2,9**
2001	349 814	84 855	X	2 439	31	7 704	60 182	**2,9**
2002	397 120	77 210	16 671	1 300	45	6 744	65 098	**4,0**
2003	387 960	78 726	17 194	1 000	49	7 047	66 131	**4,3**
2004	378 686	75 861	18 569	770	39	6 602	68 443	**4,6**
2005	364 140	75 223	20 544	3 622	53	6 892	67 561	**4,8**
2006	344 732	70 477	27 403	3 223	38	7 387	69 445	**5,4**
2007	355 738	67 186	34 055	3 183	78	7 172	75 728	**5,2**
2008	335 961	63 079	35 367	3 065	135	6 764	75 882	**5,5**
2009	324 132	49 459	53 208	2 297	174	5 151	73 787	**6,5**
2010	315 802	42 933	49 874	1 960	148	3 718	70 651	**7,0**
2011	316 452	43 209	51 410	1 738	143	3 692	70 160	**6,6**
2012	305 700	37 984	57 205	1 525	97	2 967	71 471	**7,1**
2013	327 706	34 275	63 759	1 365	62	2 362	77 976	**6,9**
2014	291 665	33 790	62 437	1 081	57	2 223	72 825	**6,4**
2015	255 572	39 452	44 875	1 213	81	2 851	65 569	**5,7**
2016	236 090	38 431	39 707	1 094	79	2 857	61 423	**4,9**
2017	220 310	35 121	35 690	838	51	2 964	55 705	**5,3**
2018	**209 892**	**33 832**	**36 133**	**814**	**63**	**3 276**	**54 448**	**5,2**

*) 1994 – 2001 – počet vyřízených trestních věcí
2002 – 2018 – počet záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 TŘ

**) Podíl počtu zproštěných osob [bez osob zproštěných podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] k celkovému počtu obžalovaných osob v daném roce

Pokles kriminality se v zásadě netýkal té nejzávažnější kriminality zpracovávané krajskými a vrchními státními zastupitelstvími. Jak vyplývá z následující tabulky, na VSZ dochází k nárůstu zpracovávaného objemu věcí v období od roku 2008 do 2018. U KSZ je sice patrný celkový pokles evidovaných trestních řízení, ale současně v zásadě zůstává v daném období počet osob postavených před soud. Byť podíly zprošťujících rozhodnutí bývají na KSZ a VSZ vyšší, než je průměr, přesto i při uvedeném nápadu trestné činnosti docházelo k výše citovanému celkovému výraznému snížení zprošťujících rozhodnutí.

Rok	Počet věcí KSZ (§ 158 odst. 3 TŘ)	Počet věcí VSZ (§ 158 odst. 3 TŘ)	Obžalováno osob KSZ	Obžalováno osob VSZ	Podán návrh na potrestání KSZ	Podán návrh na potrestání VSZ
2008	3 968	111	1 595	68	0	0
2009	4 367	135	1 529	77	0	0
2010	1 524	75	1 152	128	0	0
2011	1 639	89	1 410	53	0	0
2012	2 629	128	1 496	112	56	0
2013	2 329	132	1 570	116	51	0
2014	2 391	140	1 491	88	46	0
2015	2 251	127	1 650	154	17	0
2016	2 322	339	1 567	158	16	0
2017	2 250	168	1 522	164	13	0
2018	**2 083**	**131**	**1 581**	**111**	**3**	**0**

Pokud jde o **příčiny poklesu kriminality,** tento fenomén je zaznamenáván již několik let, projevuje se výrazně především tendence poklesu méně závažné majetkové trestné činnosti.

Příčiny poklesu kriminality je třeba posuzovat komplexně. V oblasti méně závažné majetkové trestné činnosti hraje významnou roli nízká míra její objasněnosti a s ní související nedostatečná motivace tuto trestnou činnost ze strany poškozených vůbec oznamovat. Na pokračujícím poklesu trestné činnosti má nepochybně zásadní vliv dobrý ekonomický vývoj ve společnosti, snižování míry nezaměstnanosti a růst příjmů. Částka, která se pro poškozeného zdála významná před několika lety, již není vnímána jako dostatečný důvod vystavit se výrazné časové ztrátě při podání trestního oznámení. Další důvody nižšího stupně aktuálně evidované kriminality lze spatřovat v kombinaci faktorů a opatření legislativních, kontrolních, preventivních opatření jak ze strany státu, tak ze strany soukromých subjektů. V návaznosti na informace médií tištěných i na internetu lidé se chovají obezřetněji při zajištění svého majetku, stejně jako při podpisu smluv i jiných závazků, ale i při sjednávání obchodů přes internet.

Podstatný vliv na pokles kriminality má např. v obvodu **MSZ v Praze,** ale i ve všech větších městech, nepochybně rozšíření městského kamerového systému, který vede nejen k objasnění řady případů nedlouho po spáchání, ale působí preventivně i na páchání trestné činnosti. Např. centrální oblast hlavního města je kamerovým systémem pokryta téměř úplně.

Není možné přehlédnout také výraznou latenci kriminality nebo její přesun do jiného prostředí, a to zejména do tzv. kyberprostoru. Je například otázkou, kolika útokům jsou skutečně vystaveny jednotlivé bankovní ústavy, které jsou možnou ztrátou důvěry klientů motivovány, aby se i o úspěšném útoku nikdo nedozvěděl. Stejně latentní může být kriminalita spočívající v provozování podvodných e-shopů.

V kyberprostoru lze pak identifikovat i významný podíl trestných činů z nenávisti, které lze přes jejich zjevnost v podobě řady internetových diskusí nebo příspěvků v různých fórech jen obtížně objasnit.

Z osob postavených před soud pak bylo **zproštěno obžaloby** [bez důvodu zproštění podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] na úrovni okresních státních zastupitelství **4,9 %** osob, na úrovni krajských státních zastupitelství **9,52 %** osob a na úrovni vrchních státních zastupitelství **22,12 %** osob, což souhrnně pro okresní, krajská a vrchní státní zastupitelství činí v průměru **5,21 %**.

Výše uvedené údaje vyplývají ze statistických dat Ministerstva spravedlnosti, které je ústředním orgánem statistiky v rezortu justice. S ohledem na to, že statistické údaje na úrovni vrchních státních zastupitelství nevykazují potřebnou míru přesnosti, rozhodlo se Nejvyšší státní zastupitelství od letošního roku přistoupit k podrobnějšímu vykazování statistických údajů týkajících se činnosti obou vrchních státních zastupitelství. V následující tabulce jsou uvedeny údaje, které vycházejí z vlastní evidence trestních spisů obou VSZ a jsou mnohem podrobněji rozpracovány tak, aby lépe odrážely **výsledky činnosti VSZ v Praze i Olomouci**. Tabulka vychází z počtu obžalovaných osob v jednotlivých letech a následně je k těmto hodnotám uveden zjištěný výsledek v řízení před soudem (jde o dynamický charakter tabulky – vyplňování zpětně k roku, kdy byla podána obžaloba).

Z této tabulky především vyplývá, že od roku 2011 byla státním zástupcem vrchního státního zastupitelství podána **obžaloba** celkem na **1051** osob. Z tohoto celkového počtu osob bylo od roku 2011 **pravomocně odsouzeno** celkem **293** osob, což činí 27,9 %, a **zproštěno obžaloby** celkem **53** osob, což činí **5,04 %**. Pokud vycházíme z počtu osob 366, o nichž bylo pravomocně rozhodnuto, tak podíl 293 osob pravomocně odsouzených činí **80 %** a podíl 53 osob pravomocně zproštěných obžaloby je **14,5 %** (rozdíl činí jiný druh rozhodnutí). Zatím ve sledovaném období představuje průměrný počet zproštěných osob méně než 10 osob ročně.

Současně je však třeba zdůraznit, že z celkového počtu 1051 osob, na které byla od roku 2011 podána obžaloba, bylo pravomocně rozhodnuto pouze o 366 osobách, tedy o 35 %. Tento údaj je velmi důležitý, protože u cca 65 % osob, na které byla podána obžaloba od roku 2011 do roku 2018, není dosud pravomocně rozhodnuto. I u obžalob v letech 2012 až 2014 je rozhodnuto toliko u podílu osob v rozmezí od 73 % do 82 %, následně v roce 2015 je rozhodnuto o cca 22 % osob a od roku 2016 je v jednotlivých letech rozhodnuto o méně než 10 % osob. U **VSZ v Olomouci** lze zatím vysledovat 100% úspěšnost obžalob v letech 2011, 2015 a 2017, obdobně u **VSZ v Praze** pro rok 2018.

Statistika trestních věcí vedených vrchními státními zastupitelstvími

	VSZ v Praze	VSZ v Olomouci	Celkem obě VSZ	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Celkem
1	**Počet obžalovaných osob**			32	39	55	53	104	104	81	92	**560**
				31	54	64	37	62	84	109	50	**491**
				63	93	119	90	166	188	190	142	**1 051**
2	**Počet osob - vrácení k došetření (z řádku 1)**			0	0	0	0	1	21*	0	1	**23**
				3	1	0	0	8	0	0	0	**12**
				3	**1**	**0**	**0**	**9**	**21**	**0**	**1**	**35**
3	**Počet osob - rozhodnuto (z řádku 1)**			32	28	38	39	29	10	9	4	**189**
				28	48	49	29	8	8	7	0	**177**
				60	**76**	**87**	**68**	**37**	**18**	**16**	**4**	**366**
4	**Počet osob - odsouzeno (z řádku 3)**			16	20	19	31	22	6	7	4	**125**
				28	43	47	28	8	7	7	0	**168**
				44	**63**	**66**	**59**	**30**	**13**	**14**	**4**	**293**
5	**Počet osob - zproštěno (z řádku 3)**			5	2	19**	6	7	3	2	0	**44**
				0	5	2	1	0	1	0	0	**9**
				5	**7**	**21**	**7**	**7**	**4**	**2**	**0**	**53**
6	**Počet osob - nevyřízeno (z řádku 1)**			0	11	17	14	74	73	72	87	**348**
				0	3	11	7	46	76	102	50	**295**
				0	**14**	**28**	**21**	**120**	**149**	**174**	**137**	**643**
7	**Počet osob - jiné rozhodnutí (zastaveno amnestie, úmrtí, postoupeno, podmíněně zastaveno) (z řádku 1)**			11	6	0	2	0	1	0	0	**20**
				0	2	4	1	0	1	0	0	**7**
				11	**8**	**4**	**3**	**0**	**2**	**0**	**0**	**27**

*) Vráceno 17 osob v trestní věci obviněného D. R. v návaznosti na nezákonné rozhodnutí VS v Praze (s ohledem na rychlost řízení nebyl podáván opravný prostředek), stejné osoby obžalovány v dalším období po rozhodnutí NS o stížnosti pro porušení zákona

**) V jedné trestní věci zproštěno 12 osob. Byly vydány postupně 4 záznamy o zahájení úkonů trestního řízení – 10. 10. 2005, 6. 11. 2006, 25. 1. 2007 a 25. 1. 2008, trestní stíhání zahájeno usnesením z 5. 5. 2008, obžaloba podána 7. 1. 2013, zproštěno rozsudkem z 28. 11. 2013, který nabyl právní moci 12. 12. 2014 (doručen leden 2015).

Procentní vyjádření má přitom spíše orientační charakter a nevystihuje dostatečně reálnou situaci, protože v celkově malém nápadu věcí u vrchních státních zastupitelství i jednotlivá skupinová trestní věc (obžaloba podána na skupinu osob) odsouzená nebo zproštěná znamená v procentuálním vyjádření nárůst i v řádu desítek procent; taková hodnota pak nemá dostatečnou vypovídací a srovnávací hodnotu. U celkově malých hodnot obžalovaných osob u věcí vrchních státních zastupitelství se jeví vhodnější vycházet z porovnání počtů osob v jednotlivých kategoriích uvedených v tabulce; zde však skupinové věci končí často odsuzujícím nebo zprošťujícím rozhodnutím pro celou skupinu osob (toto je třeba posuzovat ve vztahu k celkově malému počtu vysoce náročných věcí).

Z uvedené tabulky jednoznačně vyplývají průměrně relativně dlouhé doby řízení před soudem ve věcech, ve kterých obžaloba byla podána státním zástupcem vrchního státního zastupitelství. Ve vztahu k obvykle mimořádné skutkové a právní složitosti trestních věcí, které jsou na vrchních státních zastupitelstvích zpracovávány, považujeme v tabulce uvedené výsledky činnosti za odpovídající a velmi dobré.

Ačkoliv **zkrácené přípravné řízení** je stále dominantní formou přípravného řízení, nedosahuje úrovně četnosti z minulých let. Od vydání stanoviska trestního kolegia NS ČR ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. Tpjn 303/2014 (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) dochází v aplikační praxi k důslednějšímu zvažování splnění podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení, a to i s ohledem na dobu, která uplynula od spáchání trestného činu, popř. od zahájení trestního řízení. Přesto v roce 2018 byl zaznamenán určitý nárůst počtu osob, proti kterým bylo konáno zkrácené přípravné řízení. Ani snížení evidované kriminality, zejména pokud se jedná o drobnou majetkovou trestnou činnost a pokles počtu případů přečinů zanedbání povinné výživy podle § 196 trestního zákoníku, se neprojevilo. Okresními státními zastupitelstvími jsou pozitivně vnímány výhody zkráceného přípravného řízení, zejména jeho jednoduchost a menší formálnost, což přispívá k naplňování zásady rychlosti trestního řízení. Mnohem efektivnější je výchovný dopad trestního řízení a v neposlední řadě je třeba zmínit také snížení nákladů trestního řízení. Zjednodušená forma přípravného řízení přitom zásadně nekrátí práva podezřelého na obhajobu, když práva obviněného (§ 33 odst. 1, 2 trestního řádu) mohou podezřelí podle § 179b odst. 2 trestního řádu uplatnit i v rámci zkráceného přípravného řízení.

Výše uváděné tendence se promítly i do **uplatňování odklonů v přípravném řízení.** V roce 2018 byly odklony v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání využívány častěji než podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení. Odklony – a to i díky tomu, že v roce 2018 se uskutečnily na základě iniciativy NS a NSZ 4 semináře Justiční akademie k problematice odklonů – v tomto roce vykazovaly tendenci k vzestupu. Jejich podíl v roce 2018 vzrostl, což se týká nadále zejména podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení. Jako zásadní ve vztahu k odklonům bylo označeno především včasné zapojení Probační a mediační služby (spolupráci s ní hodnotí státní zastupitelství zpravidla velmi kladně) do řešení dané věci a náležitá úroveň komunikace státního zástupce a policejního orgánu. Podmíněné zastavení trestního stíhání, resp. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, se aplikuje zejména u majetkové trestné činnosti a trestné činnosti v dopravě, dále také u trestných činů zanedbání povinné výživy, výtržnictví, ublížení na zdraví a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Nově zaváděný institut dohody o vině a trestu se prosazuje zatím jen velice omezeně, což plně platilo i v roce 2018. Problematické je příliš komplikované pojetí tohoto institutu a nemožnost jeho aplikace ve věcech všech trestných činů (zvlášť závažných zločinů), nezbytnou se tak ukazuje novelizace trestního řádu. Z tabulky na straně 6 vyplývají souhrnné údaje základních hodnot nápadu a výslednosti v trestní působnosti státního zastupitelství po dobu jeho existence.

Z předmětné tabulky, je patrný podstatný pokles evidované kriminality kontinuálně pokračující od roku 2007 (s výjimkou dílčího nárůstu v roce 2013), a to o 41% ve vztahu k roku 2018.

Současně je však třeba uvést, že podstatný, avšak mírnější pokles lze vidět v souhrnu osob, které byly postaveny před soud. Ve shodném období, tedy od roku 2007 do 2018 je pokles 31%.

Důležitá je i hodnota procentního vyjádření zproštěných věcí. Od roku 1994 vidíme až do roku 2001 podstatně nižší hodnoty než v následujícím období. Tento rozdíl vyplývá ze změny právní úpravy, kdy velkou novelou trestního řádu z roku 2001 byl opuštěn model „silného“ přípravného řízení a těžiště dokazování bylo přeneseno před soud. Logickým důsledkem této změny bylo i zvýšení podílu zproštěných věcí v řízení před soudem. Ze stejného ukazatele je ale možné vyčíst i zvyšující se kvalitu práce státních zástupců, neboť od roku 2012 je patrný výrazný pokles zprošťujících rozhodnutí, a to z hodnoty 9,7 % na současných 5,2 %. Nutno podotknout, že celkovou dlouhodobou hodnotu zproštěných věcí lze hodnotit jako velice dobrou.

Význam zákona č. 418/2011 Sb., o **trestní odpovědnosti právnických osob** a řízení proti nim, z pohledu statisticky vykázaných osob, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání (popř. byly obžalovány), opětovně vzrostl. Nejedná se o výrazně vyšší počty, lze však mít za to, že tato právní úprava, byť aplikovaná s některými přetrvávajícími obtížemi (problém právnických osob, tzv. „prázdných schránek“), již získala své pevné místo v právním řádu. Zejména v oblasti postihu hospodářské, majetkové a finanční kriminality a korupce je význam této úpravy naprosto nezastupitelný. Do aplikace zmiňovaného institutu se zatím příliš nepromítla novela, která nabyla účinnosti dne 1. 12. 2016 (zákon č. 183/2016 Sb.). Výskyt případů aplikace ustanovení § 8 odst. 5 zákona o TOPO, ve znění uvedené novely, byl zatím poměrně malý a nejzávažnější otázkou bylo, zda postihuje právnickou osobu formální důkazní břemeno ohledně prokázání skutečností uvedených v § 8 odst. 5 zákona o TOPO. Praxe se jednoznačně kloní k závěru, že byť na prokázání těchto skutečností má právnická osoba materiální zájem a tento důvod vyvinění ji prospívá, platí zásada oficiality (§ 2 odst. 4 trestního řádu) a v mezích, v jakých to přichází v úvahu, musí rozhodné skutkové okolnosti prokazovat především orgány činné v trestním řízení. Státní zastupitelství se nadále setkávají také s aplikačními problémy vztahujícími se k souběžnému vedení trestního stíhání proti fyzickým osobám (jednatelům právnických osob) a právnickým osobám a ustanovování opatrovníků podle § 34 odst. 5 zákona o TOPO.

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla také v roce 2018 věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře udělovaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžité tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017 sérií čtyř společných odborných seminářů, svědčí skutečnost, že v roce 2018 nastal opětovný výraznější nárůst uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2018 dosáhl celkových 18,12 % (v roce 2017 to bylo 15,48 %, v roce 2016 bylo uloženo 8,45 % peněžitých trestů, v roce 2015 to bylo dokonce jen 4,65 %).

Podíl uložených peněžitých trestů ve vztahu k počtu odsouzených osob v roce 2014, resp. 2018

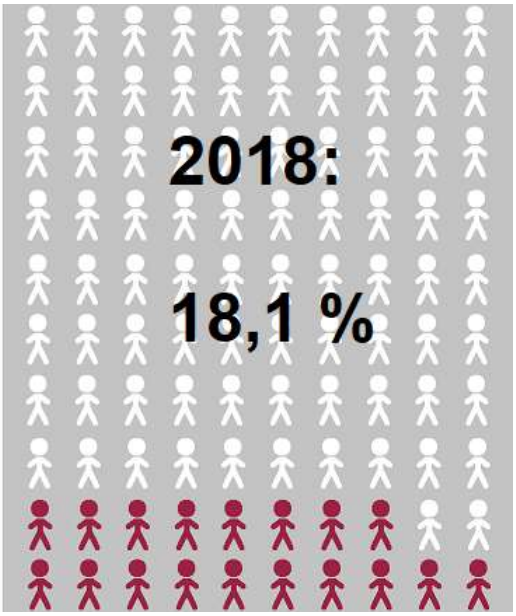

V oblasti **vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** pokračovala v roce 2018 osvědčená praxe účasti specializovaných státních zástupců sdružených v neformální síti na společných vzdělávacích akcích s policejními specialisty a metodiky. Jelikož v prvním čtvrtletí roku 2018 byl zaznamenán hluboký propad majetkových hodnot zajištěných v trestním řízení, bylo na toto zjištění okamžitě reagováno analýzou nastalé situace a ve spolupráci s policejními metodiky konáním odborných porad. Negativní situaci z počátku roku 2018 se nakonec podařilo zvrátit a celkově došlo v roce 2018 k nárůstu absolutní částky zajištěných majetkových hodnot (celkově bylo v roce 2018 policejními orgány a státními zástupci zajištěno cca 7,9 mld. Kč, což představuje výrazný nárůst oproti roku 2017, kdy došlo k zajištění cca 5,4 mld. Kč). Odhalit často důkladně a důmyslně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření, které doprovází samotné trestní řízení. Zajištěný majetek se pak vrací poškozeným nebo propadá (eventuálně se zabírá) na základě soudního rozhodnutí, přičemž stát jej dále používá ve prospěch poškozených a obětí trestné činnosti (zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů). Velmi pozitivně je nutno hodnotit skutečnost, že od roku 2011 již bylo trvale odčerpáno 8,9 miliardy Kč ze zajištěných majetkových hodnot a tato částka bude postupně narůstat po ukončení dalších trestních řízení. Pozitivní trend se promítl také do hodnocení mezinárodního výboru MONEYVAL, který posuzuje opatření jednotlivých zemí proti praní špinavých peněz. V současnosti je z tohoto pohledu Česká republika druhou nejlépe hodnocenou zemí v rámci Evropské unie.

Zajištěné majetkové hodnoty v trestním řízení (v milionech Kč)

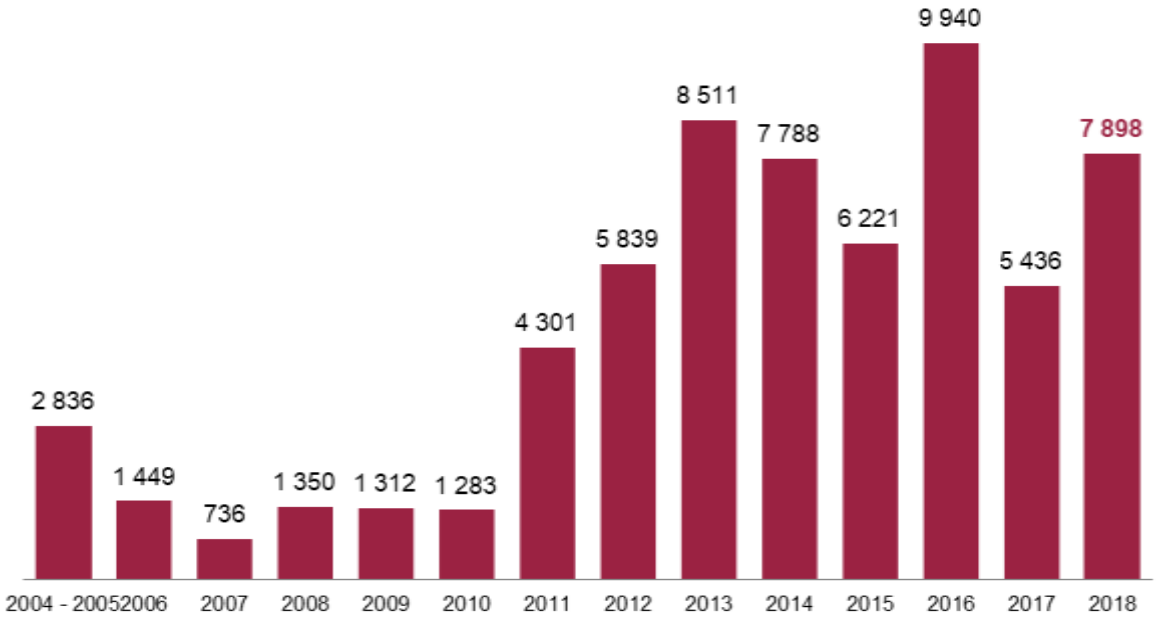

Zdroj: Policie ČR

2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti

Pokud **jde o strukturu kriminality,** také v roce 2018 doznala některých poměrně zásadních změn. I když stále převažuje **majetková trestná činnost,** podíl těchto trestných činů, zejména trestného činu krádeže, se opětovně snížil.

U **násilné trestné činnosti** se projevuje stagnace, byť se stále lze setkat s agresivitou a brutalitou pachatelů, této trestné činnosti se zúčastňují i mladiství a osoby mladší 15 let. U trestné činnosti páchané těmito osobami (resp. činů jinak trestných, jichž se dopouštějí **osoby mladší 15 let**) se v roce 2018 v rozporu s trendy předchozích let projevil vzestup, avšak ne tak výrazný, že by už bylo možno hovořit o zásadních změnách ve vývoji tohoto typu kriminality. To se týká i provinění **mladistvých,** i zde byl zaznamenán zcela nevýrazný nárůst.

Pro páchání **daňové kriminality** je charakteristická stále větší sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Postih daňové kriminality tak klade nadále vyšší nároky jak na odbornost orgánů činných v trestním řízení, tak zejména na jejich vzájemnou komunikaci s orgány daňové správy. V tomto směru lze jako důležitý prvek v boji proti daňové kriminalitě (v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně) hodnotit činnost Daňové Kobry (jak Centrální Kobry, tak i Regionální Kobry v rámci jednotlivých krajů), jako efektivní metody práce vedoucí ke zlepšení operativní výměny informací policejního orgánu a správce daně. Důležitým faktorem v boji proti daňové kriminalitě byla pak i nadále efektivnější kontrolní činnost správce daně, vycházející z účinnější komparace dat z kontrolních hlášení k dani z přidané hodnoty a elektronické evidence tržeb. Efektivnější kontrolní činnost má pak odraz ve zvýšené četnosti podaných oznámení podle § 8 odst. 1 věty druhé trestního řádu správcem daně, ale především ve snižujícím se rozsahu způsobené škody, resp. rozsahu zkrácení daně.

V roce 2018 byla na státním zastupitelství v souvislosti s daňovou kriminalitou věnována výrazná pozornost pravidlům pro stanovení místní příslušnosti u daňových trestných činů (§ 240 trestního zákoníku), která negativně ovlivňují zejména rychlost trestního řízení. Tato pravidla byla předmětem jednání se zástupci ministerstev spravedlnosti a vnitra, Policie ČR, Ministerstva financí, Generálního finančního ředitelství a Generálního ředitelství cel Stanovení místní příslušnosti orgánů činných v trestním řízení u daňových deliktů však odpovídá dlouhodobé judikatuře i obecným zásadám pro místní příslušnost. Ze soudní judikatury lze dovodit patrný převažující trend k určování místní příslušnosti soudu, a tedy i státního zástupce, u daňových trestných činů podle sídla daňového subjektu, zapsaného v obchodním (či jiném veřejném) rejstříku a podle tomu odpovídajícího sídla správce daně. Podle těchto rozhodnutí za místo spáchání trestného činu je třeba podle § 18 odst. 1 trestního řádu považovat místo, kde došlo k jednání pachatele naplňujícímu objektivní stránku trestného činu, ale i místo, kde nastal nebo měl nastat následek trestného činu. K naplnění obou z hlediska určení místní příslušnosti rozhodných znaků (tj. k jednání v podobě zkrácení daně i k trestněprávně relevantnímu následku v podobě vzniku škody na dani) dochází právě u správce daně příslušného podle adresy sídla či místa podnikání daňového subjektu. Na tomto názoru nic nemění ani případné zjištění, že skutečné sídlo dotčené právnické osoby či místo podnikání osoby samostatně výdělečně činné a místo uskutečněného zdanitelného plnění nejsou s uvedeným místem totožné. Tato skutečnost je pak obecně známa i pachatelům daňové kriminality, kdy velké množství daňových subjektů, zejména právnických osob, má své sídlo často zcela účelově a fiktivně zřízeno v Praze, případně v dalších velkých městských aglomeracích, a předmět činnosti fakticky vykonává v jiném místě. Praxe orgánů činných v trestním řízení při určování místní příslušnosti u daňových trestných činů tak vede k fatálnímu přetížení státního zastupitelství (shodně i policejního orgánu) zejména v Praze.

V oblasti **trestné činnosti korupčního charakteru** se v roce 2018 projevil vzestup, jakkoli stále přetrvává stále nízká míra oznamování těchto deliktních jednání. Oblast nezákonného ovlivňování veřejných zakázek představuje významnou formu páchání trestné činnosti spojené s korupcí. Tento typ trestné činnosti je velmi komplikované odhalovat a prokazovat s ohledem na působení organizovaných skupin osob na různých článcích procesu zadávání veřejných zakázek, kdy není možné trestnou činnost prokazovat pomocí svědeckých výpovědí a většinou ani pomocí oficiální dokumentace. K odhalování a objasňování tohoto druhu trestné činnosti ve všech jejích podobách je nutné přistupovat stejně jako k organizované kriminalitě, tedy s využitím všech dostupných prostředků dokazování, včetně operativně pátracích a jiných technických prostředků, neboť standardní metody dokazování (výslechy svědků, listinné důkazy) jsou z povahy této trestné činnosti neúčinné.

Česká republika se v rámci „Indexu vnímání korupce 2017“ posunula ze 47. místa z indexu pro rok 2016 na 42. příčku. Ve srovnání s členskými státy EU si ČR nepatrně polepšila na sdílenou 18. pozici.

Pokud jde o **poznatky k trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků**[1], **NSZ** bylo osloveno ústavně právním výborem Poslanecké sněmovny o zpracování analýzy týkající se aplikace ustanovení § 221 trestního zákoníku o trestném činu porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti

[1] www.nsz.cz/images/stories/PDF/Soubory_ke_stazeni/1SL1102018analyzaNSZ1672018.pdf

a k trestní odpovědnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků (obcí a krajů). Uvedenou analýzu však NSZ zpracovalo především z vlastního podnětu a na základě dlouhodobého sledování dané oblasti.

Z analýzy trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků za období let 2013 až 2017 zejména vyplývá, že tato oblast trestné činnosti tvoří z celkového objemu kriminality statisticky zcela zanedbatelný zlomek. Dominantní zdroj poznatků k zahájení trestního řízení ve věcech trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků pochází z trestních oznámení od fyzických či právnických osob. Nápad věcí týkající se trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků vychází tedy většinově přímo z trestních oznámení fyzických či právnických osob, typicky od politických konkurentů a jiných spoluobčanů „nespokojených“ s vedením místní samosprávy, a není způsoben přepjatým aktivismem Policie České republiky nebo dalších orgánů veřejné moci.

Nepotvrdila se nezřídka prezentovaná konstatování, že orgány činné v trestním řízení – zejména státní zástupci a policejní orgány – přepínají trestní represi vůči voleným funkcionářům územních samosprávných celků. Celkem 84,2 % skončených věcí bylo ukončeno v prověřování, aniž by došlo k zahájení trestního stíhání konkrétní osoby. Jde o vysoký podíl z veškerého nápadu věcí trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků, který svědčí o kvalitě přípravného řízení, jež dokáže filtrovat nemalé množství případů nezpůsobilých k dalšímu pokračování v mantinelech trestního procesu, obecně tedy těch věcí, kde se trestná činnost neprokázala. Vypovídá to dobře o odpovědném přístupu státních zástupců k výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v těchto věcech a rovněž policejních orgánů konajících prověřování.

Do řízení před soudem se dostalo toliko 13,8 % skončených věcí. Z těchto věcí byl ve 49,0 % vydán odsuzující rozsudek, jímž byl obžalovaný uznán vinným. V 38,8 % věcí soud zprostil obviněného obžaloby; pokud by byla vzata v úvahu i částečná odsouzení ve věci, byl by podíl zproštění obžaloby 32,6 %. Současně je třeba uvést, že z 19 trestních věcí, kde došlo ke zproštění obžaloby, byl u 9 věcí vydán alespoň jeden odsuzující rozsudek (což činí 47,3 %), tedy nebyla jednotnost posouzení řešených případů ani na úrovni soudů. Ve zbylém počtu věcí bylo rozhodnuto soudem jinak, např. trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno, zastaveno s ohledem na promlčení či věc byla postoupena jinému orgánu k projednání přestupku. Odsuzující rozsudky v naprosté většině případů obstály v přezkumu Nejvyššího soudu i Ústavního soudu. Objektivně je však třeba uvést, že podíl zprošťujících rozsudků (jak ve vztahu k počtu případů, tak ve vztahu k počtu osob) vykazuje vyšší hodnoty v porovnání s celkovým podílem zproštění u veškeré kriminality,

Z provedené analýzy vyplynulo, že orgány činné v trestním řízení věnují ve svém souhrnu daným trestním řízením náležitou pozornost, vyřizují je ve standardních časových lhůtách odpovídajících danému typu kriminality, a především postupují v souladu se zákonem, uvážlivě, nikoliv nedůvodně aktivisticky.

Analýza se vztahovala k období let 2013 až 2017, ale ani v roce 2018 nebyly zaznamenány žádné významné či zásadně nové poznatky ohledně trestné činnosti volených funkcionářů – představitelů orgánů samosprávy, případně dalších volených funkcionářů.

Kybernetická a informatická kriminalita je v ČR nadále dynamicky se rozvíjejícím a neustále se proměňujícím druhem kriminality. Kybernetická trestná činnost prostupuje dnes již takřka všemi druhy trestné činnosti – od násilné, mravnostní, majetkové až po činnost organizovaných zločineckých skupin.

K základním trendům kyberkriminality v roce 2018 lze uvést, že ačkoliv zájem o kryptoměny výrazně oslabil, a to především na základě hlubokého opakovaného poklesu směnného kurzu bitcoinu i dalších kryptoměn, jsou odhalovány případy jejich zneužívání k únikům na dani z příjmu a daně z přidané hodnoty. Problematickou je zejména otázka dokazování na straně správců daně i omezené možnosti, ve srovnání s orgány činnými v trestním řízení, použití účinných procesních nástrojů. Virtuální měny jsou stále častěji využívány k vyvádění a převádění prostředků získaných trestnou činností (zejména podvody), neboť jsou díky anonymitě k tomuto účelu ideálním prostředkem.

Vedle i v minulosti běžných případů podvodné nabídky zboží, zveřejňované na inzertních portálech nebo na fiktivních e-shopech, se vyskytly i případy sofistikovanějších podvodů spojených např. s převody finančních prostředků z účtů poškozených, dále např. neoprávněné ovlivňování činnosti digitálního tachografu pomocí elektronického zařízení či např. neoprávněný přístup na facebookový profil, ze kterého byly činěny podvodné nabídky a změněny přihlašovací údaje. Úskalím úspěšného objasnění této trestné činnosti je v těchto případech skutečnost, že zatímco poškození své finanční prostředky převedou na zahraniční bankovní účet pachatele prakticky okamžitě, zjistit skutečného pachatele se v těchto případech daří jen sporadicky. Prostřednictvím žádosti o právní pomoc v cizině se ve většině případů nakonec povede zjistit pouze informaci, že skutečný pachatel předmětný účet v bance založil na odcizený doklad totožnosti, a že finanční prostředky, které takovým podvodným jednáním vylákal od poškozeného, byly z takového účtu obratem vybrány prostřednictvím bankomatu v hotovosti.

Objasnění sofistikovanějších případů podvodného jednání páchaného prostřednictvím sítě internet je komplikováno jednak erudicí pachatelů, kteří se dokážou dokonale pohybovat i maskovat v kybernetickém prostředí, využívat všech jeho možností, jednak cizím prvkem, který se velmi často v těchto případech vyskytuje (mnohdy se i v jediném případě jedná o několik cizích zemí) a je dán předpoklad, že tento typ trestné činnosti je skupinami pachatelů páchán v rámci celé Evropy.

Vzhledem k tomu, že bezpečnostní nástroje se v poslední době zaměřují na řešení problémů způsobených ransomware, na jejich detekci a eliminování důsledků škodlivé činnosti, někteří útočníci používají rozruch vyvolaný ransomware jako techniku pro skrytí jiných záměrů, snahy dosáhnout zisku jiným způsobem, například použitím tzv. keyloggerů nebo těžbou kryptoměny.

Vyskytl se rovněž nový způsob podvodného jednání, a to zasílání podvržených emailových zpráv, které se tváří jako pokyny nadřízeného pracovníka (manažera, ředitele) podřízenému k provedení platby s uvedenými dispozicemi.

V oblasti **trestných činů z nenávisti (hate crimes)** se v roce 2018 projevil poměrně výrazný vzestup, jakkoli podíl na celkovém objemu kriminality je stále nízký, jde však o formu trestné činnosti mající závažné společenské dopady. Nejčastějšími trestnými činy v oblasti extremismu jsou případy tzv. hajlování, prezentace „závadových“ symbolů na oblečení či jejich nasprejování na budovy, resp. veřejná

prezentace závadových tetování, nenávistné výroky publikované na internetu, rasově motivované urážky apod. Lze pozorovat pokles „čisté“ propagace extremistických hnutí směřujících k potlačení práva a svobod člověka, který je však vyvážen nárůstem nenávistných výroků na internetu, a to zvláště na sociálních sítích. Nenávistné projevy, které byly dříve zaměřeny zejména vůči Romům, se částečně přesunuly vůči muslimům a imigrantům a směřovaly i vůči osobám, které se k přijímání uprchlíků a pomoci jim stavějí vstřícně. Rovněž se mírně zvyšuje počet fyzických útoků vůči osobám s odlišnou barvou pleti a muslimům, prozatím však naštěstí bez fatálního následku. Přitom je takřka nemožné stíhat všechny nenávistné výroky zaznamenané ve virtuálním prostředí, a to jak vzhledem k jejich množství, tak i obtížím spojených s prokázáním autorství těchto výroků. Nejvyšší státní zastupitelství však považuje postih těchto tzv. předsudečných trestných činů za velmi důležitý, neboť pocit pachatelů z nepostižitelnosti a anonymizace v prostředí sociálních sítí může tento druh trestné činnosti eskalovat.

Počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin **obchodování s lidmi** (§ 168 trestního zákoníku) dosáhl nepatrně vyšších hodnot než v předcházejících letech. Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování. Zvláštní pozornost je třeba věnovat případům, kdy dochází k propojení forem, včetně nucených sňatků anebo nucení k trestné činnosti.

Dlouhodobě je pozornost věnována sexuálnímu a pracovnímu vykořisťování obětí obchodování s lidmi, obchodování s dospělými i dětmi za účelem nucení k páchání trestné činnosti a žebrání, včasné identifikaci obětí obchodování s lidmi a aplikaci principu *non-punishment* (srov. čl. 26 Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi a čl. 8 Směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV). Dále také tématu tzv. nucených sňatků, resp. tzv. „sňatků s výhodou“.

Státní zastupitelství i v roce 2018 věnovalo značnou pozornost fenoménu **domácího násilí.** To představuje negativní společenský jev, který zahrnuje celou škálu společensky nežádoucího jednání odehrávajícího se v soukromí „společného obydlí“, tedy privátního prostoru „za zavřenými dveřmi“. Většinou se jedná o dlouhodobý systematický fyzický, psychický či ekonomický nátlak, jehož intenzita v konkrétním okamžiku není vždy tak vysoká, aby odůvodňovala zahájení trestního stíhání například pro trestný čin ublížení na zdraví. Společným rysem domácího násilí je, že pachatel zneužívá postavení, které má ve vztahu k osobám, jež jsou s ním spojeny materiální nebo citovou závislostí.

Drogová scéna se zásadně nemění, počty stíhaných (i obžalovaných) osob se v roce 2018 opětovně zvýšily, a to u většiny trestných činů. Poukazuje se na případy zneužívání drog ve věznicích. Prevencí proti pronikání drog do věznice musí být důsledná kontrolní činnost orgánů Vězeňské služby ČR při kontrole korespondence, průběhu návštěv a kontrole odsouzených při návratu z pracoviště.

Z hlediska efektivity boje proti drogové trestné činnosti lze považovat za významný prvek stabilitu právní úpravy. V roce 2018 tak nedošlo ke změně právních norem bezprostředně upravujících vlastní trestní odpovědnost pro drogové trestné činy, s výjimkou průběžných úprav seznamu návykových látek formou nařízení vlády. Tento model právní úpravy, kdy již seznam návykových látek není přílohou zákona, umožňuje výrazně flexibilnější reakci na výskyt nových doposud

neznámých látek, jejichž účinky jsou totožné, nebo ještě negativnější, než v případě stávajících „tradičních drog“, avšak jejich chemické složení je odlišné a neumožňuje tak efektivní postih nedovoleného nakládání s nimi. Ani rozšíření seznamu návykových látek dvěma novelami nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek (nařízeními vlády č. 30/2018 Sb., a č. 242/2018 Sb.) by nemělo přinést závažnější výkladové a aplikační problémy.

V roce 2018 se aplikační praxe státního zastupitelství musela vyrovnat s důsledky vyplývajícími z usnesení Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. 3. 2017 sp. zn. C-497/16. Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že léčivé přípravky obsahující látku, která je jinak prekursorem podle příslušného nařízení č. 273/2004 o prekursorech drog, nelze samy o sobě považovat za prekursor, ale jsou podřazeny právnímu režimu léčivých přípravků. Tento právní závěr by přitom mohl mít podstatný dopad na českou trestněprávní aplikační praxi, která doposud vycházela z judikatorního rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2011 sp. zn. 8 Tdo 1363/2011, podle kterého též léčivé prostředky obsahující látku jinak považovanou za prekursor, lze podřadit pod pojem prekursor, pokud z těchto léčivých prostředků lze takovou látku extrahovat „snadno dostupnými a hospodárnými prostředky“. Jde přitom o problematiku značně palčivou zejména z hlediska právního posouzení obchodu se surovinou pro zřejmě nejrozvinutější segment drogové kriminality v České republice, jímž je produkce metamfetaminu. Uvedené rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie je však problematické i z toho důvodu, že se vztahuje pouze na nakládání s léčivými přípravky v rámci prostoru Evropské unie. Oproti tomu v případech nakládání s takovými léčivými přípravky přes vnější hranici Evropské unie se přitom uplatní zvláštní úprava obsažená v Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi. Tato speciální právní úprava přitom výslovně léčivé přípravky s obsahem efedrinu a pseudoefedrinu za prekursor považuje.

Tato roztříštěnost a nejednoznačnost právní úpravy je potenciálně rizikovým faktorem pro aplikační praxi státního zastupitelství na poli boje proti drogové kriminalitě. Do rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie bylo nedovolené nakládání s léčivými přípravky obsahujícími efedrin nebo pseudoefedrin právně posuzováno jako nakládání s prekursory, tj. zpravidla jako trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Toto ustanovení přitom obsahuje širší škálu okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Pokud by se uvedený právní závěr Soudního dvora Evropské unie měl uplatnit též v české trestněprávní praxi, totožné jednání by bylo nutno v řadě případů právně posoudit jako mírněji trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 trestního zákoníku, neboť takové léčivé přípravky by již nebylo možno považovat za prekursor, ale pouze jako tzv. „jiné prostředky určené k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky“.

Ani v roce 2018 nebyly zjištěny nedostatky v konkrétní aplikaci znaků kvalifikovaných skutkových podstat drogových trestných činů, pokud jde o tzv. rozsah trestné činnosti. Judikatorní vymezení rozsahů nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, konkrétně většího, značného a velkého rozsahu, se v praxi ukazuje jako zcela funkční a vyhovující.

V oblasti **trestné činnosti v dopravě**, zvláště silniční, výskyt trestních řízení v souvislosti se stíháním řidičů pod vlivem návykových látek má vzrůstající tendenci

a nelze očekávat, přes četné dopravně-bezpečnostní akce Policie ČR a intenzivní nasazení policejních hlídek v nejrizikovějších lokalitách, že dojde ke stagnaci či poklesu této trestné činnosti. Přitom stojí za zmínku, že počty trestně stíhaných osob řídících automobil pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu (pervitin, marihuana) se téměř vyrovnávají počtům řidičů, kteří před jízdou požili alkohol. Dochází tak k pozvolnému a místy i výraznějšímu přesunu páchání trestné činnosti podle § 274 trestního zákoníku z ovlivnění alkoholem do ovlivnění omamnou či psychotropní látkou. To vede k výraznému zvýšení složitosti a náročnosti dokazování této vysoce nebezpečné trestné činnosti s ohledem na judikatorní praxi Nejvyššího soudu k této problematice a k přesunu postihu této deliktní činnosti do roviny přestupkové odpovědnosti. Z hlediska kriminologického to může vést k demotivaci policejních orgánů bojovat s touto trestnou činností, což zvýší její latentnost a povede ke stále se zvyšujícímu odbytu drog ve společnosti a jejich stále se zvyšujícímu účinku.

I v roce 2018 přetrvávala nejednotnost v postupech soudů ohledně dokazování trestné činnosti spojené s **řízením motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky** podle § 274 trestního zákoníku (odlišné od alkoholu).

Aplikační praxe je většinou vázána na obligatorně stanovený rozsah dokazování s tím, že ve vztahu ke konkrétnímu případu jsou soudy požadovány dva znalecké posudky – toxikologický posudek a znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie (k tomu viz usnesení NS ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 6 Tz 10/2017, jímž byly v konkrétní trestní věci potvrzeny teze obsažené v rozhodnutí publikovaném pod č. 23/2011 Sb. rozh. tr.).

V různých regionech se však orgány činné v trestním řízení nemohou shodnout na tom, jaký konkrétní rozsah požité jiné návykové látky nežli alkoholu odůvodňuje postih pro trestný čin. Aplikační praxe se na limitních hodnotách návykových látek již dlouhodobě není schopna shodnout.

Podle názoru **KSZ v Ostravě** jednoznačně možným řešením je novela trestního zákoníku, která by upravila znění skutkové podstaty v § 274 trestního zákoníku.

Vzhledem k tomu, že nalezení optimálního legislativního řešení by rozhodně nebylo jednoduché a vyžádalo by si delší dobu, se **NSZ** rozhodlo prozatím tento komplex aplikačních problémů vyřešit vydáním pokynu obecné povahy č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku.

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku,** nedošlo k žádnému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto protiprávního jednání a hrozeb s ním spojených. Fenomén **ilegální migrace** se zatím v oblasti výkonu trestní jurisdikce na území České republiky nijak zásadně neprojevil, což však nelze do budoucna rozhodně vyloučit.

Ve vztahu k aktuální problematice **trestního procesu a dozoru státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení** je pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu

do policejního informačního systému ETŘ, což zrychluje komunikaci a informační toky mezi orgány činnými v trestním řízení a pozitivně se promítá do účinnosti přípravného řízení.

Výkon dozoru státního zástupce v přípravném řízení je stále zatěžován nepříliš uspokojivou činností policejních orgánů, jakkoli se naznačuje určité zlepšení, což vyplývá z neustálé fluktuace policistů a jejich nedostatečné zkušenosti či odborné erudice. Přitom se stále více, zejména v závažnějších věcech, klade důraz na výkon intenzivního dozoru již v počáteční fázi přípravného řízení, a to včetně osobní účasti dozorových státních zástupců při provádění jednotlivých úkonů trestního řízení. V této oblasti se rovněž neobjevily žádné nové poznatky, na které by bylo nutno reagovat případnými systémovými změnami. Kvalita postupu a rozhodnutí policejního orgánu jsou přímo závislé na personálním zajištění.

Nedostatky v usneseních o zahájení trestního stíhání fyzických osob se podařilo snížit na základě součinnostních porad státního zastupitelství a Policie ČR. Nyní je vyšší pozornost věnována usnesením o zahájení trestního stíhání právnických osob. Státní zástupci důsledně dbají o aktivní dozor, mj. i s ohledem na odchod zkušených policistů, a pozornost věnují zejména popisu skutku ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu, včetně jeho odůvodnění.

Pokud jde o poznatky z činnosti policejního orgánu **Generální inspekce bezpečnostních sborů** v rámci přípravného řízení, je možno dovozovat zlepšenou kvalitu obsahu vydávaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, včetně určení státního zastupitelství, jemuž má být uvedený záznam z důvodu věcné příslušnosti doručován. Lze tedy konstatovat, že pokud se v minulosti vyskytovaly nedostatky v činnosti některých útvarů či příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů, které vedly k nutnosti vykonávat dozor nad zachováváním zákonnosti se zvýšenou intenzitou a jednak ke korigování vadných postupů příslušníků tohoto policejního orgánu, jakož i k rušení některých záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, přičemž tyto nedostatky byly projednávány průběžně jak s minulým, tak s nynějším, novým vedením Generální inspekce, pak nastalo postupné zlepšování tohoto stavu.

Při hodnocení poznatků k fungování **Národní centrály proti organizovanému zločinu** a jejích organizačních složek je nadále otázkou, jaký byl přínos policejní reorganizace pro jí vedená trestní řízení či pro zintenzivnění samostatné vyhledávací činnosti NCOZ. Z poznatků nižších státních zastupitelství ale plyne, že se komunikace mezi NCOZ a státními zastupitelstvími zlepšila.

Ohledně **dohledu**, zejména tzv. instančního, vykonávaného v soustavě státního zastupitelství, se konstatuje význam omezení nadměrně formalistických přístupů, na druhé straně však nepřichází v úvahu, aby výkon dohledu byl prováděn způsobem, kterým nemůže dojít k naplnění jeho smyslu a účelu, jímž je další zefektivnění výkonu působnosti státního zastupitelství i jednotlivých státních zástupců.

V **mimotrestní působnosti** státní zastupitelství dosahují standardně výsledků přiměřených vytvořeným podmínkám (zejména personálním) a zdrojům poznatků. Státní zastupitelství zvládlo rekodifikaci soukromého práva a výkon rozšířených působností stanovených v jednotlivých zákonech přijatých v této souvislosti, nadále je nutno věnovat pozornost využívání celého spektra těchto působností, např. problematice domácího násilí či některým otázkám týkajícím se právnických osob

a efektivitě využívání těchto působností. Zaměření mimotrestní působnosti státního zastupitelství se zásadně nemění a vyplývá z postavení státního zastupitelství jako orgánu chránícího veřejný zájem a poskytujícího ochranu skupinám osob, u nichž mu to zákon přiznává. Trvalá pozornost je věnována efektivnímu výkonu této působnosti, nikoli jen četnosti učiněných opatření. Opět se poukazuje na některé formální aktivity založené právní úpravou (zejména na nevhodnou obligatornost návrhového oprávnění podle § 90 ZSM).

V průběhu roku 2018 pokračovalo státní zastupitelství v jednáních nad aktuálními otázkami trestního řízení se všemi orgány činnými v trestním řízení, zejména s představiteli soudů a Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie, celních orgánů a Vězeňské služby. Spolupráce s těmito orgány se pak odrazila mj. v uskutečnění společných pracovních setkání či seminářů. Dále NSZ v roce 2018 rozvíjelo užší spolupráci s Veřejným ochráncem práv, Nejvyšším kontrolním úřadem, Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže a nově i s Českou školní inspekcí, stejně jako s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost, neboť oblast působnosti těchto kontrolních institucí se částečně překrývá s působností státního zastupitelství. Rozvíjela se také spolupráce s Technickou univerzitou v Ostravě.

Ve dnech 26. – 27. 9. 2018 se v Přestavlkách uskutečnil společný seminář NKÚ a NSZ zaměřený na problematiku ochrany finančních zájmů Evropské unie. Pozornost byla věnována zejména metodice a přípravě kontrolních akcí NKÚ, trestné činnosti při hospodaření s rozpočtovými prostředky a při přerozdělování fondů EU, trestním věcem, v nichž probíhalo prověřování na základě trestních oznámení NKÚ, byly zmíněny i jednotlivé případové studie.

Dne 4. 10. 2018 se v Praze konalo Společné setkání k problematice podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Bylo poukazováno na diagnostický nástroj SARPO, který představuje souhrnnou analýzu rizik a potřeb odsouzeného umožňující odlišit jednotlivá rizika a stanovit možnou prognózu jednání odsouzeného po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. V rámci setkání byly zmíněny i nově zahajované projekty „Otevřená věznice“ a „Křehká šance“, stejně jako dosavadní výsledky „Odborné platformy pro podmíněné propuštění“.

Státní zastupitelství se rovněž podílelo na uvádění Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) do aplikační praxe. Nejvyšší státní zastupitelství poskytlo metodickou podporu do soustavy státního zastupitelství; činnost začal vykonávat pověřenec pro ochranu osobních údajů pro celou soustavu státního zastupitelství.

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2018

1. Základní trendy vývoje kriminality

a) Celkový vývoj kriminality *(tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)*

Nápad trestních věcí u státního zastupitelství se podle počtu zaevidovaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení sepsaných policejními orgány podle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu ve všeobecných rejstřících státního zastupitelství, v oddílu „Přípravné řízení“ *(tab. II/1d)* v roce 2018 snížil, a to o **15 675**, tj. **o 6,67 %**, pokud by byly započítány pouze **fyzické osoby**. Záznamy o zahájení úkonů trestního řízení se v letech 2012 až 2017 týkaly také **právnických osob**. V roce 2018 bylo evidováno **1 013** takových záznamů (+75).

Počty záznamů o zahájení úkonů trestního řízení

Rok	Fyzické osoby	Právnické osoby	Celkem
2011	316 452	0	316 452
2012	305 700	1 185	306 885
2013	327 706	558	328 263
2014	291 665	626	292 291
2015	255 572	650	256 222
2016	236 075	867	236 942
2017	220 310	938	221 248
2018	**209 892**	**1 013**	**210 905**

Podle údajů policejní statistiky v roce 2018 počet zjištěných trestných činů meziročně poklesl **o 4,9 %,** jedná se o nejnižší počet registrovaných trestných činů od roku 1992. V České republice bylo v roce 2018 registrováno celkem **192 405** trestných činů. Meziročně došlo k poklesu o **9 898** skutků. Počet objasněných trestných činů se snížil z 94 890 na **92 795** (-2 095, -2,2 %). Míra objasněnosti vzrostla o 1,3 % na **48,2 %**.

V roce 2018 došlo k dalšímu, avšak ne tak výraznému poklesu počtu stíhaných osob a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, na celkem **76 687** (-518, -0,67 %). Úroveň kriminality z tohoto hlediska se v posledních letech permanentně snižovala, v roce 2015 v největší míře, uvedený trend pokračoval i v roce 2017 a také v roce 2018 a odpovídá i údajům policejní statistiky.

Počty stíhání a zkrácených přípravných řízení

Rok	Stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Rozdíl	%
2011	102 955	0	
2012	103 416	+461	+0,45 %
2013	105 858	+2 442	+2,36 %
2014	103 591	-2 267	-2,14 %
2015	91 582	-12 009	-11,59 %
2016	84 938	-6 644	- 7,25 %
2017	77 205	-7 733	- 9,1 %
2018	**76 687**	**-518**	**-0,67 %**

Takřka ve stejné míře (absolutně i relativně) jako u osob stíhaných a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, poklesl také počet **obžalovaných osob a osob, na něž byl podán návrh na potrestání,** na **69 965** osob celkem (tj. -846 osob, což je -1,2 %).

Podíl počtu **osob, u nichž byla věc vyřízena jinými způsoby v přípravném řízení,** se oproti roku 2018 opětovně zvýšil, a to na **8,77** (+0,64 %), ani v tomto roce se tak neprojevila tendence z roku 2014, kdy tento podíl dosáhl nejnižšího počtu za celé období od roku 1989 (podrobnosti plynou z *tab. II/1a).*

Počet **stíhaných osob** (tedy bez zkráceného přípravného řízení) se snížil z 39 188 osob v roce 2017 na **38 186** v roce 2018, tj. o **2,56 %** (to odpovídá, až na výjimku v roce 2015, trendu předcházejících let, byť ve výraznější podobě). A počet **obžalovaných osob** zaznamenával v roce 2018 obdobný trend, protože se snížil z 35 121 v roce 2017 na **33 832** v roce 2018, tj. o **3,67 %.**

Vývoj počtu stíhaných a obžalovaných osob v letech 2011 – 2018

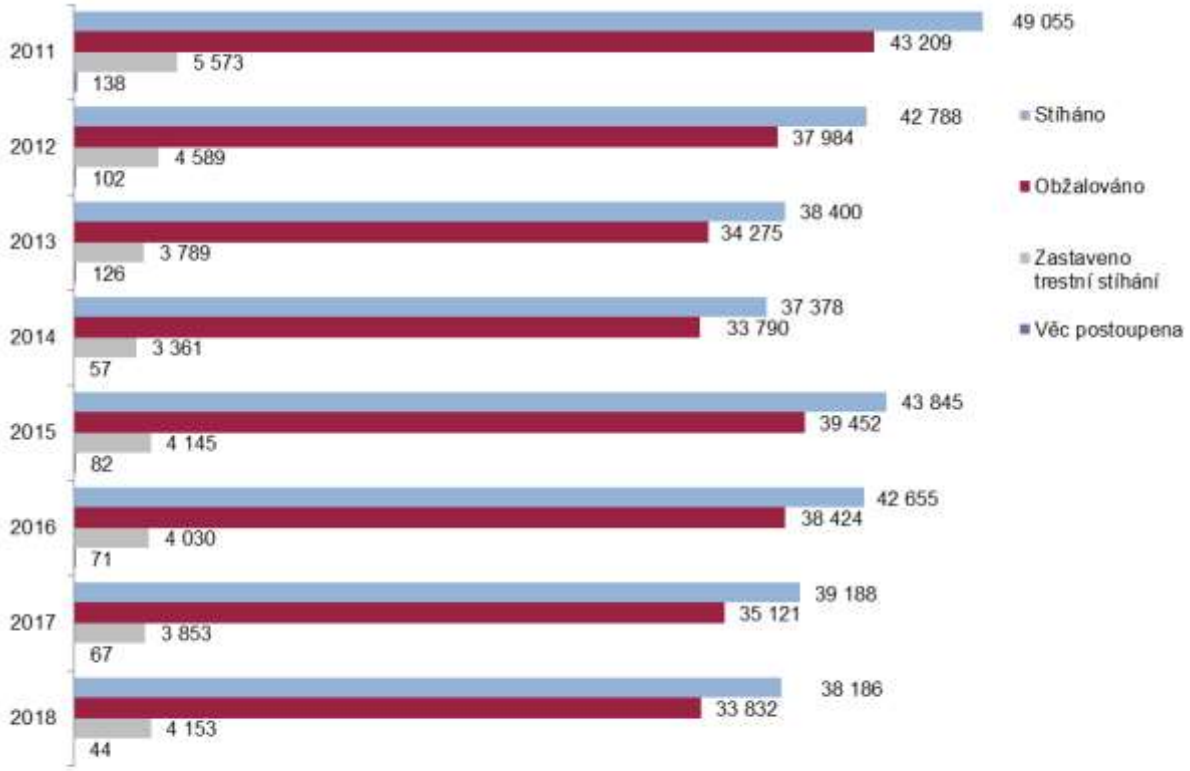

Vývoj počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení

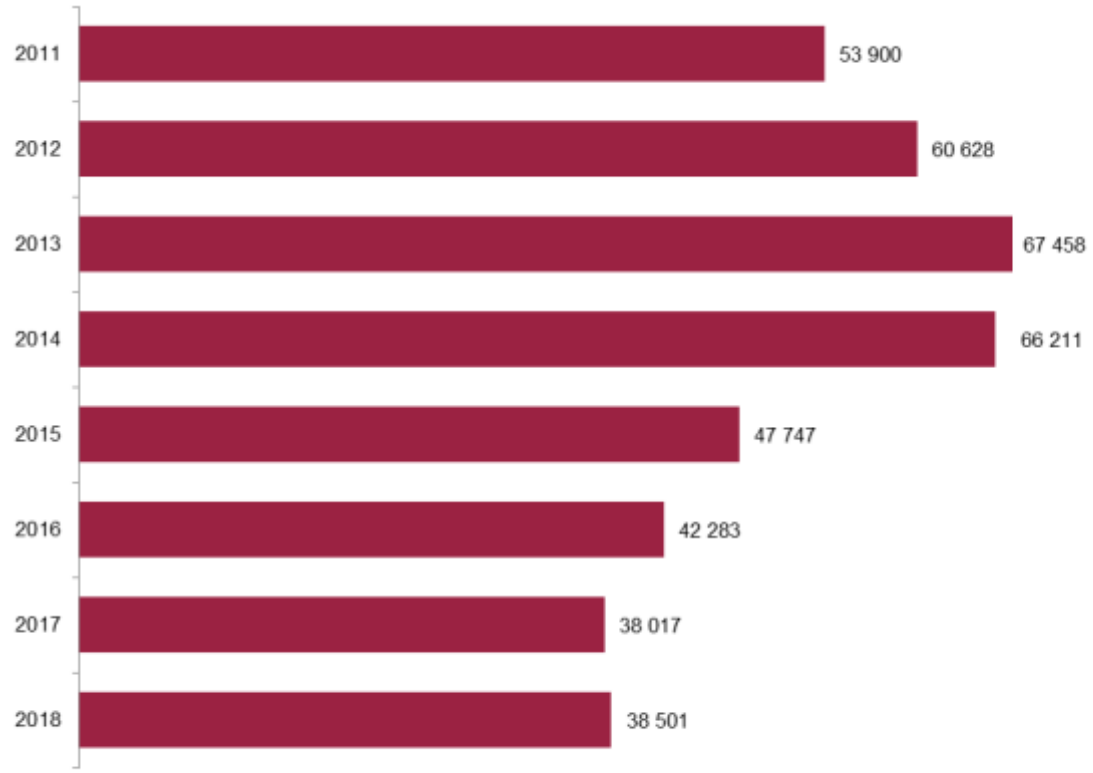

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení,** v roce 2018 byla tato forma předsoudního stadia trestního procesu uplatněna vůči vyššímu počtu osob oproti údajům za rok 2017 nebo 2016. Zkrácené přípravné řízení bylo konáno vůči **38 501** osobě, +484 oproti roku 2017, ale stále -3 782 oproti roku 2016, -9 246 oproti roku 2015 a -27 710 oproti roku 2014), tj. +1 %. I nadále ale platí, že zkrácené přípravné řízení ztrácí svůj charakter stále více převažující formy přípravného řízení, protože jeho podíl až do roku 2014 neustále narůstal, což se týkalo vývoje od zavedení tohoto institutu novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. (touto formou bylo v roce 2014 vyřízeno **63,9 %** z celkového počtu všech osob, avšak v roce 2015 52,1 %, v roce 2016 již jen 49,8 %, v roce 2017 49,2 % a v roce 2018 byl tento podíl vyšší – **50,2 %**).

Počet **osob, proti nimž bylo trestní stíhání zastaveno,** se v roce 2018 zvýšil na celkem **4 153** osoby (oproti 3 853 osobám v roce 2017, 4 030 osobám v roce 2016 a 4 145 osobám v roce 2015). Při relativním srovnání ve vztahu k celkovému počtu stíhaných osob se uvedený ukazatel v roce 2018 stejně jako v roce 2017 zvýšil (činil **10,88 %,** oproti 9,83 % v roce 2017, 9,45 % v roce 2016, 9,46 % v roce 2015, 8,99 % v roce 2014). Pokud by tedy byl zohledněn výlučně ukazatel **osob, proti kterým bylo trestní stíhání zastaveno,** v roce 2018 pokračoval trend z předcházejících let, kdy rok 2015 byl jen výjimkou (1 231 osob v roce 2015, avšak jen 1 081 osob v roce 2014), v roce 2018 se jednalo o pouhých **814** osob, -**24** (v roce 2005 se jednalo ovšem o 3 622 osob); vývoj tohoto ukazatele od roku 2005 je patrný z *tab. II/1b).*

U **postoupených věcí** (podle počtu osob) došlo v roce 2018 k dalšímu poklesu (při velmi nízkých absolutních počtech) na **44** osob **(-23),** přičemž podíl těchto případů na celkovém počtu stíhaných osob zůstává nadále naprosto zanedbatelný (**0,11 %** v roce 2018, v letech 2017 a 2016 shodně 0,17 %, 0,19 % v roce 2015, 0,15 % v roce 2014).

b) Odklony *(tab. II/1b, II/1c a III/8)*

Ve vyšetřování bylo **narovnáním** (§ 309 trestního řádu) vyřízeno jen zanedbatelné množství případů, ač byl tento počet přece jen vyšší, a to **63** osob, což je o **12** více než v roce 2017, stále jde o minimální absolutní počty, je to pouhých **0,16 %** z celkového počtu stíhaných osob. Ve zkráceném přípravném řízení bylo **narovnáním** vyřízeno již jen **26** osob (tj. o **15** osob více než v roce 2017, o 10 více než v roce 2016 a o 2 méně než v roce 2015). Celkově bylo tedy v přípravném řízení skončeno řízení za použití narovnání vůči **89** osobám **(+27** ve vztahu k roku 2017). V poměru ke všem osobám vyřízeným v přípravném řízení (oběma zmíněnými formami) to je **0,12 %.** Stále platí, že v existující podobě se narovnání využívá sporadicky, a nezmění-li se jeho úprava, zřejmě tomu tak zůstane i do budoucna (novela trestního řádu č. 193/2012 Sb., jež nabyla účinnosti dnem 1. 9. 2012, uvedený problém řešila jen částečně).

U **podmíněného zastavení trestního stíhání** (§ 307 trestního řádu) se ve vyšetřování projevil opětovně vzestup, tentokrát přece jen vyšší. Podmíněné zastavení bylo v roce 2018 použito celkem u **3 276** osob, v roce 2017 u 2 964 osob, v roce 2016 u 2 857 osob, v roce 2015 u 2 851 osob (v roce 2014 bylo použito u 2 223 osob). Celkově se uvedená forma odklonu podílela z **8,58 %** na vyřízení osob původně stíhaných ve vyšetřování (v roce 2017 činil tento podíl 7,6 %, v roce 2016 pak 6,7 %).

Ze seminářů k problematice odklonů, jež se uskutečnily již v roce 2018, vyplynulo, že za zásadní bylo označeno především včasné zapojení Probační a mediační služby do řešení dané věci a náležitá úroveň komunikace státního zástupce a policejního orgánu. Podmíněné zastavení trestního stíhání, resp. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, se aplikuje zejména u majetkové trestné činnosti a trestné činnosti v dopravě, dále také u trestných činů povinné výživy, výtržnictví, ublížení na zdraví a maření úředního rozhodnutí a vykázání.

Počet osob, u nichž bylo **podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání** (obdobná forma odklonu ve zkráceném přípravném řízení), činil v roce 2018 **2 203**, takže zde došlo k nárůstu o **2,3 %** (oproti rokům předcházejícím byl však zaznamenán pokles, např. oproti roku 2014 o 34,26 %). Tento odklon se podílel na celkovém počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení z **5,73 %** (rok předtím – 5,66 %). Celkový počet osob, ve vztahu k nimž bylo využito této formy odklonu (jak ve standardním, tak i ve zkráceném přípravném řízení), činil v roce 2018 **5 479** (v roce 2017 5 117, v roce 2016 5 232 a v roce 2015 5 404), jednalo se tedy o vzestup o **7,1 %** (v předcházejícím roce šlo o pokles o 2,2 %).

Odklony

tabulka II/1b, II/1c

Rok	Schváleno narovnání	Věc odložena za schválení narovnání	Celkem	Podmíněně zastaveno trestní stíhání	Podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání	Celkem
2011	143	20	163	3 692	2 124	5 816
2012	97	44	141	2 967	2 952	5 919
2013	62	55	117	2 362	3 299	5 661
2014	57	38	95	2 223	3 351	5 574
2015	82	28	110	2 851	2 553	5 404
2016	79	16	87	2 857	2 375	5 232
2017	51	11	62	2 964	2 153	5 117
2018	**63**	**26**	**89**	**3 276**	**2 203**	**5 479**

Na výše zmiňovaném poměru rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání se do jisté míry projevuje dopad stanoviska trestního kolegia NS ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014 (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.), který vedl ke snížení počtu případů, v nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení a tím i okruh věcí, v nichž by bylo možno rozhodovat odklonem podle § 179g tr. ř.

Tradičně nejvyšší počet odklonů (pokud jde o podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání) vykázaly Jihomoravský kraj (**1 314** osob, +80 oproti roku 2017, tj. **10,7 %** ze všech stíhaných osob včetně zkráceného přípravného řízení), a Severomoravský kraj (**1 091** osob, -67, **7,38 %**), a až pak následovaly hlavní město Praha (**723** osob, +223, **7,45 %),** Severočeský kraj (**685** osob, +17, **5,25 %**), Středočeský kraj (**534** osob, +111, **6,51 %**), Východočeský kraj (**483** osob, -35, **7,0 %**), Západočeský kraj (**368** osob, +25, **5,5 %**) a Jihočeský kraj (**280** osob, +9, **5,62 %**).

Určité zvýšení počtu případů, v nichž státní zástupce rozhodl podle § 307 nebo podle § 179g trestního řádu, bylo zjevně ovlivněno cyklem seminářů pořádaných z iniciativy NS a NSZ Justiční akademií v roce 2018 pro policejní orgány, státní zástupce a soudce. Na druhé straně nutno upozornit, že v rámci aplikace shora uvedených institutů tvořily případy, v nichž státní zástupce aplikoval postup podle § 307 odst. 2 nebo podle § 179g odst. 2 trestního řádu a zpřísnil odklon stanovením příslušných omezení (úhrada částky na pomoc obětem trestné činnosti nebo zdržení se výkonu činnosti), pouze malou část všech rozhodnutí, v nichž byla uvedeným způsobem věc vyřízena odklonem. Vzhledem k této skutečnosti je nutno zaměřit pozornost na důslednější posuzování podmínek pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo pro rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání a více směrovat praxi k aplikaci § 307 odst. 2 a § 179g odst. 2 trestního řádu.

Návrhy na schválení dohody o vině a trestu byly v roce 2018 aplikovány ve vztahu k **139** osobám (+23 oproti roku 2017 a + 44 oproti roku 2016), což činí **0,18 %** (+0,03 %) všech stíhaných osob a osob, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení. Uvedený institut byl ohledně 4 právnických osob (+3). U **135** osob (+25) se tak stalo ve vyšetřování a ve vztahu k **4** osobám (-2) ve zkráceném přípravném řízení. (Podrobněji viz *tab. II/1b, II/1c, II/1e, výkaz II/1g, grafy II/1i a II/1j, tabulky II/2, II/3, II/4f, II/10*.)

Rok	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve vyšetřování	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu celkem
2012	24	5	29
2013	103	15	118
2014	79	7	86
2015	107	6	113
2016	89	6	95
2017	110	6	116
2018	**135**	**4**	**139**

Nadále je tedy evidováno minimum trestních věcí, v nichž byl tento institut aplikován, přičemž dojde-li k nárůstu statisticky vykazované aplikace příslušného zákonného ustanovení, jedná se o nárůst vyčíslitelný toliko v jednotkách. Nedaří se zjevně naplnit očekávání, aby dohoda o vině a trestu byla nápomocna tomu, že by nebylo nutno dokazovat skutkově rozsáhlejší nebo právně komplikovanější trestní věci. Příčiny uvedeného jevu jsou stále totožné. Jsou jimi administrativní a časová náročnost, negativní postoj samotných obviněných, důvody nutné obhajoby.

Při výraznějším zjednodušení podmínek pro aplikaci tohoto institutu a odstranění administrativních formalit by k jednání o dohodě o vině a trestu mohlo docházet také v řízení před soudem po vyjádření poškozeného k uplatněnému nároku na náhradu škody. Jako efektivnější se jeví možnost uzavřít dohodu o vině a trestu přímo v řízení před soudem, kdy o takový postup může obhajoba projevit s ohledem na vývoj procesní situace zájem spíše než v přípravném řízení. Taková možnost je administrativně méně náročná, hospodárnější a rychlejší oproti stejnému postupu v přípravném řízení či v rámci předběžného projednání obžaloby podle § 187 odst. 4 trestního řádu.

U dosud netrestaných osob, které se doznají a uhradí škodu, nebo učiní jiné opatření k jejímu uhrazení, je využíván institut podmíněného zastavení trestního stíhání. Obvinění mnohdy také spoléhají na to, že jim nebude prokázán celý rozsah trestné činnosti, takže pak chybí náležitá motivace k použití dohody o vině a trestu, převažuje taktika obhajoby trvat na projednání a rozhodnutí trestní věci soudem.

Dalším aspektem je zvýšení nákladů řízení, protože při sjednávání dohody o vině a trestu i u méně závažné trestné činnosti musí mít obviněný obhájce, a značná administrativní náročnost postupu při sjednání dohod o vině a trestu má potom negativní vliv na délku přípravného řízení. Právní úprava uzavírání dohody o vině a trestu nepřináší ulehčení ani soudům, neboť soud musí k návrhu státního zástupce na schválení dohody o vině a trestu nařídit veřejné zasedání. Státní zástupci vycházejí z toho, že uzavírání dohody o vině a trestu nemůže být samoúčelné, ale má být využíváno jen tam, kde to bude mít svůj nezastupitelný přínos i pro orgány činné v trestním řízení, resp. pro věc samotnou (např. výrazné zkrácení řízení, obstarání klíčového důkazu, bez kterého by mohla nastat důkazní nouze atd.).

Pokud jde ovšem o věc, která je důkazně nesporná a nenáročná a předem je zřejmé, že bude přicházet v úvahu uložení podmíněného trestu odnětí svobody, je i pro státního zástupce časově úspornější podání obžaloby, na jejím základě pak soud rozhodne trestním příkazem. Tato zkušenost ukazuje na to, že by o aplikaci dohody o vině a trestu mělo být uvažováno právě ve věcech obsáhlejších, kde se o rozhodnutí soudu trestním příkazem vůbec uvažovat nedá.

NSZ tento institut nadále považuje za významný doplněk odklonů, který by mohl podstatnou měrou zjednodušit a zrychlit řízení v případech vstřícného a sebekritického postoje obviněného a tam, kde společenský zájem na rychlém ukončení trestního řízení převažuje nad uplatněním represivní složky trestu, pochopitelně i s přihlédnutím k oprávněným zájmům poškozeného. V průběhu roku 2018, jak se již výše zmiňuje, se uskutečnily čtyři semináře pro soudce, státní zástupce a policisty pořádané Justiční akademií zaměřené mj. i na tuto problematiku; ze seminářů vzešly i náměty na možné legislativní změny.

Dne 7. 12. 2018 bylo mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou podepsáno Memorandum o součinnosti, které stanovuje zásady vzájemné komunikace mezi státními zástupci a obhájci v průběhu trestního řízení při jednání o odklonech anebo dohodě o vině a trestu. Tento dokument má usnadnit úroveň komunikace mezi hlavními aktéry trestního procesu a přispět tak ke zrychlení a zefektivnění řízení.

c) Trestní odpovědnost právnických osob *(přehledy o stíhaných, podezřelých, obžalovaných a obviněných právnických osobách podle paragrafů II/1e, přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství a o celkovém počtu stíhaných právnických osob v letech 2012 - 2018 II/f)*

V roce 2018 bylo v oddílu „Přípravné řízení“ v rejstřících ZN, KZN a VZN evidováno celkem **1 013** věcí týkajících se důvodného podezření ze spáchání některého trestného činu uvedeného ve výčtu v § 7 zákona o TOPO právnickou osobou (v roce 2017 jich bylo 938, v roce 2016 jich bylo 867, v roce 2015 650, v roce 2014 626, v roce 2013 558 a v roce 2012 1 185; tehdejší údaje však vykazovaly jisté nepřesnosti).

Tato zpráva nově vychází z odlišného způsobu vykazování, než tomu bylo v předchozích zprávách o činnosti. Tato skutečnost vyplývala z opožděného zavedení příslušných statistických listů trestních pro právnické osoby Ministerstvem spravedlnosti až v roce 2014, nyní se již plně vychází ze statistických sestav.

Vývoj trestních řízení právnických osob

Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Návrh na potrestání	Návrh na schválení dohody o vině a trestu	Podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu
2012	20	4	0	0	0	0
2013	42	15	5	5	0	4
2014	88	81	39	35	4	5
2015	224	209	8	6	1	6
2016	239	213	6	6	1	9
2017	242	210	2	2	1	16
2018	291	258	5	2	4	20

Struktura trestné činnosti právnických osob byla i v roce 2018 velmi různorodá. Podrobnější informace ohledně skutkových podstat trestných činů, pro něž bylo trestní stíhání vedeno, popřípadě byla podána obžaloba, a to zvláště po novele provedené s účinností od 1. 12. 2016 zákonem č. 183/2016 Sb., kdy byl výrazně rozšířen výčet trestných činů, pro něž lze právnické osoby postihovat, vyplývají z *přehledů II/1e.*

Vzhledem k nerovnoměrnému rozložení počtu stíhaných osob mezi obvody působnosti jednotlivých krajských státních zastupitelství i k dalším aplikačním problémům, se dne 7. 2. 2019 na NSZ uskutečnila porada s náměstky vrchních a krajských státních zastupitelství. Účastníci porady projednali aktuální otázky aplikace zákona o TOPO a přijali konkrétní opatření, jež by měla vést k podstatnému zkvalitnění postupu státních zástupců v dané oblasti (sjednocení postihu právnických osob, postih tzv. prázdných schránek, dokonalejší popisy skutků v obžalobách apod.). Na základě porady přijali krajští státní zástupci příslušná opatření jak ve vztahu ke státním zástupcům v jejich obvodu působnosti, tak cestou služebních funkcionářů Policie ČR ve vztahu k policejním orgánům Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, s cílem zjištěný stav zlepšit.

Tematice trestní odpovědnosti právnických osob se věnuje rovněž samostatná **zvláštní zpráva o poznatcích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 183/2016 Sb.,** ze dne 7. 5. 2019 sp. zn. 4 NZN 604/2018. V této zvláštní zprávě jsou zmíněny i poznatky k aplikaci § 8 odst. 5 zákona o TOPO, ve znění citované novely.

Negativně jsou hodnoceny případy, kdy jsou orgány činné v trestním řízení nuceny zabývat se existencí či neexistencí skutečností vztahujících se k § 8 odst. 5 zákona o TOPO, pokud se podezřelá právnická osoba rozhodne nespolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. V takových případech je velmi problematické ex offo prokázat, zda právnická osoba vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání činu příslušnými fyzickými osobami zabránila. V těchto případech však nemůže důkazní břemeno spočívat na právnické osobě, to vylučuje koncepce, na níž spočívá české trestní právo procesní.

V aplikační praxi byl zjištěn trend, že si velké prosperující obchodní společnosti s cílem domoci se zproštění své trestní odpovědnosti nechávají od advokátních kanceláří zpracovávat velmi obsáhlé dokumenty, které však do každodenní praxe nepřevedou. V rámci své obhajoby pak soudu předkládají listiny vydávané za své vnitřní předpisy. V drtivé většině se compliance programy (ani námitka jejich existence a návrh na vyvinění) neobjevují, neboť jsou trestně stíhány zpravidla malé společnosti s ručením omezeným s jedním jednatelem, případně několika málo zaměstnanci, či vyloženě tzv. „prázdné skořápky“. Ve vztahu k nim se nižší státní zastupitelství opakovaně zabývají prověřováním a zejména účelností trestního stíhání těchto tzv. „prázdných schránek“.

Za příkladnou je možno označit praxi **MSZ v Praze,** jestliže se zde přistupuje k trestnímu stíhání nečinné právnické osoby (tzv. „prázdné schránky“) velmi obezřetně a zdrženlivě. V obvodu jeho působnosti je trestní odpovědnost právnických osob dovozována jen ve skutkově zjevných případech, v nichž lze dovodit, že právnická osoba není pouhým nástrojem (prostředkem) k páchání trestné činnosti, bez kterého by ji spáchat nebylo možné, a zároveň se jedná o jediný a efektivní způsob jejího případného zrušení. V ostatních případech je v široké míře využívána netrestní působnost státního zastupitelství, kterou lze dosáhnout zrušení právnické osoby (čehož by s ohledem na povahu páchané trestné činnosti a skutečnost, že se jedná o nejpřísnější trest, nebylo mnohdy ani možné dosáhnout) za využití méně formálních postupů s menším finančním zatížením státu.

d) Nové jevy v kriminalitě

Fenomén **informatické a kybernetické kriminality** představuje pro Českou republiku stále závažnější problém.

Kybernetická trestná činnost prostupuje dnes již takřka všemi druhy trestné činnosti – od násilné, mravnostní, majetkové až po činnost organizovaných zločineckých skupin. Závažnost této trestné činnosti stoupá, o čemž svědčí i zvyšující se nápad těchto případů na úrovni vrchních státních zastupitelství. Jestliže celková kriminalita vykazuje tendenci k poklesu, kybernetická kriminalita narostla např. v období 2011 až 2017 takřka trojnásobně.

Policejní statistika v roce 2011 zaznamenala 1 502 skutků a v roce 2017 již 5 654 skutků, jde tedy o nárůst o více než 4 000 trestných činů. V roce 2018 byl zaznamenán meziroční nárůst deliktů přibližně o dalších 1 300 případů. Lze navíc odhadovat, že tyto údaje tvoří jen „špičku ledovce“ a že většina této trestné činností zůstává nezjištěna, popř. neoznámena. Jednou z příčin poklesu celkové kriminality tak může být právě přesun trestné činnosti (především obchodu s nelegálním obsahem všeho druhu) do kyberprostoru, kde je mnohem těžší ji odhalit a je těžší se jí bránit.

Definice kyberkriminality přímo souvisí se statistikou páchání jednotlivých druhů trestné činnosti. Tato definice je v oblasti trestního práva prozatím neukotvená, a z tohoto důvodu je i trestná činnost do kybernetické kriminality spadající ne zcela jednoznačně specifikována. S ohledem na absenci této definice byla proto např. pro

potřeby Policie České republiky kybernetická kriminalita vymezena jako trestná činnost, která je páchána v prostředí informačních a komunikačních technologií včetně počítačových sítí, kde předmětem útoku je samotná oblast informačních a komunikačních technologií nebo je trestná činnost páchána za jejich výrazného využití, jakožto významného prostředku k jejímu páchání. Kromě statistiky má vymezení kyberkriminality význam mimo jiné pro určení agendy specializovaných policejních jednotek, na což navazuje jejich personální a materiální zabezpečení. Agenda spadající do kompetence specializovaných jednotek byla v roce 2018 předmětem diskuzí, z nichž vyplynul na jedné straně zájem (podporovaný ze strany státních zástupců) na koncentraci vyšetřování na „ryzí“ kybernetickou kriminalitu, kdy předmětem útoku jsou samotné technologie (hacking, DDoS apod.), ale také například provozování tržišť s nelegálním zbožím na Darknetu, zneužívání virtuálních měn, atd. Na druhé straně se vyskytl i názor, že podvodná jednání, která jsou nyní nejrozšířenějším druhem kyberkriminality (zejména podvodné e-maily apod.), by měla do této agendy spadat, neboť je jednak veřejnost vnímá nejcitlivěji, jednak i v případech vyšetřování těchto podvodů je třeba odborný postup a znalosti specialistů.

Takto lze např. uvést, že na konci roku 2018 došlo k významnému odhalení provázaného řetězce e-shopů v komerční doméně i v národních internetových doménách několika států. Podvodné portály nabízely oblečení, dresy známých klubů, apod. značně pod reálnou cenou. Ve skutečnosti však sloužily tyto obchody jen k vylákání identifikátorů platebních karet.

V oblasti personální bylo u Policie ČR vytvořeno nových 195 tabulkových míst jak pro regionální tak i centrální úroveň, která se úspěšně daří zaplňovat. Problematice kybernetické kriminality se tak bude věnovat více než 300 policistů-specialistů na odhalování, prověřování, vyšetřování a forenzní zkoumání kybernetické trestné činnosti v celé České republice (na centrálním pracovišti v sekci kybernetické kriminality Národní centrály proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování se jedná o 59 policistů). Připravovány jsou rovněž změny policejního vzdělávání, jejichž cílem bude předání základních poznatků z oblasti kybernetické kriminality i policistům sloužícím mimo problematiku kybernetické kriminality.

KSZ v Brně v této souvislosti zmiňuje, že trestnou činnost spadající jinak do věcné příslušnosti policejního orgánu územního odboru, pokud se v ní objevují jakékoliv virtuální měny, objasňuje odbor analytiky a kybernetické kriminality, oddělení kybernetické kriminality krajského policejního ředitelství disponující kvalitnějšími technickými i personálními možnostmi v rámci šetření.

Ohledně základních trendů kyberkriminality v roce 2018 lze uvést, že ačkoliv zájem o kryptoměny výrazně oslabil, a to především díky hlubokému opakovanému poklesu směnného kurzu bitcoin i dalších kryptoměn, jsou odhalovány případy jejich zneužívání k daňovým únikům na dani z příjmu a daně z přidané hodnoty. Problematickou je zejména otázka dokazování na straně správců daně i omezené možnosti, ve srovnání s orgány činnými v trestním řízení, použití účinných procesních nástrojů.

Virtuální měny jsou stále častěji využívány k vyvádění a převádění prostředků získaných trestnou činností (zejména podvody), neboť jsou díky anonymitě k tomuto účelu ideálním prostředkem.

Pozitivně je možno hodnotit, že v souvislosti s kryptoměnou bitcoin byla navázána spolupráce s Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, který disponuje trezorem pro správu zajištěných bitcoinů.

ObSZ pro Prahu 2 uvedlo dva konkrétní případy trestné činnosti spojené s virtuální měnou bitcoin:

Je prověřována krádež 10 kusů měny bitcoin z datového trezoru poškozeného umístěného v době krádeže fyzicky v bezpečnostní schránce banky, kdy pachatel zřejmě zjistil heslo virtuální peněženky poškozeného (tzv. seed) a jeho prostřednictvím provedl na dálku převod obsahu peněženky přes dalších několik virtuálních peněženek za současného převodu z virtuální měny bitcoin na virtuální měnu monero.

V jiné věci byla zaznamenána legalizace peněžních prostředků získaných podvodem typu CEO fraud prostřednictvím bitcoinové peněženky znemožňující další sledování výnosu z trestné činnosti.

Prostředí služeb anonymní sítě TOR dalo možnost k trvajícímu vzestupu mravnostní trestné činnosti, především šíření dětské pornografie. Pachatelé využívají zejména komunikační prostředí různých chatů, uzavřených skupin a komunikačních fór (na internetu i v síti TOR).

KSZ v Ústí nad Labem zmínilo věc vedenou u **OSZ v Liberci**, v níž je dozorováno prověřování trestné činnosti spočívající v anonymním zasílání e-mailových výhružných zpráv v celkem 10 případech různým poškozeným za využití anonymní služby tempr. e-mail. Obsahem uvedených zpráv jsou výhrůžky usmrcením či fyzickým napadením poškozeného či jeho rodiny, pokud nebude splněn požadavek provedení platby prostřednictvím kryptoměny bitcoin.

V obvodu **KSZ v Hradci Králové** byly zaznamenány také případy šikanování či pronásledování oběti pomocí elektronického přenosu a zálohování dat.

KSZ v Brně rovněž poukazuje na zjištěný setrvalý trend u mládeže, která přes sociální sítě přeposílá fotografie intimního charakteru, což nezřídka vyúsťuje v sexuální nátlak nebo šikanu.

V souvislosti s migrační vlnou došlo k rozšíření výskytu jednak nenávistných projevů na internetu, ale také poplašných a dezinformujících zpráv, tzv. „hoaxů“, které bývají spojeny s phishingovými útoky. Lze vypozorovat nárůst phishingových útoků zaměřených na získání přístupu k bankovním účtům a následnému odčerpání finančních prostředků.

Vzhledem k tomu, že bezpečnostní nástroje se v poslední době zaměřují na řešení problémů způsobených ransomwarem, na jejich detekci a eliminování důsledků škodlivé činnosti, někteří útočníci používají rozruch vyvolaný ransomwarem jako techniku pro skrytí jiného záměru, snahy dosáhnout zisku jiným způsobem, například použitím tzv. keyloggerů nebo těžbou kryptoměny.

Jako trend lze označit i prodej a výměnu ICS dat a citlivých údajů, které byly odcizeny z průmyslových podniků. Na černém trhu se tato data obchodují společně s nabídkou botnetů z „průmyslových“ počítačů. Stále častěji se tak lze na černém trhu setkat s trestnou činností v podobě nabídky služeb jako jsou: „malware-as-a-service“, „attack-vector-design-as-a-service“, „attack-campaign-as-a-service“ a dalšími.

MSZ v Praze konstatuje, že v oblasti informatické a kybernetické kriminality pachatelé stále častěji využívají sofistikované formy trestné činnosti, kdy jejich odhalení a dopadení je ztěžováno užíváním tzv. anonymizérů či jiných kryptovacích prostředků. **KSZ v Praze** nadále eviduje postupný nárůst počtu případů páchání trestné činnosti s využitím výpočetní techniky a elektronické komunikace s tím, že výpočetní technika a „virtuální“ prostor je prostředkem pro páchání trestné činnosti nejen v tradiční oblasti majetkové trestné činnosti (typicky viz podvody při provozování e-shopů, falešné zasílání elektronických faktur s výzvou k proplacení), ale i v oblasti mravnostní kriminality a kriminality páchané na dětech a v oblasti „předsudečných trestných činů“, tj. trestných činů spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek.

Byly zaznamenány i poznatky o určité součinnosti více osob v této oblasti, kdy např. hlavní pachatel získá podvodným jednáním finanční prostředky v rámci tzv. kybernetické kriminality, ale následně využije „legalizátora“ k transformaci výnosu trestné činnosti do reálného světa, kdy mnohdy

jsou zlákány osoby mladého věku vidinou snadného přivýdělku – následně jsou mnohdy trestně stíháni pouze tito „legalizátoři“, neboť hlavní pachatel není identifikován.

KSZ v Ústí nad Labem uvádí případy, jež se vyskytly u **OSZ v Liberci** – nový způsob podvodného jednání, a to zasílání podvržených e-mailových zpráv, které se tváří jako pokyny nadřízeného pracovníka (manažera, ředitele) podřízenému k provedení platby s uvedenými platebními údaji.

KSZ v Brně a **KSZ v Ostravě** zdůraznila, že trestné činy spáchané v kyberprostoru nabývají stále na významu, zejména v rámci podvodných inzerátů a nabídek o prodeji zboží, a to na sociálních sítích, ale i formou nabourání se do internetových profilů uživatelů, neoprávněným získáním know-how obchodních korporací, využíváním materiálů v rámci nekalosoutěžního jednání apod. Dalším typem opakující se trestné činnosti je zneužívání platebních karet k platbám na internetu. Jedná se o celou škálu případů od těch nejjednodušších, kdy pachatelé získali platební kartu do fyzické dispozice, až po sofistikované případy, v rámci kterých jsou údaje o kartě získány hackerskými útoky vůči databázím internetových obchodů. Je zřejmé, že objasňování tohoto druhu trestné činnosti je velmi problematické jak důkazně, tak i nutností realizovat právní pomoc v zahraničí.

Národní korespondent pro kybernetickou kriminalitu a práva k nehmotným statkům koordinuje činnost sítě specializovaných státních zástupců. Tato síť se poprvé sešla v listopadu 2017 v zařízení Ministerstva vnitra společně s vedoucími všech oddělení informační kriminality Policie ČR a s vedoucími pracovníky sekce kybernetické kriminality Národní centrály proti organizovanému zločinu. Členství specializovaných státních zástupců v neformální síti bylo ze strany jednotlivých krajských a vrchních státních zastupitelství opětovně potvrzeno. Kyberspecialisté se následně sešli v prosinci roku 2018 v prostorách Justiční akademie, a to podle osvědčeného modelu společně s vedoucími všech oddělení informační kriminality Policie ČR a s vedoucími pracovníky sekce kybernetické kriminality Národní centrály proti organizovanému zločinu. Setkání koordinovali náměstek nejvyššího státního zástupce, národní korespondent pro kybernetickou kriminalitu a ředitel sekce kybernetické kriminality NCOZ.

Hlavními tématy jednání sítě byla příprava nové policejní metodiky k zajišťování virtuálních měn a přeshraniční přístup k elektronickým důkazům, včetně problematiky přímé spolupráce se zahraničními poskytovateli služeb, která není doposud uspokojivě vyřešena.

Na základě předchozí dohody a plánu, a především díky spolupráci technologických pracovníků Policie ČR a státního zastupitelství se podařilo zřídit pro většinu členů sítě přístup k elektronickému portálu Národní centrály proti organizovanému zločinu, kde je k dispozici řada aktualizovaných informací.

Ve dnech 25. – 26. 10. 2018 se skupina vybraných státních zástupců a pracovníků Sekce kybernetické kriminality NCOZ zúčastnila studijní návštěvy Bavorského centrálního úřadu pro stíhání kybernetické kriminality v Bamberku. Kromě účastníků z ČR se setkání účastnila řada státních zástupců a odborných pracovníků výše uvedeného bavorského úřadu. Hlavními tématy byla problematika kryptoměn, vyhledávání a analýza otevřených online zdrojů, streamování placených televizních kanálů, zneužívání platebních karet k páchání trestné činnosti na internetu a další témata prezentovaná na konkrétních případech. Podle dohody na úrovni Bavorského centrálního úřadu, NSZ i samotných účastníků budou další setkání zaměřená na výměnu metod s bojem s kybernetickým zločinem, řešení vybraných právních problémů a možnosti společného postupu navazovat v roce 2019.

Evropská justiční síť pro boj proti kyberkriminalitě (EJCN) se sešla v dubnu a v listopadu 2018, jejího jednání se za ČR účastnil národní korespondent. Síť v minulém roce řešila například skutečnost, že v důsledku obecného nařízení o ochraně osobních údajů GDPR od 25. 5. 2018 nemá značná část policejních jednotek i dalších orgánů činných v trestním řízení přístup do neveřejné části databáze WHOIS (mapuje především uživatele konkrétních IP adres). Evropská komise připravuje dohodu s WHOIS, která však zatím nebyla uzavřena a termín jejího uzavření naráží na různé technické a právní překážky. Síť dále přijala řadu pravidel pro svá jednání a průběžně řešila operativní otázky týkající se např. šifrování dat, virtuálních měn i konkrétních bezpečnostních hrozeb.

Nenávistné projevy na internetu jako stále ještě poměrně nová forma kriminality jsou zmíněny pod **písm. h)** níže.

Dále **KSZ v Ostravě** jako novou formu kriminality uvádí trestnou činnost páchanou na seniorech velice specifickým, ale zároveň velmi sofistikovaným způsobem.

Pachatelé si oběti vyhledávají na webových stránkách www.1188.cz, kde při zadání jména s určením lokality systém vygeneruje všechny telefonní stanice, tzv. pevné linky, evidované na osoby s uvedeným křestním jménem v dané lokalitě. Tak mají pachatelé k dispozici seznam potenciálních obětí, kdy následně telefonují na vygenerovaná telefonní čísla a pokud telefon přijme starší osoba, hovor začínají neformálními sděleními. Pokud dotčená osoba zareaguje, pachateli se potvrdí domněnka, že senior má nějakého vnuka a následně v rozhovoru zjišťuje, jak se senior má a kdo je doma přítomen. Pokud zjistí, že je senior sám, popisuje, jak se dostal do svízelné finanční situace a požaduje zapůjčit vyšší finanční obnos, kdy současně žádá, aby o tomto v žádném případě nikoho z příbuzných senior neinformoval. Po příslibu zapůjčení financí pak žádá, aby z důvodu jeho vytíženosti byla obálka s penězi seniorem předána jeho kamarádovi, který si pro peníze přijede. Následně pachatel kontaktuje taxikáře z okolí, který peníze od seniorů převezme, avšak aniž by mu bylo cokoli známo o podvodu. Má však od pachatele předem stanovený cíl dodání peněz, který je na území Polska. Při samotném předání peněz je pachatel neustále v telefonickém kontaktu s taxikářem, aby se ujistil, že k předání balíčku opravdu došlo, kdy v některých případech žádá, aby mu taxikář předal seniora k telefonu, a toho pak utvrzuje, že člověk, kterému senior předává peníze, je skutečně jeho známý.

OSZ v Chomutově jako nový prvek v této oblasti zdůraznilo aktivitu v boji proti hazardu, když v roce 2018 pokračovalo prověřování této trestné činnosti a došlo k obvinění celkem 10 osob stíhaných pro společné jednání. Uvedená trestní věc spočívá v tom, že obvinění jakožto skupina s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, zaměřeni na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti za účelem dosažení zisku nejméně od roku 2014 do zahájení trestního stíhání s vědomím, že postupují v rozporu nejprve se zákonem č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, a posléze v rozporu se zákonem č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, vyráběli, distribuovali do jednotlivých provozoven a dále provozovali prostřednictvím nastrčených společností, formálně ovládaných osobami z řad obviněných, které však na činnost těchto společností neměly žádný vliv, výherní automaty označené jako Quizard, v menší míře pak výherní automaty s označením Slevostroj a později, pravděpodobně od roku 2017 také výherní automaty označené názvem Golden Horse a v době od března 2018 pak výherní automaty s označením Diascope, které označovali jako vědomostní, logické, dovednostní či paměťové soutěže, ačkoliv šlo o hazardní hry, přičemž tohoto jednání se dopustili nejméně v místech a dobách podrobně v usnesení vymezených a tímto jednáním získali prospěch v řádu milionů korun českých, přesahujících částku 5.000.000,- Kč

e) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí *(tab. II/2, II/2a, II/2b a II/2c a II/10)*

Tato trestná činnost vykazuje stále tendenci ke stagnaci; vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob se projevil jen u některých trestných činů. V podrobnostech lze odkázat na *tab. II/2.*

Celkově (viz *tab. II/10)* bylo v roce 2018 stíháno (včetně vyřízení ve zkráceném přípravném řízení) pro trestný čin zpronevěry podle § 206 trestního zákoníku **1 705** osob, což znamená pokles o **8,53 %** (v roce 2017 byl tento pokles 13,3 %). Vůbec nejpočetnějším byl v tomto ukazateli nadále trestný čin krádeže (§ 205 trestního zákoníku), pro který bylo stíháno a řešeno ve zkráceném přípravném řízení **15 898** osob (-431, -4 212 oproti roku 2015), což představuje **20,73 %** (-0,47 %; -1,37 % oproti roku 2015) podíl na celkové kriminalitě v roce 2018. Pro trestný čin podvodu (§ 209 trestního zákoníku) bylo stíháno (a řešeno ve zkráceném přípravném řízení) celkem **3 902** (-497) osob, takže v součtu tyto tři majetkové

trestné činy představují s **21 505** (-1 087; oproti roku 2015 -5 782) stíhanými (a ve zkráceném přípravném řízení řešenými) osobami **28,0%** podíl na celkové kriminalitě v roce 2018 (v roce 2017 29,3 %, v roce 2016 29,2 % a v roce 2015 29,9 %).

Pokud jde o **trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby** (§ 240 trestního zákoníku), počet stíhaných osob se v roce 2018 oproti roku 2017 snížil (610 stíhaných, -69; ovšem stále +95 oproti roku 2015).

Údaje policejní statistiky ukazují ovšem opačnou tendenci – **1 296** zjištěných skutků v roce 2018, oproti 1 107 v roce 2017 a 1 043 v roce 2016.

Pro daňovou kriminalitu je nadále charakteristická zvyšující se sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Postih daňové kriminality tak klade nadále vyšší nároky jak na odbornost orgánů činných v trestním řízení, tak především na vzájemnou komunikaci mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány daňové správy. V tomto směru důležitým prvkem v boji proti daňové kriminalitě (v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně) byl i v roce 2018 projekt Daňové Kobry (jak Centrální, tak i Regionální v rámci jednotlivých krajů), jako efektivní metody práce vedoucí ke zlepšení operativní výměny informací policejního orgánu a správce daně, jež za 4 roky od svého vzniku uchránil již více než 10 miliard korun.

Státní zastupitelství není členem projektu Daňové Kobry, působí zde ale tzv. neformální pracovní síť státních zástupců krajských, vrchních a Nejvyššího státního zastupitelství, specializovaných na daňovou kriminalitu, kteří se účastní pravidelných jednání Daňové Kobry a jejichž úkolem je výměna informací, identifikace aplikačních problémů včetně možných způsobů řešení a sjednocování právních názorů uvnitř státního zastupitelství.

Důležitým faktorem v boji proti daňové kriminalitě byla pak i nadále efektivnější kontrolní činnost správce daně, vycházející z účinnější komparace dat z kontrolních hlášení k dani z přidané hodnoty a elektronické evidence tržeb. Efektivnější kontrolní činnost má pak odraz ve zvýšené četnosti správcem daně podaných oznámení podle § 8 odst. 1 věty druhé trestního řádu, ale především ve snižujícím se rozsahu způsobené škody, resp. rozsahu zkrácení daně.

Trestní oznámení správce daně (*podle statistiky Generálního finančního ředitelství*)

Rok	Počet kontrolovaných DS s doměřením vyšším než 50.000,-- Kč	Počet podaných trestních oznámení	Podíl v %
2015	3083	1699	**55,1 %**
2016	3006	1659	**55,2 %**
2017	2843	2538	**89,2 %**
2018	**2576**	**2189**	**85 %**

Zvýšení počtu kontrol umožnila legislativní změna (novela zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, provedená zákonem č. 243/2016 Sb.), na jejímž základě finanční úřady vykonávají vybranou působnost na území celé ČR. Dochází tedy k tomu, že některé „méně vytížené“ mimopražské finanční úřady kontrolují subjekty sídlící v hlavním městě Praze, v důsledku čehož je zjištěno větší množství „nesrovnalostí“, a tedy podán i vyšší počet trestních oznámení.

KSZ v Praze uvádí, že předmětem takto podávaných oznámení byly však také případy podezření z protiprávního jednání v letech 2010 apod., tj. k podání trestního oznámení docházelo se značným časovým odstupem a při neexistenci potřebných důkazů a vzhledem k odlišnému právnímu režimu postupu finančních úřadů jako správce daně a orgánů činných v trestním řízení bylo v řadě případů trestní oznámení odloženo podle § 159a odst. 5 trestního řádu.

S vyšší četností oznámení správcem daně se však jako limitující faktor negativně ovlivňující zejména rychlost trestního řízení i nadále jeví **pravidla pro stanovení místní příslušnosti soudu, a tedy i státního zastupitelství, u daňových trestných činů,** vyplývající z dlouhodobé rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu (viz usnesení ze dne 20. 12. 2001, sp. zn. 11 Nd 340/2001, ze dne 14. 6. 2011 sp. zn. 11 Td 29/2011, ze dne 9. 12. 2012 sp. zn. 11 Td 40/2012, ze dne 13. 11. 2013 sp. zn. 7 Td 59/2013 a další rozhodnutí), jakož i Ústavního soudu (viz nález ze dne 31. 1. 2017 sp. zn. II. ÚS 4051/16, usnesení ze dne 3. 4. 2017 sp. zn. I. ÚS 6/17 a další rozhodnutí). Podle těchto rozhodnutí za místo spáchání trestného činu je třeba podle § 18 odst. 1 trestního řádu považovat místo, kde došlo k jednání pachatele naplňujícího objektivní stránku trestného činu, ale i místo, kde nastal nebo měl nastat následek trestného činu. K naplnění obou z hlediska určení místní příslušnosti rozhodných znaků (tj. k jednání v podobě zkrácení daně i k trestněprávně relevantnímu následku v podobě vzniku škody na dani) dochází právě u správce daně příslušného podle adresy sídla či místa podnikání daňového subjektu. Na tomto názoru nic nemění ani případné zjištění, že skutečné sídlo dotčené právnické osoby či místo podnikání osoby samostatně výdělečně činné a místo uskutečněného zdanitelného plnění nejsou s uvedeným místem totožná.

Velké množství daňových subjektů (právnických osob) má své sídlo často zcela účelově a fiktivně zřízeno v Praze, případně v dalších velkých městských aglomeracích, a předmět činnosti fakticky vykonává v jiném místě. Patrný převažující trend k určování místní příslušnosti soudu, a tedy i státního zastupitelství, u daňových trestných činů podle sídla daňového subjektu, zapsaného v obchodním (či jiném veřejném) rejstříku a podle tomu odpovídajícího sídla správce daně, tak v důsledku vede k přetížení státního zastupitelství (shodně i policie, případně i soudu) zejména v Praze.

Mezi hlavními pachateli a jednateli společností, kteří mají postavení tzv. „bílého koně“ (velké množství prázdných firem a bezdomovců, střídaných v rychlém sledu), figurují prostředníci, kteří zařizují převzetí tzv. Ready Made společností, zřízení bankovních účtů a internetového bankovnictví a zplnomocnění daňových poradců, kdy tito již jsou dále instruováni elektronickou komunikací od hlavního pachatele. Tyto osoby nelze vždy účinně online monitorovat, což výrazně snižuje možnost odhalení celé struktury pachatelů.

Velkým přínosem by nepochybně bylo posílení oddělení kriminalistické techniky a expertíz o další specialisty na počítačovou expertízu, případně zřízení nové specializace na oblast účetnictví. Bez takových expertíz se snižuje účinnost a rychlost trestního řízení. Navíc se lze setkat s tím, že sídla společností zapojených do podvodných řetězců či alespoň účetnictví a jiné doklady k činnosti těchto společností se nacházejí v prostorách, kde zároveň sídlí advokátní kanceláře, což významně komplikuje možnost získat (rychle) tyto listiny při prohlídkách jiných prostor. Předpokladem odhalování takovéto trestné činnosti je rozsáhlá a rychlá mezinárodní policejní a justiční spolupráce, která však v případech některých států (např. Kyperské republiky, Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a řady mimoevropských států) selhává, resp. vyskytují se v ní značné průtahy.

Při odhalování daňové trestné činnosti by bylo velmi přínosné zavedení kontrolních hlášení, která významným způsobem ztěžují páchání daňové trestné činnosti, a navíc tento institut umožňuje poměrně slušnou „rekonstrukci“ účetnictví, což byl v minulosti problém, jelikož se většinou účetnictví ztratilo a nebylo možné vypočítat zkrácení daně, kdy pouhé obecné částky uváděné v daňových přiznáních k DPH neumožňovaly identifikaci jednotlivých faktur.

Nově byly zaznamenány případy legalizace výnosů z trestné činnosti v ČR, kdy zdrojový trestný čin (obvykle daňový) je páchán v jiném členském státě Evropské unie.

Vedle pravidelně se vyskytujících protiprávních jednání spočívajících ve skladování, výrobě a prodeji tabáku či cigaret, dovozu a prodeji pohonných hmot a zaúčtování faktur s fiktivním plněním s cílem snížit vlastní daňovou povinnost nadále převažují obchody se zbožím mezi daňovými subjekty z různých členských zemí Evropské unie.

Tzv. karuselové obchody představují v dnešní době jednu z nejčastějších forem organizované trestné činnosti a z tohoto pohledu by se k tomuto druhu trestné činnosti mělo také přistupovat, zejména poskytováním výraznější podpory v rámci personálního a materiálního posilování policejních útvarů zaměřených na daňovou problematiku, zvláště když je nutno opakovaně upozornit na neustálé zdokonalování a nárůst sofistikovanosti této trestné činnosti. Jednání pachatelů jsou velmi dobře připravena (patrná spolupráce s právníky, ekonomy a daňovými poradci), organizována a koordinována. Trestná činnost je přitom rozmělněna do stále rozsáhlejších řetězců či sítí firem i za cenu vyšších nákladů na jejich provoz, kdy daňové úniky u jejích jednotlivých článků jsou na nižší úrovni než v minulosti. Tato zjištění vyžadují čím dál větší nároky na postupy orgánů finanční a celní správy a také orgánů činných v trestním řízení tento druh trestné činnosti odhalit, objasnit, prokázat a postihnout. Jako pozitivní prvek lze vyzvednout spolupráci a aktivitu pověřených celních orgánů jako policejních orgánů, kdy se většinou jedná o skutkově složité případy, a při jejich předání vyšetřovacímu orgánu může docházet ke zbytečným průtahům a dalším možným komplikacím.

KSZ v Ostravě upozornilo na zjištění, že vedle zmiňovaných druhů daňové trestné činnosti, kdy *modus operandi* zůstává v podstatě stejný, byly zaznamenány častěji se vyskytující nové formy páchání tohoto druhu trestné činnosti, a to v souvislosti s plněním povinnosti odvodu do státního rozpočtu podle § 81 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

KSZ v Hradci Králové zdůrazňuje, že dochází k nárůstu rozsáhlých trestních věcí hospodářské kriminality, kdy vyšetřovací spisy často svým rozsahem i výrazně překračují 10 000 stran.

Např. v listopadu 2018 byla podána obžaloba pro rozsáhlou daňovou trestnou činnost, šlo jednak o krácení DPH a jednak vylákání odpočtu DPH v celkovém rozsahu 60 mil. Kč. Dále byla podána obžaloba v trestní věci, přikázané VSZ v Praze, kdy šlo o dotační podvod v rozsahu 200 mil. Kč. V březnu 2018 byla podána obžaloba v trestní věci, kdy se jednalo o rozsáhlé podvody vůči 8 pojišťovnám vylákáváním zprostředkovatelských provizí za fiktivní činnost v celkovém rozsahu 70 mil. Kč, kdy spis spolu s přílohami obsahoval 105 000 stran. Tyto velmi rozsáhlé trestní věci jsou náročné jak na samotný výkon dozoru v průběhu řízení přípravného, tak posléze na zastupování obžaloby před krajským soudem, kdy hlavní líčení probíhá v řádu měsíců, přičemž jednání před nalézacím soudem je v takových věcech nařizováno v týdenních či dvoutýdenních blocích, kdy je státní zástupce z tohoto důvodu vyřazen z možnosti plnění dalších svých pracovních povinností.

Pro bližší ilustraci v oblasti **zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** lze uvést přehled **„Zajištěné majetkové hodnoty v období od roku 2004 do současnosti“** ze Závěrečné policejní zprávy k problematice výnosů a praní peněz za rok 2018; *tab. II/2b a II/2c* jsou v příloze.

V oblasti **vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** pokračovala v roce 2018 osvědčená praxe účasti specializovaných státních zástupců, sdružených v neformální síti, na společných vzdělávacích akcích s policejními specialisty a metodiky. Jelikož v prvním čtvrtletí roku 2018 byl zaznamenán hluboký propad majetkových hodnot zajištěných v trestním řízení, bylo na toto zjištění okamžitě reagováno analýzou nastalé situace a ve spolupráci s policejními metodiky konáním odborných porad. Negativní situaci z počátku roku 2018 se nakonec podařilo zvrátit a celkově došlo v roce 2018 k nárůstu absolutní

částky zajištěných majetkových hodnot (celkově bylo v roce 2018 policejními orgány a státními zástupci zajištěno cca 7,9 mld. Kč, což představuje výrazný nárůst oproti roku 2017, kdy došlo k zajištění cca 5,4 mld. Kč).

Plných **49 %** zajištěných hodnot se týká nejzávažnějších případů vyšetřovaných Národní centrálou proti organizovanému zločinu, v nichž vykonávají dozor státní zástupci obou vrchních státních zastupitelství. Odhalit často důkladně a důmyslně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření, které doprovází samotné trestní řízení. Zajištěný majetek se pak vrací poškozeným nebo propadá (eventuálně se zabírá) na základě soudního rozhodnutí státu, který jej dále používá ve prospěch poškozených a obětí trestné činnosti (zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů). Velmi pozitivně je nutno hodnotit skutečnost, že od roku 2011 již bylo trvale odčerpáno 8,9 miliardy Kč ze zajištěných majetkových hodnot a tato částka bude postupně narůstat po ukončení dalších trestních řízení. Pozitivní trend se promítl také do hodnocení mezinárodního výboru MONEYVAL, který posuzuje opatření jednotlivých zemí proti praní špinavých peněz. V současnosti je z tohoto pohledu Česká republika druhou nejlépe hodnocenou zemí v rámci Evropské unie.

Ze **Zprávy k problematice související se zajišťováním a dalším rozhodováním o zajištěném majetku v trestním řízení** vyplývá, že lze velmi pozitivně hodnotit spolupráci se státními zástupci při zajišťování majetku v trestním řízení, přičemž v některých případech samotní státní zástupci iniciují a realizují zajištění (na základě podkladů od policejního orgánu). Podpora dané problematiky ze strany **NSZ** (vznik a vedení neformální sítě státních zástupců na danou problematiku) je výrazná a zajišťování majetku je jednou z priorit nejvyššího státního zástupce.

Případy fiktivních (šikanózních) návrhů na zahájení insolvenčních řízení se již téměř v roce 2018 nevyskytovaly.

MSZ v Brně ovšem poukázalo na zajímavý a neobvyklý případ, jehož podstatou je podávání fiktivních insolvenčních návrhů na společnosti po celé České republice u místně nepříslušných soudů, přičemž je zneužíváno skutečnosti, že do doby, než je věc postoupena příslušnému soudu, je po delší dobu zveřejněna informace o insolvenčním řízení na konkrétní společnost, což vede k odlivu zákazníků a obchodních partnerů, ke ztrátě zakázek, zneplatnění úvěrů apod. Podání fiktivních insolvenčních návrhů bylo zaznamenáno i v trestní věci vedené u **KSZ v Brně, pobočky ve Zlíně,** (společníci obchodní korporace poté, co tuto převedli na nové vlastníky, uplatnili vůči ní fiktivní pohledávku a požadovali její proplacení se současnou pohrůžkou podání insolvenčního návrhu v případě, že pohledávka nebude uhrazena, což je kvalifikováno jako trestný čin podvodu podle § 209 trestního zákoníku).

K **postihu korupce** lze uvést, že v roce 2018 se projevil trend spočívající ve výrazném vzestupu počtu osob stíhaných i obžalovaných prakticky u všech korupčních trestných činů (včetně osob, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, a byl na ně podán návrh na potrestání). Podrobnosti vyplývají především z *tab. č. II/2a.*

Meziroční srovnání období let 2017 a 2018 podává rovněž následující tabulka:

Trestný čin Trestní zákoník/ trestní zákon	2017				2018			
	Stíháno Sděleno podezření	Obžalováno Návrh na potrestání. Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)	Stíháno Sděleno podezření	Obžalováno Návrh na potrestání Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)
§ 226 (§ 256b)	0	0	0	0	0	0	0	0/1
§ 256 (§128a)	24	23	0	61/23	47	44	2	6/14
§ 257 (§128b)	0	0	0	0	9	9	0	0
§ 258 (§ 128c)	1	1	0	7/0	2	2	0	0/1
§ 331 (§ 160)	45	32	12	28/11	117	50	67	21/7
§ 332 (§ 161)	75	73	0	55/11	94	92	1	53/5
§ 333 (§ 162)	3	3	0	2/0	0	0	0	4/2

Výrazný vzestup nastal zejména u trestného činu přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, ale i u trestného činu podplacení podle § 332 trestního zákoníku a trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku.

NSZ dlouhodobě věnuje pozornost problematice zahraničního podplácení. Proto se spolu s Ministerstvem spravedlnosti, Národní centrálou proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky, Ministerstvem průmyslu a obchodu a agenturami CzechTrade a CzechInvest, podílelo na přípravě informační brožury věnované problematice zahraničního podplácení, která českým společnostem poskytuje informace o rizicích a postihu tohoto trestného činu. Podílí se také na provozování e-mailové adresy, na kterou lze případy podplácení v mezinárodních podnikatelských transakcích oznamovat.[2]

NSZ rovněž v roce 2018 iniciovalo u Ministerstva spravedlnosti nové vymezení příslušnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality vrchních státních zastupitelství, jež by v souladu s dosavadními pozitivními poznatky a zkušenostmi z aplikace § 15 JŘSZ přispělo k ještě efektivnějšímu postihu těchto trestných činů. Návrh legislativní změny se připravuje.

Analýzu trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků, ze dne 16. 7. 2018, sp. zn. 1 SL 110/2018, zpracovalo NSZ současně z vlastního podnětu a na základě požadavku ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Zjištěné skutečnosti do značné míry korigují některé nepřesné informace, které se v souvislosti s touto problematikou objevují ve veřejném a mediálním prostoru. Z analýzy trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků za období let 2013 až 2017 zejména vyplývá, že tato oblast trestné činnosti tvoří z celkového objemu kriminality statisticky zcela zanedbatelný zlomek. Jedná se o méně než 0,03 % ze všech trestních řízení (za období pěti let se jedná o 438 věcí při celkovém počtu 1 331 328 vydaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení).

[2] www.nsz.cz/index.php/cs/zahranicni-podplaceni

Dominantní zdroj poznatků k zahájení trestního řízení ve věcech trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků pochází z trestních oznámení od fyzických či právnických osob. Z hlediska celkového období šlo o 76,3 %. Nápad věcí týkající se trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků vychází tedy většinově přímo z trestních oznámení fyzických či právnických osob, typicky od politických konkurentů a jiných spoluobčanů „nespokojených“ s vedením místní samosprávy, a není způsoben přepjatým aktivismem Policie České republiky nebo dalších orgánů veřejné moci.

Nepotvrdila se nezřídka prezentovaná konstatování, že orgány činné v trestním řízení – zejména státní zástupci a policejní orgány – přepínají trestní represi vůči voleným funkcionářům územních samosprávných celků. **Celkem 84,2 % skončených věcí bylo skončeno v prověřování**, aniž by došlo k zahájení trestního stíhání konkrétní osoby. Jde o vysoký podíl z veškerého nápadu věcí trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků, který svědčí o kvalitě přípravného řízení, jež dokáže filtrovat nemalé množství případů nezpůsobilých k dalšímu pokračování v mantinelech trestního procesu, obecně tedy těch věcí, kde se trestná činnost neprokázala. Vypovídá to dobře o odpovědném přístupu státních zástupců k výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v těchto věcech a rovněž policejních orgánů konajících prověřování.

Trestní řízení s volenými funkcionáři územních samospráv v letech 2013-2017 podle druhu skončení

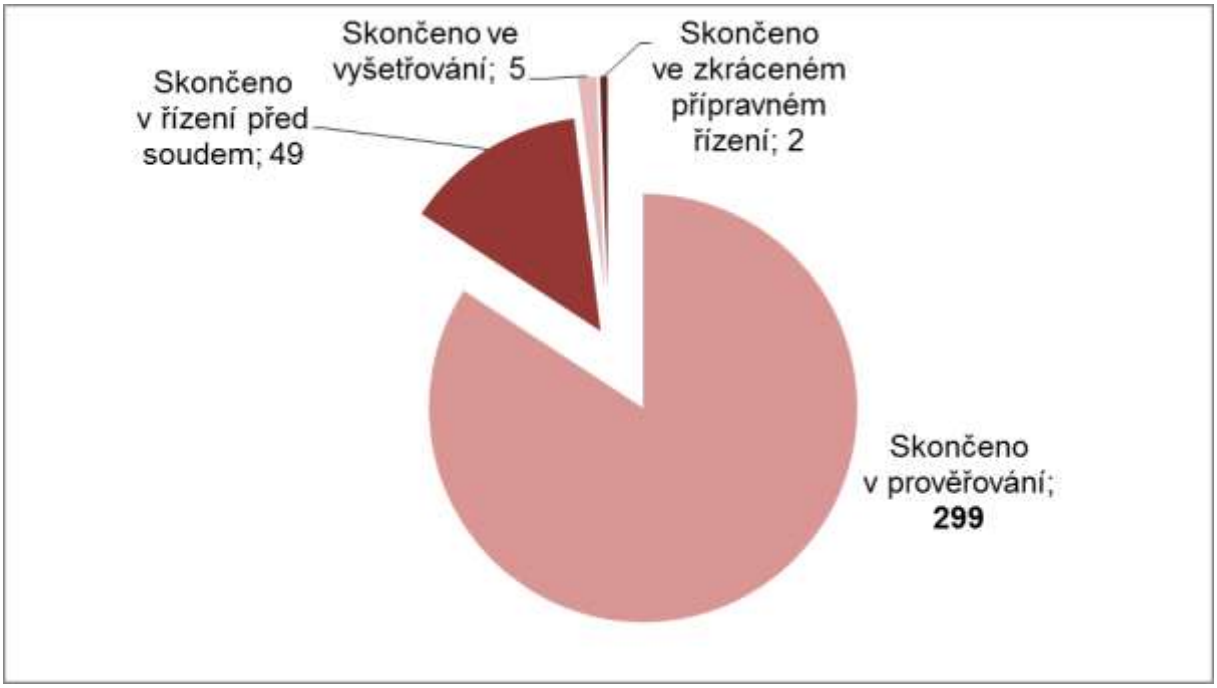

Z hlediska pozice osoby, proti níž se trestní řízení vedlo, vyplývá, že nejčastěji se jednalo o starosty, primátory a hejtmany v tomto jejich samostatném postavení. Osoby v tomto postavení vystupovaly v 56,2 % věcí. V 98,4 % věcí se nejednalo o celé zastupitelstvo.

Do řízení před soudem se dostalo toliko 13,8 % skončených věcí. Z těchto věcí byl ve 49,0 % vydán odsuzující rozsudek, jímž byl obžalovaný uznán vinným. Pokud by se vzaly v potaz věci, kde byla alespoň část obviněných uznána vinnými, jde o vzestup na 27 případů, což znamená 55,1 % takto skončených věcí v řízení před soudem. V 38,8 % věcí soud zprostil obviněného obžaloby; pokud by byly vzaty v úvahu i částečná odsouzení ve věci, byla by hodnota zproštění obžaloby 32,6 %. Současně je třeba uvést, že z 19 trestních věcí, kde došlo ke zproštění obžaloby, byl u 9 věcí vydán alespoň jeden odsuzující rozsudek (což činí 47,3 %), tedy nebyla jednotnost posouzení řešených případů ani na úrovni soudů. Ve zbylém počtu věcí bylo rozhodnuto soudem jinak, např. trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno, zastaveno s ohledem na promlčení či věc byla postoupena jinému orgánu k projednání přestupku. Odsuzující rozsudky v naprosté většině případů obstály v přezkumu NS či Ústavního soudu. Shora uvedený počet odsuzujících a zprošťujících rozsudků v trestních věcech odpovídá počtu 33 osob (36,3 %) odsouzených a 40 osob (44,0 %) zproštěných obžaloby. Objektivně je třeba uvést, že podíl zprošťujících rozsudků (jak ve vztahu k počtu případů, tak ve vztahu k počtu

osob) vykazuje vyšší hodnoty v porovnání s celkovým podílem zproštění u veškeré kriminality, který např. za období roku 2017 souhrnně činil 5,2 %. Zde je však třeba zohlednit specifický charakter posuzované trestné činnosti, ale i nízké absolutní počty případů. Nevýznamnou odchylku od průměru tak nelze považovat za systémový exces. Z provedené analýzy vyplynulo, že orgány činné v trestním řízení věnují ve svém souhrnu daným trestním řízením náležitou pozornost, vyřizují je ve standardních časových lhůtách odpovídajících danému typu kriminality a především postupují v souladu se zákonem, uvážlivě a nikoliv nedůvodně aktivisticky.

Analýza se vztahovala k období let 2013 až 2017, ale ani v roce 2018 nebyly zaznamenány žádné významné či zásadně nové poznatky ohledně trestné činnosti volených funkcionářů – představitelů orgánů samosprávy, případně dalších volených funkcionářů.

Pokud jde o korupční trestné činy, **OSZ v Lounech** uvedlo trestní věc korupčního jednání trestního soudce OS v Chomutově, který měl za úplatu nezákonně rozhodnout ve věci podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Ve věci byla podána obžaloba s tím, že aktuálně je projednávána u OS v Karlových Varech [soudce je obžalován pro přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 3 písm. b) trestního zákoníku, advokát, který měl úplatek poskytnout, je obžalován pro přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, spáchaný formou účastenství podle § 24 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku, a zločin podplacení podle § 332 odst. 1 alinea 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku].

f) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti *(tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g , II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)*

Stav a úroveň stíhání **vybraných trestných činů proti životu, zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** vyplývá z *tab. II/3.* Vývoj postihu **trestného činu vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) zachycuje *tab. II/3a,* která zahrnuje rovněž počty odsouzených osob i skutky vykazované policejní statistikou, a to za období let 1994 až 2018. U trestného činu vraždy v roce 2018 došlo v souladu s trendem z roku 2016 (a v rozporu s tendencí let 2013 – 2015) k vzestupu počtu osob stíhaných (jen o 2,36 %), nikoli však obžalovaných, kde byla zachována úroveň předcházejícího roku.

Pokud jde o poznatky k **privilegovaným skutkovým podstatám zabití, popř. ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky**, pro trestný čin zabití podle § 141 trestního zákoníku byly v roce 2018 stíhány a obžalovány 2 osoby (+2). Pro trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a trestního zákoníku bylo v roce 2018 stíháno **14** osob (+4), obžalováno jich bylo **14** (+5), zkrácené přípravné řízení bylo konáno proti jedné osobě (+1) a na jednu osobu byl podán návrh na potrestání (+1).

U případů **loupeží** byl v roce 2018 zaznamenán další, a opětovně výrazný pokles navazující na trend vývoje v předcházejících letech, počtu osob stíhaných i obžalovaných (1 128 osob stíhaných, 1 114 obžalovaných, pokles -12 %, resp. -11,6 %). Platí, že absolutní počty stíhaných i obžalovaných osob jsou nejnižší od roku 1989.

U **těžkého ublížení na zdraví spáchaného úmyslnou formou zavinění** (§ 145 trestního zákoníku) došlo v roce 2018 opětovně k výraznému poklesu počtu stíhaných i obžalovaných osob na 591 (-61) a 571 (-68). Jedná se o nejnižší absolutní počty stíhaných i obžalovaných od roku 1990.

U **ublížení na zdraví spáchaného úmyslně** (§ 146 trestního zákoníku), kde je třeba vzít v úvahu
i institut zkráceného přípravného řízení, bylo v roce 2018 vedeno trestní řízení proti **3 346** osobám (+272; -92 oproti roku 2016).

VSZ v Praze uvádí poznatek k problematické konstrukci skutkové podstaty trestného činu sexuálního nátlaku podle § 186 trestního zákoníku. Kvalifikovaná skutková podstata podle odstavce 5 § 186 trestního zákoníku je zcela zjevně nelogicky navázána jen k odstavci 1 § 186 trestního zákoníku, nikoli i k odstavci 2 § 186 trestního zákoníku, který je však také samostatnou základní skutkovou podstatou. Přitom i v případě obětí sexuálního nátlaku podle odst. 2 § 186 trestního zákoníku může jít o dítě mladší 15 let [nikoli jen dítě, jak je uvedeno v odst. 3 písm. a) § 186 trestního zákoníku, který je oproti znění odstavci 5 § 186 trestního zákoníku navázán jednak na odst. 1, tak i na odst. 2 citovaného ustanovení[nebo o oběť, která v příčinné souvislosti s jednáním pachatele naplňujícím skutkovou podstatu podle odst. 2 ustanovení § 186 trestního zákoníku utrpí těžkou újmu na zdraví. V tomto ohledu by bylo namístě iniciovat legislativní změnu.

Rozhodnutí č. 19/2018 Sb. rozh. tr. vychází právě z toho, že ustanovení o trestném činu sexuálního nátlaku podle § 186 trestního zákoníku obsahuje v odstavcích 1 a 2 tři samostatné základní skutkové podstaty. Každá z nich postihuje jiné jednání pachatele, které se liší jak ve své povaze, tak i v účinku pro oběť. Zvlášť přitěžující okolnost podle § 186 odst. 5 písm. b) trestního zákoníku lze použít jen ve vztahu k § 186 odst. 1 trestního zákoníku, nikoliv k § 186 odst. 2 trestního zákoníku. Takový závěr plyne z dikce ustanovení § 186 odst. 5 trestního zákoníku, v němž chybí výslovný odkaz na § 186 odst. 2 trestního zákoníku, a které váže jeho užití jen na čin uvedený v § 186 odst. 1 trestního zákoníku.

Násilí, k němuž dochází ve společnosti mezi blízkými osobami, je jednou z nejrozšířenějších forem násilí. Z hlediska následků i z pohledu četnosti výskytu patří rovněž v České republice k alarmujícím celospolečenským problémům. Z trestněprávního hlediska je **„domácí násilí“** v České republice upraveno v § 199 trestního zákoníku a ten jím rozumí týrání osoby blízké nebo jiné žijící s pachatelem ve společném obydlí. Souvisejícím trestným činem je i trestný čin týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku. Nelze rovněž opomenout, že v souvislosti s domácím násilím přicházejí v úvahu i jiné trestné činy, spáchané zpravidla v souběhu (např. trestný čin znásilnění či trestné činy proti zdraví).

Domácí násilí představuje negativní společenský jev, který zahrnuje celou škálu společensky nežádoucího jednání odehrávajícího se v soukromí „společného obydlí“, tedy privátního prostoru „za zavřenými dveřmi“. Většinou se jedná o dlouhodobý systematický fyzický, psychický či ekonomický nátlak, jehož intenzita v konkrétním okamžiku není vždy tak vysoká, aby odůvodňovala zahájení trestního stíhání například pro trestný čin ublížení na zdraví. Na rozdíl od násilí na cizích lidech nebývá jednorázové. Oběť domácího násilí má na pachatele, který je jejím manželem, druhem atd., hlubokou psychickou vazbu, proto v některých případech domácí násilí z různých důvodů snáší. Společným rysem domácího násilí je, že pachatel zneužívá postavení, které má ve vztahu k osobám, jež jsou s ním spojeny materiální nebo citovou závislostí.

Podrobnosti ke stavu postihu uvedené formy kriminality v roce 2018 plynou z *tabulek č. II/3b až II/3k.* Z těchto statistických údajů je především zřejmé, že v období let 2012 – 2018 se počet případů domácího násilí pohybuje mezi **500 až 660 věcmi;** v roce 2018 se jednalo o **520** případů. Nejčetnější jsou věci domácího násilí ve vztahu druh a družka, následují manželé, velmi častou obětí je i dítě žijící ve společné domácnosti.

V roce 2018 bylo pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (ve společně obývaném bytě nebo domě) podle § 199 trestního zákoníku stíháno **363** (-30) osob, ohledně **1** osoby (-3) bylo konáno zkrácené přípravné řízení, celkem tedy jde o **364** osob (-33) stíhaných a ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, což představuje podíl na celkovém počtu takových osob pro všechny trestné činy **0,47 %** (-0,02 %).

Problematice domácího násilí je věnována pozornost ze strany státního zastupitelství, a to jak v konkrétních postupech státního zastupitelství, tak i v nejrůznějších analytických materiálech, zprávách o činnosti státního zastupitelství a metodické činnosti odboru trestního řízení Nejvyššího státního zastupitelství. Tradičně je tato problematika diskutována i na pracovních poradách nejvyššího státního zástupce s nižšími stupni státního zastupitelství.

Pozornost ve věcech domácího násilí, které jsou specifické jak z hlediska právního posouzení, tak z hlediska dokazování a formálně procesních postupů, se tedy konkrétně soustředí na důkazní prostředky, procesní problematiku, metodiku, analytiku a legislativu, poznatky jsou rozebírány na vzdělávacích akcích pro soudce a státní zástupce.

Je také žádoucí zaměřit zvýšenou pozornost na způsob, kvalitu, a především právní posouzení výsledků znaleckého dokazování (znaleckých posudků), a to nejen v případech tzv. psychických forem domácího násilí. Ve věcech tzv. partnerského domácího násilí přetrvává potřeba zvýšenou měrou zohledňovat přímou a nepřímou viktimizaci nezletilých dětí, zejména dětí útlého věku, dětí mentálně či fyzicky hendikepovaných a dětí z tzv. sociálně slabých rodin postižených domácím násilím, které jsou zpravidla těžce psychicky traumatizovány.

KSZ v Ostravě upozornilo na výskyt případů domácího násilí páchaného na dospělých osobách (na seniorech). Jako příklad uvádí věc vedenou u **OSZ v Novém Jičíně,** kdy se takového jednání dopouštěl 71letý důchodce vůči manželce a dětem, jakož i 45letý lékař, který po dlouhou dobu psychicky a fyzicky týral manželku.

Ohledně **obchodování s lidmi,** a to popřípadě i za **účelem pracovního vykořisťování,** je třeba uvést, že počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) i v roce 2018 nepříliš výrazně vzrostl. Bylo zaznamenáno **18** osob stíhaných i obžalovaných (+2).

Problematika obchodování s lidmi nezaznamenala v roce 2018 ve srovnání s předchozím rokem žádné zásadní změny. Českou republiku lze i nadále považovat především za zemi cílovou a tranzitní, stále však také za zemi zdrojovou.

Ve vztahu ke zjištěným formám obchodování se v prostředí České republiky nadále jedná o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a pracovního vykořisťování. Pozornost je třeba věnovat případům, kdy dochází k propojení těchto forem, včetně nucených sňatků, resp. „sňatků s výhodou“, které představují nebezpečný trend vykořisťování obětí. Sňatky jsou organizovány zejména na území Velké Británie a Irska, kdy potencionální manželé pocházejí nejčastěji z Bangladéše, Afganistánu a Pákistánu (viz též vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku a problematika pobytu a pohybu osob třetích zemí ve státech EU). Opomenout nelze ani nucení obětí obchodování s lidmi k trestné činnosti a žebrání.

Dlouhodobě je pozornost věnována sexuálnímu a pracovnímu vykořisťování obětí obchodování s lidmi, obchodování s dospělými i dětmi za účelem nucení k páchání trestné činnosti a žebrání, vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku, včasné identifikaci obětí obchodování s lidmi a aplikaci principu *non-punishment* (srov. čl. 26 Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi a čl. 8 Směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV).

V roce 2018 bylo do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV zařazeno celkem 17 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi z Filipín (9), ČR (6), Rumunska (1) a Sierra Leone (1). U těchto osob se jednalo o obchodování s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování.

g) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek *(tab. II/5, II/5a)*

Tendence charakteristické pro vývoj **trestné činnosti spáchané z rasových, národnostních nebo jiných nenávistných pohnutek** vyplývají z *tab. II/5* a *II/5a.*

V roce 2018 bylo celkem pro tyto trestné činy stíháno **146** osob (+48) a obžalováno **132** osob (+42). Oproti předcházejícímu roku tedy došlo k výraznému nárůstu.

Z údajů policejní statistiky plyne, že v roce 2018 bylo Policií ČR zjištěno **179** trestných činů s extremistickým podtextem. V meziročním srovnání došlo k nárůstu zjištěných extremistických činů o 26. Z výše uvedených trestných činů bylo objasněno 59,8 % tj. 107 (v roce 2017 to bylo 66,7 %, tedy 102 trestných činů).

Ani pro rok 2018 nebyl charakteristický výraznější přeliv do kategorie zkráceného přípravného řízení (jak tomu bylo např. v roce 2013). Tehdy se nabízela úvaha, že trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek jsou stále více vyřizovány v jednodušší formě řízení, kterou představuje zkrácené přípravné řízení, tak tomu ale dnes už zjevně není. V roce 2018 bylo konáno zkrácené přípravné řízení u **33** osob (+2) a na **31** osob (+2) byl podán návrh na potrestání.

Nejčastějšími trestnými činy v oblasti extremismu jsou případy tzv. hajlování, prezentace „závadových“ symbolů na oblečení či jejich nasprejování na budovy, resp. veřejná prezentace závadových tetování, nenávistné výroky publikované na internetu, rasově motivované urážky apod. Lze pozorovat pokles „čisté“ propagace extremistických hnutí směřujících k potlačení práva a svobod člověka, který je však vyvážen nárůstem nenávistných výroků na internetu, a to zvláště na sociálních sítích. Nenávistné projevy, které byly dříve zaměřeny zejména vůči Romům, se částečně přesunuly vůči muslimům a imigrantům a směřovaly i vůči osobám, které se k přijímání a pomoci uprchlíkům stavějí vstřícně. Rovněž se mírně zvyšuje počet fyzických útoků vůči osobám s odlišnou barvou pleti a muslimům, prozatím však naštěstí bez fatálního následku.

Na téma šířící se nenávisti na internetu se uskutečnila schůzka svolaná veřejnou ochránkyní práv Annou Šabatovou dne 3. 4. 2018, jíž se mj. účastnili komisařka pro spravedlnost, ochranu spotřebitelů a otázky rovnosti pohlaví Věra Jourová, ministr vnitra Lubomír Metnar a nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman. Ve vztahu k verbálním nenávistným výrokům usiluje **NSZ** o intenzivnější vyvozování trestní odpovědnosti, mj. pořádáním seminářů, přípravou metodických pomůcek apod. V některých případech vyvolalo NSZ výkon dohledu nad způsobem vyřízení věci, které vedly k vyvození trestní odpovědnosti u původně odložených či postoupených věcí, nenávistné komentáře u fotografie žáků první třídy ZŠ Plynárenská v Teplicích apod.). Tématu nenávistných trestných činů se rovněž věnovala jedna z pracovních skupin porady vedoucích státních zástupců konané ve dnech 17. a 18. 10. 2018 v Kroměříži.

K problematice extremismu a hate crime se konal seminář na půdě Justiční akademie ve dnech 14. a 15. 8. 2018. V roce 2019 plánuje NSZ uspořádat sérii školení k problematice hate crime, a to ve spolupráci s Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), jichž se mají postupně účastnit specialisté ze všech státních zastupitelství; za tímto účelem bylo mezi ODIHR, NSZ a Justiční akademií uzavřeno memorandum o spolupráci. ODIHR již ve spolupráci s Úřadem vlády uspořádal v Praze dne 11. 12. 2018 konferenci na stejné téma, na které vystoupil mj. i I. náměstek nejvyššího státního zástupce a národní korespondent pro uvedenou oblast.

Ve spolupráci s Ministerstvem vnitra byla zpracována **Metodická pomůcka pro policisty a státní zástupce k nenávistným projevům na internetu** obsahující zejména kazuistiku již odsouzených nenávistných výroků. Je nutno změnit laickou představu, že výroky uveřejněné na internetu nemohou být trestněprávně postižitelné. Již nyní lze přitom zaznamenat nárůst počtu stíhaných resp. odsouzených osob za nenávistné trestné činy. V tomto směru je rovněž důležitá spolupráce s představiteli Ministerstva vnitra, Policie ČR a neziskovým sektorem, která již byla navázána.

Ve věci **OSZ v Příbrami** bylo vedeno trestní stíhání proti obviněnému P. M. proto, že prostřednictvím internetu a na svém facebookovém profilu hrubě urážel, komentoval, sdílel internetové příspěvky a články, nahrával a šířil obrazový materiál v úmyslu hanobit a urážet romské a židovské etnikum, černošskou rasu, a vzbudit nenávist k těmto skupinám osob, přičemž veřejně schvaloval nacistické a komunistické genocidium a zločiny proti lidskosti. Jednání obviněného bylo kvalifikováno jako pokračující přečiny podle § 355 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b), § 356 odst. 1, 3 písm. a), § 404, § 405 trestního zákoníku s tím, že ve věci byla podána obžaloba, o které soud rozhodl trestním příkazem a při uznání viny dle obžaloby byl obviněnému uložen trest odnětí svobody ve výměře 12 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání 36 měsíců.

Je také zřejmé, že se tato trestná činnost šíří také v kyberprostoru, přičemž právě této problematice je ze strany orgánů činných v trestním řízení věnována maximálně zvýšená pozornost. Na toto specifikum poukazuje např. **OSZ ve Frýdku-Místku.** Bylo vedeno vyšetřování obviněného pro přečin podle § 356 odst. 1, 3 písm. a) trestního zákoníku, kterého se dopustil dne 1. 11. 2017 v místě svého trvalého bydliště v okrese Frýdek-Místek, kdy pomocí osobního počítače připojeného k internetové síti reagoval na příspěvek zveřejněný na facebookovém profilu s názvem „Neklan“, konkrétně na fotografii žáků 1. třídy Základní školy Plynárenská v Teplicích-Proseticích. Policejní orgán zamýšlel věc odevzdat ve stadiu prověřování příslušnému orgánu k projednání přestupku, ovšem státní zástupce tento postup neakceptoval. Státní zástupce vydal usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání a obviněnému stanovil zkušební dobu v délce 11 měsíců, přičemž obviněný složil na účet **KSZ v Ostravě** peněžitou částku ve výši 15.000 Kč, určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního předpisu.

Nález Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2019 sp. zn. III. ÚS 3439/17 se vztahoval k postavení poškozeného v trestním řízení vedeném pro trestný čin z nenávisti.

Ústavní soud v nálezu konstatoval, že obecný soud nemůže na základě pouze na začátku hlavního líčení známých (avšak neprokázaných) poznatků vyhodnocovat pravděpodobný úspěch osoby v adhezním řízení, nejde-li o věc zřejmou. Usnesení podle § 206 odst. 3 trestního řádu musí být naopak opřeno o nezpochybnitelné (tedy obvykle nesporné) skutkové anebo právní překážky připuštění poškozeného k hlavnímu líčení. V pochybnostech je třeba osobu uplatňující práva poškozeného k hlavnímu líčení připustit. Zvláštní povaha a proměnnost tzv. trestných činů z nenávisti ukládá soudům povinnost posoudit povahu každého z takových útoků i z perspektivy jeho potenciálních konkrétních obětí a prostředí (sociální sítě), ve kterém jsou páchány.

Mírně se zvyšuje počet **trestných činů teroristického charakteru**, ovšem ve většině případů se jedná o podporu a propagaci terorismu (§ 312e trestního zákoníku) a vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f trestního zákoníku). Ke konci roku byly podány obžaloby ve dvou věcech teroristického útoku (§ 311 trestního zákoníku).

První se týká slovenského občana žijícího v Praze, který konvertoval k radikální verzi islámu, začal shromažďovat výbušniny a připravoval teroristický útok.

Druhý je případ českého penzisty, který vykolejil vlak a předstíral, že se jedná o útok islamistů, čímž chtěl zvýšit odpor veřejnosti k uprchlíkům a muslimům. Z druhého případu je patrné, že radikalizace části veřejnosti může být neméně riziková než hrozba islamisticky motivovaného terorismu. Pravomocně byl odsouzen bulharský státní příslušník za zločin vyhrožování teroristickým trestným činem podle § 312f trestního zákoníku, kterého se dopustil výhružkami adresovanými pákistánským institucím s požadavkem, aby byla propuštěna česká občanka stíhaná tamními orgány za pašování drog.

Na přelomu října a listopadu 2018 uspořádalo **NSZ** – ve spolupráci s oběma vrchními státními zastupitelstvími, Národní centrálou proti organizovanému zločinu, a Bezpečnostní informační službou – **mezirezortní štábní cvičení „Proces 2018“**, zaměřené na zkoušku reakcí zúčastněných složek na situaci bezprostředně hrozícího teroristického útoku. Cvičení navazovalo na předchozí cvičení z loňského roku PROCES 2017, přičemž bylo doplněno o reálné prvky. Stěžejním záměrem bylo prověřit schopnost, rychlost a kvalitu reakce a další působnosti státního zastupitelství ve vazbě na teroristický útok, dále prověřit schopnost a reakce příslušných soudů přípravného řízení a v neposlední řadě také vyhodnotit technickou, logistickou, kooperativní a procesní připravenost na vzniklou situaci. Po vyhodnocení průběhu cvičení byla potvrzena naléhavá potřeba vypořádat se s **existujícími nedostatky právní úpravy**. Zejména je nutné, aby **nasazení vybraných procesních úkonů** (domovní prohlídka, odposlech a záznam telekomunikačního provozu, sledování osob a věcí) **v případě bezprostředně hrozícího, probíhajícího či dokonaného teroristického útoku bylo policejnímu orgánu umožněno provést ihned po souhlasu státního zástupce s tím, že získané důkazy by byly použitelné, pouze pokud by tento postup byl následně schválen soudem**.

h) Drogová kriminalita (*tab. II/7, II/10)*

V roce 2018 byl, shodně jako v roce 2017, byť v rozporu s trendem roku 2016, který však je možno hodnotit jako ojedinělý, zaznamenán u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku opětovně vzestup, a to na **2 929** stíhaných osob (+94, tj. +3,32 %) a **2 692** obžalovaných osob (+64, tj. +2,44 %). Vzestup počtu osob stíhaných i obžalovaných, byť jen nepatrný, byl zaznamenán i u všech ostatních drogových trestných činů, vyjma trestného činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 trestního zákoníku. Podrobnosti plynou z *tab. II/7.*

MSZ v Praze konstatuje, že přetrvává trend páchání této trestné činnosti ze strany vietnamských organizovaných skupin, a to zejména při výrobě pervitinu a pěstování konopí a jejich vývoz do zahraničí (především do SRN). V oblasti pašování heroinu byly zaznamenány aktivity státních příslušníků nástupnických států bývalé Jugoslávie – zejména albánské národnosti. V roce 2018 došlo k zadržení několika kurýrů, kteří převáželi ze zahraničí kokain (tzv. polykači či převoz v upraveném zavazadle). Z výsledků trestního řízení vyplývá, že tyto osoby byly k „převozu“ kokainu „naverbovány“ osobami v cizině, které využily jejich sociální situace a věku (evidován i případ kurýra s rokem narození 1943). Významnou roli v jejich vzájemné komunikaci sehrává Darknet jako nelegální internetová síť.

Za zmínku stojí poznatek **ObSZ pro Prahu 6,** které zaznamenalo výskyt syntetické drogy zvané spice (syntetický kanabinoid) ve Věznici Praha – Ruzyně, která byla napuštěna v papíru A4. K odhalení došlo díky oznámení jednoho z odsouzených. Detekce této látky je velmi složitá.

OSZ v Kladně a **OSZ v Nymburce** upozorňují na přetrvávající problémy spočívající ve zneužívání jiných návykových látek nežli alkoholu ve věznicích Vinařice a Jiřice. Na **OSZ v Příbrami** bylo s ohledem na rozsáhlou realizaci z roku 2017 dosaženo dočasného úspěchu při omezení rozsahu páchání této trestné činnosti ve Věznici Příbram.

Ve věci **OSZ v Kladně** bylo vedeno trestní stíhání proti obviněné pro přečiny podle § 283 odst. 1, § 337 odst. 1 písm. g) trestního zákoníku, jichž se dopustila tím, že jako advokátka jednoho z odsouzených zneužila advokátní průkaz a tvrdila, že zastupuje odsouzeného v civilním řízení před soudem, přičemž odsouzenému zaslala v zásilce - dopisu od advokátky nebo pro odsouzeného při návštěvách pronášela pervitin a marihuanu.

KSZ v Brně zdůrazňuje, že na scénu se dostávají nové chemické drogy, které mají stejné halucinogenní účinky jako LSD, nejsou však zapsány v seznamu návykových látek. U těch, které se podařilo na seznam návykových látek zapsat, nejsou určeny jejich rozsahy, takže se dají trestně stíhat jen podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku. I u těchto nových látek se proto musí stanovit množství větší než malé a také zákonné znaky rozsahu, tj. větší, značný a velký rozsah, jinak to bude v budoucnu velký právní problém. Pachatelé o této absenci vědí a využívají toho při své obhajobě.

U **KSZ v Ostravě** je vedeno přípravné řízení pro zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, 4 písm. a) trestního zákoníku. V této trestní věci je vedeno trestní stíhání pro skutek, jehož se měl obviněný dopustit tím, že dne 10. 9. 2018, v Ostravě, poskytl svému známému v domnění, že se jedná o marihuanu, blíže neurčené množství psychotropní látky MDMB – CHMICA – tzv. syntetický kanabinoid. Společně pak tuto látku kouřili. Vlivem jejího užití, navíc v kombinaci s alkoholem, který toho dne oba dva průběžně popíjeli, došlo u poškozeného k otoku mozku, při kombinované intoxikaci syntetickými kanabinoidy a alkoholem, což téhož dne, při převozu do nemocnice, zapříčinilo jeho úmrtí. Daný případ souvisí s výskytem většího množství drogy - syntentického kanabinoidu, označovaného názvem „Bakiba“, jehož účinná látka nese název MDMB – CHMICA. Tato psychotropní látka, uvedená v příloze č. 4 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, se na území Moravskoslezského kraje objevila v měsíci září 2018, přičemž v několika desítkách případů způsobila u konzumentů vážné zdravotní komplikace (závratě, nevolnost, ztrátu vědomí a obtíže s dýcháním).

Stejně jako v předcházejících letech lze z hlediska efektivity boje proti drogové trestné činnosti považovat za významný prvek relativní stabilitu právní úpravy. V roce 2018 tak nedošlo ke změně právních norem bezprostředně upravujících vlastní trestní odpovědnost pro drogové trestné činy, s výjimkou průběžných úprav seznamu návykových látek formou nařízení vlády. Tento model právní úpravy, kdy seznam návykových látek již není přílohou zákona, umožňuje výrazně flexibilnější reakci na výskyt nových doposud neznámých látek, jejichž účinky jsou totožné, nebo ještě negativnější, než v případě stávajících „tradičních drog“, avšak jejich chemické složení je odlišné a neumožňuje tak efektivní postih nedovoleného nakládání s nimi. V praxi státního zastupitelství byly zaznamenány námitky obhajoby, že podobná úprava je neústavní, neboť svěřuje vládě jakožto složce moci výkonné rozhodnutí o tom, jaké jednání bude trestným činem, což je v rozporu s ústavní zásadou *nullum crimen sine lege*. Tyto názory však NS ve své dosavadní praxi odmítl a ústavnost takové konstrukce potvrdil i Ústavní soud. Přesto se i v průběhu roku 2018 obdobné názory obhajoby o možné protiústavnosti takové konstrukce ojediněle objevily.

V roce 2018 bylo nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek novelizováno celkem dvakrát, a to nařízeními vlády č. 30/2018 Sb., a č. 242/2018 Sb. Prvé uvedené nařízení vlády doplnilo do seznamu omamných a psychotropních látek celkem 74 chemických substancí z rozličných skupin, zejména syntetické kanabinoidy, kathinony, opioidy a benzodiazepiny. Tyto látky byly na seznam zakázaných látek zařazeny na podnět Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti, přičemž se jedná o substance, které nemají žádné terapeutické uplatnění a není ani známo jejich použití v ostatních oblastech chemického průmyslu. Druhé uvedené nařízení vlády zařadilo na seznam celkem osm substancí, jde především o látky ze skupiny kathinonů. Zařazení těchto látek je bezprostřední reakcí na závažné případy distribuce návykových látek s fatálními následky zejména na území Moravskoslezského kraje, což mimo jiné ukazuje právě relativní flexibilitu reakce na výskyt nové škodlivé substance.

Rozšíření seznamu návykových látek v praxi státního zastupitelství nezpůsobí výraznější výkladové obtíže, neboť vlastní konstrukce právní úpravy se tímto nařízením nijak nemění. Jediným úskalím rozšíření seznamu návykových látek tak je, že vzhledem k obecnému principu zákazu retroaktivity v neprospěch pachatele bude možný postih pro nedovolené nakládání s takovými nově zařazenými látkami až od účinnosti obou uvedených novel nařízení vlády, tj. od 8. 3. 2018, resp. od 24. 10. 2018.

V roce 2018 se aplikační praxe státního zastupitelství musela vyrovnat s důsledky vyplývajícími z usnesení Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. 3. 2017 sp. zn. C-497/16. Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že léčivé přípravky obsahující látku, která je jinak prekursorem podle příslušného nařízení č. 273/2004 o prekursorech drog, nelze samy o sobě považovat za prekursor, ale jsou podřazeny právnímu režimu léčivých přípravků. Tento právní závěr by přitom mohl mít podstatný dopad na českou trestněprávní aplikační praxi, která doposud vycházela z judikatorního rozhodnutí NS ze dne 9. 11. 2011 sp. zn. 8 Tdo 1363/2011, podle kterého též léčivé prostředky obsahující látku jinak považovanou za prekursor, lze podřadit pod pojem prekursor, pokud z těchto léčivých prostředků lze takovou látku extrahovat „snadno dostupnými a hospodárnými prostředky". Jde přitom o problematiku značně palčivou zejména z hlediska právního posouzení obchodu se surovinou pro zřejmě nejrozvinutější segment drogové kriminality v České republice, jímž je produkce metamfetaminu. Uvedené rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie je však problematické i z toho důvodu, že se vztahuje pouze na nakládání s léčivými přípravky v rámci prostoru Evropské unie. Oproti tomu v případech nakládání s takovými léčivými přípravky přes vnější hranici Evropské unie se přitom uplatní zvláštní úprava obsažená v Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi. Tato speciální právní úprava přitom výslovně léčivé přípravky s obsahem efedrinu a pseudoefedrinu za prekursor považuje.

Aplikační problémy pak lze očekávat rovněž v takových případech, kdy bude docházet ke kolizi jednání s vnitrounijním a mimounijním prvkem. Tato nejednoznačná právní situace byla v roce 2018 v judikatuře řešena pouze částečně. V některých rozhodnutích totiž NS vyslovil závěr, že za léčivý přípravek ve smyslu předchozího rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie nelze považovat takový přípravek, který sice původně odpovídal definici léčivého přípravku podle směrnice o léčivých přípravcích, ale s nímž bylo dále neoprávněně nakládáno mimo právní rámec této směrnice a způsobem, který vylučuje jeho užití pro terapeutické účely. Pokud tedy pachatel s takovým léčivým přípravkem nakládá neoprávněně tak, že to vylučuje jeho následné použití u lidí nebo podání lidem, takový předmět již dále nespadá pod samotnou definici léčivého přípravku, a i nadále se uplatní definice prekursoru ve smyslu nařízení o prekursorech. Nicméně je třeba upozornit, že tento závěr nebyl schválen trestním kolegiem NS a nebyl tedy ani publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. V průběhu roku 2019 lze předpokládat, že k této problematice přijme Nejvyšší soud stanovisko ve smyslu § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Do doby přijetí tohoto stanoviska pak dle dosavadních poznatků aplikační praxe státního zastupitelství vychází ze zmiňovaných rozhodnutí NS.

Ani v roce 2018 nebyly zjištěny nedostatky v konkrétní aplikaci znaků kvalifikovaných skutkových podstat drogových trestných činů, pokud jde o tzv. rozsah trestné činnosti.

Judikatorní vymezení rozsahů nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, konkrétně většího, značného a velkého rozsahu, se v praxi ukazuje jako zcela funkční a vyhovující. Ze strany obhajoby lze zaznamenat snahy zpochybnit naplnění daného rozsahu poukazem na údajně nedostatečnou koncentraci účinné látky v celkovém objemu zajištěné substance. Vzájemný poměr obou těchto veličin však nepředstavuje stanovení koncentrace (či „čistoty") drogy pro určení rozsahu, ale vždy je třeba primárně vyjít z toho, zda byla překročena kvantitativní hranice konkrétního typu rozsahu. Tak například pokud značný rozsah v případě marihuany představuje 1000 gramů sušiny, resp. 100 gramů účinné látky tetrahydrocannabinolu (THC), nejde o zakotvení minimální koncentrace 10 % takové účinné látky. Pokud je tedy v konkrétním případě zajištěno např. 3000 gramů sušiny o koncentraci pouze 5 % THC, tj. 150 gramů THC, jde i nadále o značný rozsah, neboť je dosažena rozhodující primární hranice rozsahu u účinné látky.

V aplikační praxi lze v poslední době vysledovat jistou větší tendenci k užití kvalifikačního znaku spočívajícího v úmyslu pachatele získat prospěch značný nebo prospěch velkého rozsahu. I nadále je přitom třeba pojem prospěchu vykládat v podstatě jako zisk, tj. je třeba zohlednit i náklady na pořízení či výrobu drogy a v tomto směru nedošlo k žádné změně judikatury. NS však zároveň výslovně akcentuje, že nemusí být prokázáno, že by takového prospěchu pachatel skutečně dosáhl, neboť postačí prokázat toliko úmysl takového prospěchu dosáhnout, na což lze usuzovat i z dalších zjištěných okolností. Zároveň lze v praxi vysledovat

i poněkud benevolentnější přístup k vyčíslení takových nákladů na pořízení drogy, kdy soudy zpravidla nepožadují takovou míru přesnosti, jako by tomu bylo například v případě kriminality daňové. Lze tak i do budoucna očekávat širší využívání uvedených kvalifikačních okolností.

V oblasti koncepce a realizace trestní politiky na úseku boje proti drogové trestné činnosti byly i v roce 2018 analyzovány aktuální trendy a vývoj této trestné činnosti. I nadále zůstává nejpalčivější oblastí přeshraniční organizovaná drogová trestná činnost, přičemž stěžejním problémem i nadále zůstává produkce metamfetaminu a jeho následný vývoz zejména do Německa a stále častěji i do Rakouska. Z tohoto důvodu rovněž v roce 2018 pokračovala intenzivní mezinárodní spolupráce s okolními státy na poli boje proti přeshraničnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami.

Velmi intenzivní je spolupráce zejména s německými orgány státního zastupitelství. Ve dnech 17. – 18. 7. 2018 se v Drážďanech uskutečnilo pracovní setkání vrcholných představitelů českého státního zastupitelství s jejich protějšky z Německa a Polska v rámci pravidelných schůzek příznačně zvaných „Crystal Meeting“. Jednání bylo zaměřeno na podchycení aktuálních trendů v oblasti přeshraniční drogové kriminality a prohlubování mezinárodní spolupráce. Z pohledu německé strany je potěšitelné, že na území Saska a Bavorska vlivem intenzivní spolupráce mírně poklesl počet případů trestné činnosti spojené s distribucí pervitinu, a to i při jinak spíše rostoucí míře trestné činnosti. Naopak zkušenosti z Polska, jež je i nadále významnou zdrojovou zemí prekursoru pro výrobu pervitinu, ukazují, že zavedená regulace léčiv s obsahem prekursoru efedrinu není tak efektivní, jak bylo očekáváno. Po přechodném poklesu po zavedení regulace takových léčiv postupně odběr takových léčiv opětovně stoupá, a jsou tak zvažovány úpravy této regulace.

V rámci širší spolupráce států ležících na tzv. Balkánské cestě sdružených do „Operační skupiny Jihovýchod“, se ve dnech 18. – 20. 9. 2018 uskutečnila v bavorském Fürthu konference této mezinárodní pracovní skupiny. Konference se za aktivní účasti zástupců Policie České republiky, Celní správy a státního zastupitelství zaměřila zejména na sdílení zkušeností s vyšetřováním přeshraniční drogové kriminality, včetně přesahů do dalších oblastí. Konference pro rok 2018 tak byla kromě drogové trestné činnosti zaměřena i na další dílčí související témata, zejména souvislost drogového obchodu a organizace nelegální migrace.

Tématu drogové trestné činnosti na pozadí mezinárodní spolupráce byla věnována pozornost při setkáních vedení českého státního zastupitelství s generálním prokurátorem v Norimberku ve dnech 28. – 29. 8. 2018, stejně tak i na setkání s generálním prokurátorem v Bamberku ve dnech 2. – 4. 10. 2018.

Pokud jde o výměnu zkušeností s bojem proti drogové trestné činnosti, nelze pominout ani četné vnitrostátní aktivity, ať už v rámci soustavy státního zastupitelství, zaštiťovaných Justiční akademií, popřípadě i organizovaných zejména Národní protidrogovou centrálou Policie ČR.

Na půdě Justiční akademie lze vyzdvihnout celodenní seminář dne 7. 2. 2018 k drogové problematice. Ten byl věnován jak aktuálním trendům v oblasti distribuce drog po internetu, zejména po tzv. Darknetu, tak i praktickým otázkám při likvidaci prostředků ze zajištěných varen, či pěstíren a přehledu aktuální judikatury v drogové oblasti.

Pokud jde o sdílení poznatků z aplikační praxe státního zastupitelství, je možno zmínit zejména poradu drogových specialistů v obvodu **VSZ v Praze** dne 27. 3. 2018. Tato porada byla zaměřena jak na rozbor aktuální rozhodovací praxe soudů, tak i na výměnu konkrétních zkušeností a navázání osobní spolupráce mezi jednotlivými specialisty, a to nejen na úrovni krajských, ale i okresních státních zastupitelství.

Z hlediska spolupráce s Policií ČR lze vyzdvihnout zejména aktivní přístup Národní protidrogové centrály zaměřený na vzdělávání a metodiku boje s drogovou kriminalitou. Národní protidrogová centrála organizuje vzdělávací akce určené nejen pro ostatní složky Policie ČR, ale pořádá i mezinárodní konference určené též pro státní zástupce. Takové konference přitom mají tradičně vysokou odbornou úroveň a poskytují značné množství nových poznatků a možností navázání bližších mezinárodních kontaktů. Takto se ve dnech 29. až 31. 10. 2018 konala konference

na zámku ve Štiříně, jejímž tématem byl „Potenciál využití informátora v trestním řízení“. Třebaže toto téma se netýkalo výhradně trestné drogové činnosti, i z příspěvku zahraničních hostů bylo patrné, že právě v této oblasti jsou velmi široké možnosti pro využití tohoto druhu operativního prostředku.

i) Trestné činy v dopravě *(tab. II/7a, II/10)*

Pro **trestné činy spáchané v dopravě** bylo v roce 2018 celkově stíháno (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) **18 505** osob (v roce 2017 17 269 osob, v roce 2016 19 419 osob), šlo tedy o nárůst tohoto ukazatele oproti roku 2017 o **7,2 %** (o rok předtím šlo naopak o pokles o 11,1 %). Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byl podán na **16 844** osob (v roce 2017 na 15 831 osob); obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla **91 %** (v roce 2017 91,7 %). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, příp. podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito u 1 531 osob, +190). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2018 proti **78,44 %** (-0,26 %) osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

Trestná činnost v dopravě představovala v roce 2018 **24,1%** podíl na celkové kriminalitě (v roce 2017 činil tento podíl 22,4 % a v roce 2016 22,9 %). Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku) zůstává zároveň jedním z nejčetnějších trestných činů. V roce 2018 bylo pro uvedený trestný čin stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení **10 309** osob (+472), tj. **13,27 %** ze všech pachatelů, vůči nimž bylo vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení (+0,7 %).

K dokazování **trestné činnosti spojené s řízením motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky (odlišné od alkoholu)** nejvyšší státní zástupce, jak bylo uvedeno již v předchozích zprávách o činnosti, svým dopisem ze dne 21. 9. 2016 sp. zn. 1 SL 714/2015 podle § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství požádal předsedu NS, aby navrhl Nejvyššímu soudu zaujetí stanoviska k nejednotné rozhodovací praxi v oblasti trestné činnosti v dopravě. Dopisem nejvyššího státního zástupce ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. 1 SL 714/2015 bylo předsedovi NS sděleno, že s ohledem na přetrvávající praxi a rozpory mezi odbornou veřejností, zejména obcí znaleckou, na ovlivnění řidiče motorového vozidla jinou návykovou látkou než alkoholem (zejména metamfetaminem a Δ9-THC), nejvyšší státní zástupce netrvá na projednání podnětu ze dne 21. 9. 2016, který podal v souladu s § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství k zaujetí stanoviska NS k nejednotné rozhodovací praxi soudů v této oblasti.

Je stále zcela evidentní rozporná praxe soudů v uvedené oblasti.

KSZ v Praze k tomu zmiňuje, že ve vztahu k postihu případů řízení motorového vozidle pod vlivem jiné návykové látky nežli alkoholu podle § 274 trestního zákoníku byl s ohledem na rozhodnutí NS z poloviny roku 2017 a na něj navazující (a právní názor NS přebírající) rozhodovací praxi KS v Praze a okresních soudů v obvodu jeho působnosti, fakticky obnoven a „zakonzervován“ stav z roku 2015, a tedy rozsah, rychlost a hospodárnost postupu orgánů činných v přípravném řízení při postihu těchto případů je vázána na obligatorně stanovený rozsah dokazování s tím, že ve vztahu ke konkrétnímu případu jsou soudy požadovány dva znalecké posudky - toxikologický posudek a znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie (k tomu viz usnesení NS ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 6 Tz 10/2017, jímž byly v konkrétní trestní věci potvrzeny teze obsažené v rozhodnutí publikovaném pod č. 23/2011 Sb. rozh. tr.).

KSZ v Českých Budějovicích uvádí, že ke změně došlo pouze v tom, že v tamním obvodu působnosti v současné době soudy v dopravních nehodách způsobených pod vlivem návykových látek kromě alkoholu, již nepožadují ve smyslu usnesení NS ze dne 18. 12. 2017 sp. zn. 4 Tz 9/2017, aby znalecký posudek, resp. závěr znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, byl proveden standardní metodou, to je po předchozím odborném vyšetření obviněného znalcem. Nalézací soudy tedy již akceptují závěry předmětného znaleckého posudku bez vyšetření obviněného znalcem. Je využíván postup podle § 109 trestního řádu.

KSZ v Plzni konstatuje, že bylo pokračováno v postihu zneužívání jiných omamných látek než alkoholu řidiči motorových vozidel v rámci trestního řízení, a to ve vztahu k metamfetaminu a THC v hodnotách vymezených původně v ústavním znaleckém posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice, přičemž bylo nezbytně reagováno na judikaturu NS, kdy již ve fázi přípravného řízení jsou přibíráni v přípravném řízení znalci z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, k posouzení, zda pachatel řídil motorové vozidlo ve stavu vylučujícím způsobilost k řízení motorového vozidla.

KSZ v Ústí nad Labem uvedlo, že okresní soudy v obvodu jeho působnosti nadále akceptují znalecký posudek Psychiatrické nemocnice Bohnice a nevyžadují vypracování individuálního znaleckého posudku z odvětví psychiatrie v každé věci, kde je pachatel stíhán z důvodu řízení pod vlivem návykové látky jiné nežli alkoholu. Takový postup je akceptován i KS v Ústí nad Labem, jakož i jeho pobočkou v Liberci.

KSZ v Hradci Králové konstatuje, že trestní řízení v souvislosti se stíháním řidičů pod vlivem návykových látek má vzrůstající tendenci a nelze očekávat, přes četné dopravně-bezpečnostní akce Policie ČR a intenzivní nasazení policejních hlídek v nejrizikovějších lokalitách, že dojde ke stagnaci či poklesu této trestné činnosti. Přitom stojí za zmínku, že počty osob řídících automobil pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu (pervitin, marihuana), jež jsou trestně stíhány, se téměř vyrovnávají počtům řidičů, kteří před jízdou požili alkohol.

V souvislosti se zmíněnou trestností jednání naplňujícího znaky § 274 trestního zákoníku řízením motorového vozidla pod vlivem alkoholu i jiné návykové látky **KSZ v Brně** obecně poukazuje na výrazně zvyšující se agresivitu jednání takových pachatelů a zejména na fakt, že takováto trestná činnost je ve svém páchání spojena zpravidla s naplněním dalších skutkových podstat především úmyslných trestných činů (obecně nebezpečných, proti pořádku ve věcech veřejných a úředním osobám podle ustanovení § 272, § 325, § 151, § 337 odst. 1 písm. a), § 279 trestního zákoníku) a závažných nedbalostních trestných činů spáchaných na lidském životě a zdraví (§ 143 a § 147 odst. 2 trestního zákoníku).

KSZ v Ostravě uvádí, že dokazování trestných činů v případě ovlivnění jinými návykovými látkami než alkoholem je však nadále provázeno požadavky soudů na prokazování „stavu vylučujícího způsobilost“ několika znaleckými posudky, tj. kromě toxikologického znaleckého posudku také znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, přičemž dlouhodobě a z různých oborů i zaznívají pochybnosti o vypovídající hodnotě naposledy zmiňovaného důkazu, jehož provedení je navíc velmi ekonomicky nákladné a dobu řízení citelně nepříznivě ovlivňuje.

Aplikační praxe se na limitních hodnotách návykových látek již dlouhodobě není schopna shodnout. Podle názoru **KSZ v Ostravě** jednoznačně možným řešením je toliko novela trestního zákoníku, která by upravila znění § 274 trestního zákoníku.

Vzhledem k tomu, že nalezení optimálního legislativního řešení by rozhodně nebylo jednoduché a nebylo by to možné v krátkém čase, se **NSZ** rozhodlo prozatím tento komplex aplikačních problémů vyřešit vydáním **pokynu obecné povahy č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku.**

V odůvodnění citovaného pokynu obecné povahy se kromě jiného uvádí i to, že *„…hranice uvedené v tabulce pokynu obecné povahy jsou natolik vysoké, že i přes individuální dopady vlivu návykových látek na každého uživatele není možné, aby řidič s takovými naměřenými hodnotami byl schopen zcela adekvátně reagovat na situace vznikající v silničním provozu a koordinovat své chování (stav intoxikace). Při dosažení či překročení v tabulce uvedených hodnot není žádný řidič schopen*

zcela bezpečně řídit a s jistotou ovládat motorové vozidlo. Vzhledem k tomu lze v tabulce uvedené hodnoty zohlednit v trestním řízení a při jejich dosažení či překročení není nutné provádět znalecké zkoumání z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ohledně míry ovlivnění řidiče jinou návykovou látkou než alkoholem, postačující budou pouze výsledky toxikologických analýz. Jsou to ostatně nikoli poznatky psychiatrie, ale právě toxikologie, na základě kterých byly vymezeny u návykových látek koncentrace pro člověka toxické či letální. Při konkrétně zjištěném množství návykové látky v krvi řidiče je toxikolog oprávněn na základě uznávaných vědeckých poznatků svého oboru interpretovat toxikologické nálezy i pro právní účely.

Není vyloučeno, vzhledem k tomu, že každý člověk je jinak disponován (věk, hmotnost, fyzická kondice apod.), že se pachatel bude nacházet ve stavu vylučujícím způsobilost k řízení vozidla i při nižší hladině některé z návykových látek v jeho krvi, než jsou hladiny uvedené v tabulce pokynu obecné povahy. I v takovém případě je možný závěr o naplnění zákonných znaků přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, který však bude nutné prokazovat v závislosti na konkrétních okolnostech věci. Důkazem o vyloučení způsobilosti řidiče řídit motorové vozidlo budou zejména svědecké výpovědi spolujezdců a jiných osob o chování řidiče, způsobu jízdy, výsledky lékařského vyšetření apod. Z tohoto důvodu je nutné dbát na řádné zadokumentování vnějších projevů řidiče, na precizní protokolaci, i na důsledné vyšetření a vyplnění protokolu o lékařském vyšetření osoby při podezření z ovlivnění návykovou látkou s případným vyžádáním si podrobného slovního popisu příznaků, které se u řidiče vyskytují, se zaměřením na markanty, které v důsledku případného požití návykové látky mohou ovlivňovat řízení, tj. posouzení aktuálních psychomotorických a kognitivních schopností konkrétního řidiče, a které mohou následně sloužit k posouzení schopnosti bezpečného řízení motorového vozidla. V této souvislosti je potřebné zmínit i nutnosti dbát na co nejkratší časový odstup odběru krve po zastavení řidiče dopravní hlídkou.

Vydání pokynu obecné povahy by mělo vést k řešení nejednotné aplikační praxe a zároveň by mělo přispět ke zvýšení efektivnosti, rychlosti a v neposlední řadě i hospodárnosti trestního řízení.

Stanovením hodnot se aktuálně dosáhne určitého sjednocení nejednotné aplikační praxe, dále také předvídatelnosti práva jakožto jednoho z prvků principu právní jistoty v demokratické společnosti a zároveň i legitimní předvídatelnosti postupu orgánů veřejné moci jakožto základního atributu právního státu. V rámci odůvodnění, které je koncipováno zároveň jako ‚metodická pomůcka', je uveden a vysvětlen přístup k dané problematice."

j) Trestné činy proti životnímu prostředí *(tab. II/9, II/9a)*

Tab. II/9 poskytuje přehled o „tradičních" skutkových podstatách trestných činů proti životnímu prostředí (§ 293, § 294, § 295, § 299 až § 301 trestního zákoníku). *Tab. II/9a* zachycuje stav trestního postihu ohledně skutkových podstat trestných činů neoprávněného vypuštění znečišťujících látek podle § 297 trestního zákoníku a dále nově do hlavy VIII zvláštní části trestního zákoníku začleněných skutkových podstat týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 trestního zákoníku) a pytláctví (§ 304 trestního zákoníku). Jestliže statistické údaje za rok 2017 (v porovnání s delším časovým horizontem, tzn. obdobím od roku 2004 či alespoň 2008) svědčily o tom, že počty stíhaných i obžalovaných osob pro tyto trestné činy nepřetržitě klesají, kdy v tomto roce bylo pro trestné činy podle § 293 až § 301 trestního zákoníku stíháno 8 a obžalováno 7 osob, z toho většina pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku, v roce 2018 se tento trend zastavil a stíháno bylo **12** osob (+4), obžalováno **9** osob (+2), a to všechny pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku.

Jak bylo uvedeno ve Zprávě o činnosti za rok 2017, **NSZ** v roce 2017 zpracovalo písemný materiál **„Poznatky k trestné činnosti spojené s nakládáním s odpady a nebezpečnými látkami"** (4 NZN 707/2017), pro účely zpracování dotazníku GENVAL z uvedené oblasti kriminality. Písemný

materiál mapoval výskyt těchto trestních věcí na území ČR, přičemž se naznačoval velmi nízký výskyt těchto případů, který za období 3 až 5 let jen nevýrazně přesáhl 10 věcí.

Ve dnech 21. – 25. 5. 2018 se uskutečnila v Praze, na MV ČR, hodnotící návštěva v rámci osmého kola vzájemných hodnocení **„Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí“.** Hodnotící návštěva byla zaměřena i na postupy při stíhání trestných činů proti životnímu prostředí, a to ve vztahu k nelegální přepravě odpadů a nezákonnému nakládání s nebezpečnými výrobky. Závěry hodnotící zprávy vycházejí zejména z toho, že z praktického hlediska nedostatek lidských a technických zdrojů minimalizuje příležitosti policie k tomu, aby se aktivně zabývala těmito často neviditelnými formami zločinu. Nelze vyloučit, a to i s ohledem na velmi malý počet trestních případů v oblasti životního prostředí, že některé trestné činy mohou zůstat jen v latentní formě. Orgány činné v trestním řízení hrají v této oblasti pouze druhotnou roli, jelikož drtivá většina případů porušování ochrany životního prostředí je řešena správními orgány a jen velmi nízký počet případů je trestně stíhán a předkládán soudu. To odráží přístup přijatý v České republice k řešení kriminality v oblasti životního prostředí (včetně odpadů a nebezpečných výrobků), kde se základní forma regulace odpadového hospodářství provádí v souladu se správním právem a s kontrolními a sankčními mechanismy prováděnými správními úřady. Podle českých orgánů je hlavním důvodem takového přístupu v této oblasti skutečnost, že administrativní postupy jsou považovány za jednodušší než soudní řízení a (paradoxně) umožňují zavést přísnější finanční sankce než ty, které mohou být uloženy soudy. Vzhledem k výše uvedenému má evaluační (hodnotící) tým za to, že boj proti trestné činnosti v oblasti životního prostředí, včetně trestné činnosti s odpady, je v České republice spíše upozaděn a má nedostatečnou prioritu. Podle hodnotícího týmu má výše uvedený administrativní přístup k trestné činnosti v oblasti životního prostředí nevýhodu, že některá vyšetřovací a ochranná opatření dostupná v trestním řízení nemohou být použita ve správních řízeních. Proto byly české úřady vyzvány k tomu, aby přehodnotily nerovnováhu mezi administrativním a trestněprávním přístupem k trestné činnosti v oblasti životního prostředí, aby umožnily trestnímu právu v této oblasti plné zastoupení v represivní a odstrašující funkci, což vždy správní právo dostatečně nedovoluje. Trestné činy proti životnímu prostředí by měly být řešeny multidisciplinárním způsobem a spolupráce by měla probíhat na regionální, národní a mezinárodní úrovni. V České republice však neexistuje žádný specifický legislativní rámec ani protokoly nebo interinstitucionální dohody o spolupráci a koordinaci mezi jednotlivými orgány. Pokud jde o vymáhání práva, jeví se zřejmým i to, že příslušné informace o trestné činnosti v oblasti životního prostředí v České republice jsou rozptýleny mezi různými orgány. Strukturovanější výměna informací založená na strategickém zpravodajském přístupu k trestné činnosti v oblasti životního prostředí by zlepšila tok informací mezi různými orgány a účinnost opatření proti této formě trestné činnosti. Hodnotitelský tým se domnívá, že by byla užitečná větší specializace takových orgánů a za tím účelem by české orgány měly zvážit zvýšení rozsahu vzdělávacích aktivit zaměřených na specifické potřeby každého orgánu s cílem zlepšit jejich znalosti, dovednosti a motivaci pro účinnější řešení.

Z tohoto důvodu byla přijata opatření směřující nejen ke zdokonalení právní úpravy v uvedené oblasti (zejména pokud jde o skutkovou podstatu trestného činu neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 trestního zákoníku), což je v gesci MV ČR, byla ustavena pracovní skupina k přeshraniční přepravě odpadů, na jejíž činnosti se bude podílet i státní zastupitelství, budou shromážděny potřebné poznatky k této formě trestné činnosti, bylo navázáno jednání s Českou inspekcí životního prostředí z hlediska vyjasnění vzájemných postupů, zjištění schopnosti České inspekce životního prostředí postihovat konkrétní protiprávní jednání a určení kategorií takových jednání se zjevným přesahem do trestního práva. V úvahu přichází i uzavření dohody o součinnosti mezi NSZ a Českou inspekcí životního prostředí. Předpokládá se i významné posílení specializace státních zástupců, kdy u státních zastupitelství s největším výskytem takových protiprávních jednání by bylo jednáno o stanovení specialistů na danou problematiku včetně zajištění jejich proškolení.

Nižší státní zastupitelství uvádějí některé aktuální poznatky:

OSZ v Lounech vykonává dozor v trestní věci, v níž jsou stíhány 2 fyzické osoby a jedna osoba právnická, a to pro přečin neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 odst. 2, 4 písm. b) trestního zákoníku pro jednání spočívající v umožnění volného vjezdu cisterny ve vlastnictví dosud neznámých osob obsahující kapalný nebezpečný odpad neznámého původu a složení do areálu stíhané společnosti. Nebezpečný odpad nechala ukládat do prostor k tomu účelu neschválených, kdy nebezpečné odpady a látky v rozporu se závaznými limity a provozním řádem společnosti nechaly stíhané osoby vypouštět jako tekutý odpad obsahující toxické kovy, ropné a další organické látky

v areálu společnosti, do vykopané jámy, bez řádného označení a zabezpečení proti úniku do okolního prostředí tím, že v areálu společnosti došlo k nahromadění nebezpečných odpadů bez přesvědčivé evidence, řádného roztřídění a v množství, které přesahovalo přípustnou kapacitu areálu, a v důsledku tohoto jednání došlo k úniku obrovského množství látek bez možnosti přesného určení, dle odhadu znalce více než 500 tun odpadních vod, obsahujících zvlášť nebezpečné látky, které jsou karcinogenní, velmi kyselé a obsahují celou škálu velmi škodlivých těžkých kovů, tímto dlouhodobým působením došlo k velkému úhynu rostlin, stromů, keřů a bylin v délce odtoků znečištění směrem k toku řeky Ohře, a to na území více než 39 300 m^2, nebezpečné odpady kapalného i tuhého charakteru byly dále ukládány na 14 dalších míst, přičemž pro odstranění popsaného stavu budou muset být vynaloženy náklady dle znaleckého posudku cca 100 milionů Kč.

Oblast tzv. **„wild life crime“** tvoří druhou skupinu zásahů do životního prostředí postižitelných prostředky trestního práva, ovšem ani zde se nejedná v ČR o vysoký výskyt případů, a to i oproti sousedním zemím. Je to dáno vnitrozemskou polohou ČR a tím, že jde jen o tranzitní zemi. I na Letišti Václava Havla v Praze došlo k zadržení pašeráků chráněných živočichů i rostlin, jde však zatím o případy zcela ojedinělé.

V průběhu roku 2018 byla odborem bezpečnostní politiky MV ČR zpracovávána **„Analýza protiprávního jednání spojeného s nelegálním nakládáním s chráněnými druhy živočichů a planě rostoucích rostlin“**, která pak byla předložena v roce 2019. Podle údajů této analýzy je výskyt uvedených případů i nadále velmi nízký, jednoznačně převažují věci kvalifikované jako trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku. Nejpočetnější z nich je dovoz či vývoz chráněných živočichů z ČR, případně do ČR bez potřebných povolení. Případy protiprávního nakládání s chráněnými rostlinami se vyskytují spíše výjimečně. Vedle případů vyvolaných pouhou neznalostí zákona či neochotou se jeho liteře podrobit, kdy si cestovatel přiváží předmět vyrobený z pozůstatků chráněného živočicha jako dekoraci, dar či trofej, aniž by si obstaral potřebné informace o chráněném statusu tohoto živočicha a nutnosti získat příslušné povolení, se vyskytují závažnější případy s chybějícím vývozním či dovozním povolením, kde jde o úmyslné porušení zákona, kdy chovatel či sběratel zákonnou povinnost neplní či se jí vyhýbá. V těchto případech je zpravidla uložený trest přísnější a nedochází k předání případu jako přestupku k vyřízení správnímu orgánu. Zčásti se jedná o dovoz pro vlastní potřebu (chov či rozšíření sbírky), velká skupina případů je však spojena také s obchodem s živými chráněnými živočichy. Nejčastěji byly předmětem protiprávního jednání ve sledovaném období různé exempláře živých papoušků (např. ara, kakadu), dále se poměrně často jedná o želvy, produkty ze slonoviny či nosorožčí rohoviny a trofejní zvířata – krokodýly a velké šelmy či již neživé exempláře motýlů. V některých, zatím spíše výjimečných případech se jedná o závažnější trestnou činnost, čemuž odpovídá větší množství zabavené slonoviny či nosorožčích rohů (desítky kilogramů slonoviny, kilogramy nosorožčích rohů) v hodnotách stovek tisíc až milionů korun. V těchto případech je časté zapojení občanů Vietnamu, zpravidla ve spolupráci s českými občany. Větší počet zapojených osob a rozdělení úkolů a rolí mezi nimi svědčí o atributech organizovaného zločinu.

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2018 (ve srovnání s rokem 2017) uvádí, že byly v roce 2018 zadokumentovány další významné případy nelegálního obchodu s celosvětově sledovanými komoditami. Jedná se zejména o obchod s velkými kočkovitými šelmami a produkty z nich, přičemž nejvýznamnějším druhem je bezesporu tygr. Potvrdily se tak alespoň částečně informace z předchozích let o tom, že ČR není pro tento nelegální obchod jen zemí tranzitní, ale i zemí cílovou. Bylo potvrzeno, že ČR může být, a jak ukazují výsledky vyšetřování i je, zemí, ve které existují nelegální chovy velkých šelem za účelem výroby produktů směřujících na asijské trhy.

Do tohoto rámce plně zapadá velmi závažný (a mediálně sledovaný) případ z uvedené oblasti, který se vyskytl u **OSZ v České Lípě.** Jednalo se o neoprávněné nakládání se zvířaty, konkrétně s tygry, kteří byli hromadně zabíjeni, aby bylo možno získat zvířecí produkty, které byly následně prodávány v pražské tržnici Sapa. Ve věci jsou stíháni tři obvinění, byla podána obžaloba, aktuálně probíhá hlavní líčení.

Pro **trestný čin týrání zvířat** (§ 302 trestního zákoníku) v roce 2018 bylo stíháno 44 osob a 42 osob bylo obžalováno (vždy +19), zkrácené přípravné řízení bylo konáno ohledně 11 osob a návrh na potrestání byl podán na 9 osob (+2, resp. 0).

OSZ ve Svitavách uvedlo, že v roce 2018 došlo k pravomocnému ukončení trestní věci týkající se chovu 79 psů v okrese Svitavy, která byla právně kvalifikována jednak jako přečin týrání zvířat podle § 302 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b), odst. 3 trestního zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku, jednak jako přečin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti podle § 303 odst. 1, 2 trestního zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku. Věc byla pravomocně ukončena podmíněnými tresty, dále tresty zákazu činnosti a zároveň došlo ze strany Městského úřadu v Moravské Třebové k rozhodnutí o předběžném opatření – odebrání a umístění zvířat do předběžné náhradní péče podle § 28c odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání ve spojení s § 61 správního řádu, s následně po trestním řízení navazujícím správním řízením o nařízení zvláštního opatření Městského úřadu v Moravské Třebové, konkrétně o propadnutí týraného zvířete.

Pro **trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti** (§ 303 trestního zákoníku) bylo stíháno **6** (0) osob a 6 osob bylo obžalováno (+3), zkrácené přípravné řízení bylo konáno ohledně **6** osob (+5) a návrh na potrestání byl podán na **4** osoby (+3).

Ve vztahu **k trestnému činu pytláctví** (§ 304 trestního zákoníku) platí, že stíháno bylo v roce 2018 **9** osob (-14) a obžalováno **7** osob (-9), byl také podán jeden návrh na schválení dohody o vině a trestu, zkrácené přípravné řízení bylo konáno ohledně **4** osob (+4) a návrh na potrestání byl podán na **3** osoby (+3).

k) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými *(tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)*

(1) Mladiství *(tab. II/4a, II/4b, II/4c a II/4d)*

U **mladistvých** dlouhodobě pokračuje trend, jehož příčiny mohou spočívat, jak bylo konstatováno již v předchozích letech, především v demografickém vývoji, avšak jednoznačnou odpověď pouze na základě statistických údajů na tuto otázku dát nelze. Přesto nejenom v roce 2017, ale i v roce 2018, se projevil zcela dílčí vzestup počtu mladistvých, kteří čelili trestnímu stíhání nebo zkrácenému přípravnému řízení (i obžalovaných a osob, na něž byl podán návrh na potrestání). Tato skutečnost však zatím nemůže nic změnit na předchozích konstatovaných tendencích. Platí nadále i to, že rozložení trestné činnosti této kategorie pachatelů do míst a regionů není rovnoměrné a může být podmíněno více faktory. Také pro rok 2018 byl charakteristický trend spočívající ve snížení podílu provinění mladistvých vyřizovaných formou zkráceného přípravného řízení. Na straně druhé se poukazuje na páchání provinění násilného charakteru, na něž mají vliv užívání internetu a sociálních sítí (Facebook, Instagram) s přístupem k informacím právě o násilí, jakož i jejich využití k prezentování vlastního „já“.

Z hlediska druhu páchané trestné činnosti mladistvých se jako v minulosti jednalo zejména o trestní řízení konaná pro provinění v oblasti majetkové trestné činnosti, zneužívání návykových látek a také násilné trestné činnosti, včetně závažné násilné kriminality. Další výrazněji zastoupenou skupinou jsou také trestné činy páchané mladistvými s využitím výpočetní techniky a internetu, kdy se jednalo o podvody a dále o sexuálně motivovanou trestnou činnost nebo šikanu v podobě zveřejnění různých skrytě pořízených nahrávek jednání snižujících důstojnost spolužáků, popř. jsou na sociálních sítích publikovány příspěvky, jimiž se pachatel „chlubí“ svým činem a tento prezentuje.

Počty stíhaných a obžalovaných mladistvých osob

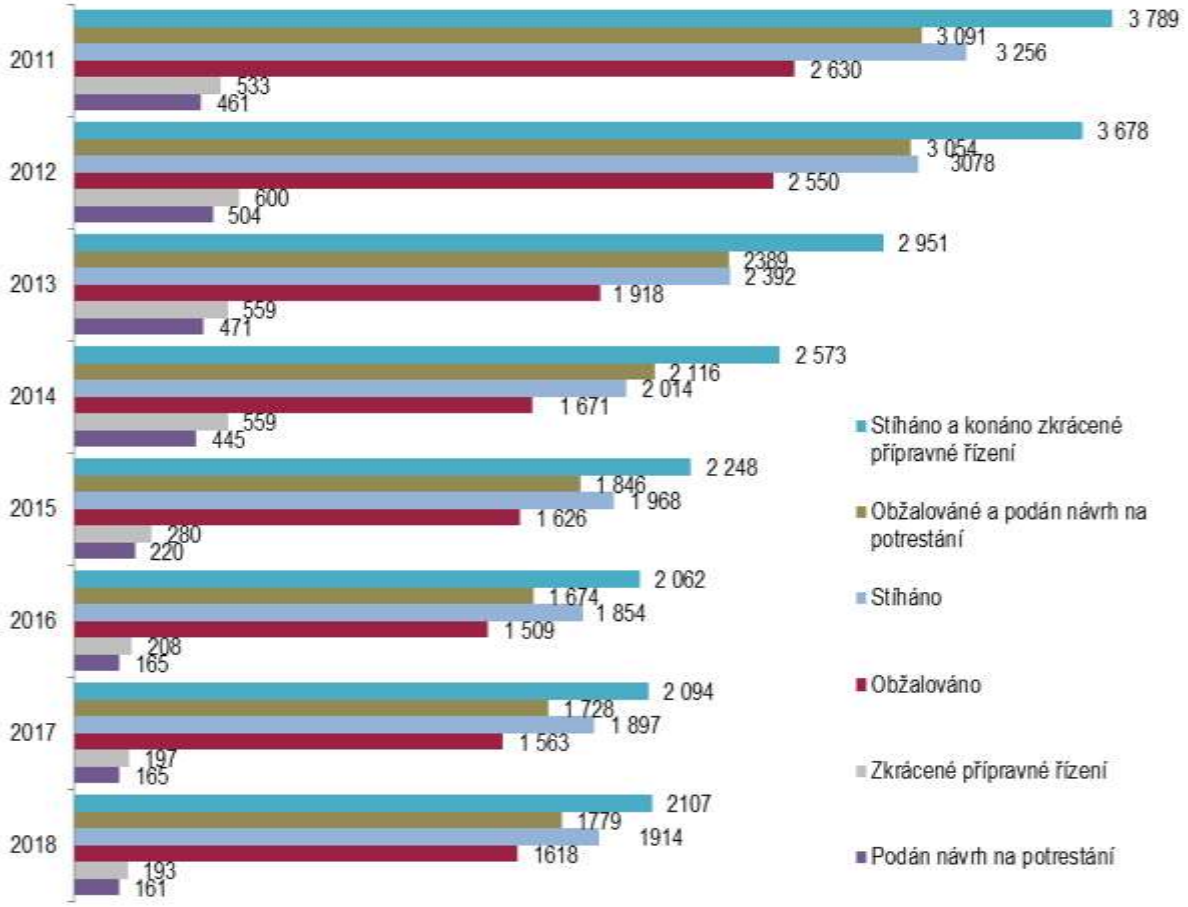

V roce 2018 byl evidován jeden případ závažného násilného jednání mladistvého, přičemž ve věci nebylo dosud skončeno vyšetřování.

Konkrétně se jedná o věc **KSZ v Praze**, ve které bylo zahájeno trestní stíhání proti mladistvému pro skutek, který byl posouzen jako pokus provinění vraždy podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 1 trestního zákoníku a jehož se měl mladistvý dopustit v říjnu 2018 v Praze, kdy v chodbě bytového domu, v úmyslu usmrtit napadl poškozeného tak, že na něj zaútočil k tomu účelu přineseným kuchyňským nožem, kdy mířil do levé části hrudníku poškozeného, přičemž poškozený se útoku ubránil a utrpěl pouze drobná poranění. V následujících dnech mladistvý ještě před dopadením a obviněním při facebookové komunikaci z anonymního či smyšleného profilu napsal mimo jiné, že poškozeného dvakrát bodl a jednou řízl, ale cítil by se lépe, kdyby to dokončil a že kdyby tam nebyla přítomna svědkyně, tak poškozeného ubodá, a uvedl další výhrůžky. Trestní stíhání je v současné době ve stadiu přípravného řízení trestního, obviněný byl na počátku vyšetřování zadržen a byl podán návrh na jeho vzetí do vazby, přičemž soudem bylo rozhodnuto o propuštění obviněného ze zadržení a o nahrazení vazby dohledem probačního úředníka za současného využití elektronického monitoringu podle § 73a odst. 4 trestního řádu.

U provinění mladistvých, pokud je to možné, jsou tito pachatelé zapojováni do probačních programů reagujících na charakter spáchaného provinění mladistvého, jako je např. „Změnit směr“ nebo „Proti násilí“.

Ani podle počtu obžalovaných **mladistvých** (bez návrhů na potrestání; těch bylo podáno na mladistvé výrazně méně) se charakter trestné činnosti páchané mladistvými nijak výrazně nemění. Pomine-li se jasně převažující majetková a s ní související trestná činnost, bylo (v kategorii nejzávažnějších trestných činů) obžalováno pro trestný čin (provinění):

– **vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) **6** mladistvých (snížení o **4,** v roce 2017 se jednalo o 10 mladistvých, v roce 2016 šlo o 7 a v roce 2015 o 8 mladistvých), což představuje podíl na všech obžalovaných osobách pro tento trestný čin **5,04 %** (pokles o **3,41 %**),

– **loupeže** (§ 173 trestního zákoníku) **156** mladistvých, tedy **o 6** méně než v roce 2017, o 5 více než v roce 2016 a o 22 méně než v roce 2015, jejich podíl na všech obžalovaných pro tento trestný čin činil v roce 2018 **13,97 %** (jde o vzestup **o 1,11 %**),

– **znásilnění** (§ 185 trestního zákoníku) **20** mladistvých, **o 16** mladistvých méně než v roce 2017, o 11 méně než v roce 2016 (v roce 2015 se jednalo o 34 mladistvých), jejich podíl na všech obžalovaných pro uvedený trestný čin činil **5,80 %,** tj. pokles o **4,23 %**,

– **krádeže** (§ 205 trestního zákoníku) **510** mladistvých, o **4** méně než v roce 2017 a o 24 méně než v roce 2016 (v roce 2015 činil tento počet 611), v předchozích letech se tyto absolutní počty pohybovaly i kolem 6 000–7 000 – v 90. letech, s podílem na všech obžalovaných osobách pro trestný čin krádeže **8,04 %,** tj. **-0,01 %.**

(2) Děti mladší než 15 let (nedospělci) *(tab. II/4a)*

V kategorii dětí do 15 let věku, pro nedostatek věku trestně neodpovědných, bylo vykázáno podle statistických údajů **1 720** osob (v roce 2017 se jednalo o 1 610 osob, v roce 2016 o 1 570 osob, v roce 2015 o 1 442 osob a v roce 2014 o 1580 osob). Tedy již počtvrté za velmi dlouhé období nastal vzestup, což by mohlo naznačovat zásadní změnu trendů vývoje v této oblasti kriminality (a ta by se případně mohla v budoucnu projevit i u provinění páchaných mladistvými, na tuto otázku však bude možno odpovědět až za několik dalších let). Nárůst je představován údajem **+6,83 %** (v roce 2017 o 2,55 %, v roce 2016 vzestup o 8,88 % a v roce 2015 pokles o 8,7 %).

V případech s nižší škodlivostí, pokud současně nejsou u dítěte zjištěny závažnější výchovné problémy doma či ve škole, a jedná se o první prohřešek, jako dostačující se uplatňují opatření k prevenci dalšího případného závadového chování dítěte, kdy je opakovaně ze strany dozorujících státních zástupců dáván pokyn policejnímu orgánu k oslovení orgánu sociálně-právní ochrany dětí, aby provedl s dítětem výchovný pohovor, případně i se zákonným zástupcem, a následně byly tyto věci odkládány podle § 159a odst. 1 věty první trestního řádu, pokud učiněná opatření přinášejí kladné výsledky. Vyskytují se však i závažnější případy.

Vzhledem k těmto poznatkům, možné latenci dětské kriminality zejména v oblasti drobné kriminality (krádeže, poškozování cizí věci, sprejerství apod.), je nutno s ohledem na dlouhodobé poznatky nejen o počtu uvedených činů, ale zejména také o struktuře tzv. dětské kriminality, kde převažuje méně závažná trestná činnost a páchání zločinů je v menšině, odmítnout případné požadavky na snížení věkové hranice trestní odpovědnosti a dále pak by do budoucna měly být posouzeny i jiné prostředky reagující na dětskou delikvenci nežli stávající obligatorní postup podle ustanovení § 90 odst. 1 ZSM.

(3) Trestná činnost namířená proti mládeži *(tab. II/4f, II/10)*

Nadále jedním z nejčastěji se vyskytujících (byť ani zdaleka typově nejzávažnějším) trestných činů je **trestný čin zanedbání povinné výživy** (§ 196 trestního zákoníku), jakkoli také v roce 2018 byl zaznamenán další poměrně výrazný pokles.

Počty trestních řízení pro trestný čin zanedbání povinné výživy tabulka II/4f						
Rok	**Stíháno**	**Obžalováno**	**Zkrácené přípravné řízení**	**Podán návrh na potrestání**	**Celkem stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení**	**Celkem obžalováno a podán návrh na potrestání**
2011	9 017	8 395	4 553	4 537	13 570	12 932
2012	6 634	6 156	6 165	6 138	12 799	12 294
2013	5 089	4 760	7 886	7 880	12 975	12 640
2014	4 862	4 574	7 367	7 350	12 229	11 924
2015	5 894	5 528	4 533	4 528	10 427	10 056
2016	5 394	5 012	3 824	3 824	9 218	8 836
2017	4 452	4 153	3 107	3 106	7 559	7 259
2018	4 122	3 826	2 944	2 942	7 066	6 768

Jen tento trestný čin se tedy stále podílí z **9,21 %** (-0,58 %) na veškeré trestné činnosti a z **9,67 %** (-0,58 %) na počtu osob postavených v roce 2018 před soud, což ovlivňuje i počet odsouzených umístěných ve výkonu trestu odnětí svobody (přes poměrně nízký podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody lze v této kategorii pachatelů nadále předpokládat vyšší podíl odsouzených, u nichž byl původní trest přeměněn v nepodmíněný trest odnětí svobody). Změnu měla přivodit novela trestního zákoníku (i trestního řádu) č. 390/2012 Sb., posuzovaná však poněkud rozporuplně (jako omezující možnosti dotčených osob získávat potřebné prostředky na hrazení výživného). Na zvyšující se podíl této trestné činnosti upozorňovaly zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2010 až 2017, ale jak je zjevné, situace se lepší jen velmi pozvolna.

Vůči dětem byly namířeny ovšem i podstatně závažnější trestné činy nežli trestná činnost podle § 196 trestního zákoníku (aniž by se tím tato forma kriminality jakkoli podceňovala). Podrobnosti plynou z *tab. II/4f.* Poznatky týkající se domácího násilí jsou uvedeny v bodě II. g).

KSZ v Českých Budějovicích konstatuje, že v roce 2018 byla předmětem vyšetřování celá řada trestních věcí, kde poškozenými byli nezletilí, děti z rozvrácených rodin, které rodiče využívali k hledání argumentů jeden proti druhému, tedy jako prostředek boje mezi dospělými, v důsledku čehož samozřejmě docházelo k nežádoucí traumatizaci dětí.

Dále zmiňuje, že v mnoha případech VS v Praze požaduje bez zásadních příčin opakované výslechy zvlášť zranitelných obětí trestného činu, což není v souladu se zásadami vyplývajícími z § 102 odst. 1 trestního řádu, § 3 odst. 1, 2 a § 18 a 20 odst. 3 zákona o obětech trestných činů. V každé trestní věci je přitom oběť vyslechnuta v přípravném řízení jako svědek, poté k věci vede řízený rozhovor se znalcem psychologem, a v případě posttraumatu ještě s psychiatrem. V jedné z věcí byl požadován výslech takovéto osoby pětkrát, z toho třikrát před soudem.

OSZ v Novém Jičíně upozorňuje na věc, v níž byla v roce 2018 podána obžaloba pro přečin navazování nedovolených kontaktů s dítětem podle § 193b trestního zákoníku, kdy pachatel od roku 2015 do počátku roku 2018 na různých místech ČR kontaktoval ze svého notebooku na facebookovém profilu prostřednictvím mobilní aplikace Messenger minimálně 47 dívek ve věku 12 až 14 let, s nimiž vedl komunikaci se sexuálním podtextem a požadoval po nich zaslání intimních fotografií zachycujících jejich prsa a genitálie, své požadavky stupňoval a dožadoval se reálného

setkání s tím, že jim popisoval zamýšlené sexuální aktivity a činil tak přesto, že ho dívky informovaly, že jsou mladší 15 let; v průběhu řízení bylo prokázáno, že obviněný trpí duševní poruchou – poruchou sexuální preference typu hebefilie, proto mu bylo pravomocně uloženo ochranné léčení a trest propadnutí věci.

Narůstá tedy i nadále počet případů trestné činnosti páchané s využitím počítačů a komunikace na sociálních sítích, přičemž se jedná zejména o sexuálně motivovanou trestnou činnost namířenou proti nezletilým dívkám a využívajícím jejich nezralosti či naivity při používání výpočetní techniky a komunikaci ve virtuálním prostoru, kdy ze strany pachatelů dochází k získání intimních fotografií dívek a na to navazuje další elektronická komunikace spočívající v nucení poškozených k poskytování dalších „autoerotických snímků či nahrávek“ pod pohrůžkou zveřejnění dříve získaných intimních snímků na veřejných sítích nebo jejich poskytnutí konkrétním osobám (rodičům, učitelům apod.).

Za velmi důležité pro rozhodovací praxi je třeba označit usnesení NS ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 11 Tdo 424/2018. Z citovaného rozhodnutí vyplývá, že odpovědnost trestným činem únosu dítěte a osoby stižené duševní poruchou podle § 200 odst. 1 trestního zákoníku nepřichází v úvahu tehdy, jestliže rodič odmítá vrátit dítě druhému rodiči, kterému bylo dítě svěřeno soudem do výchovy, po návštěvě dítěte uskutečněné na základě dohody rodičů nebo na základě soudní úpravy styku rodiče s dítětem. V takovém případě je tudíž nutno postupovat nejprve podle příslušných opatření občanskoprávního charakteru směřujících k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, včetně úpravy styku s dítětem, a jen když tato opatření zůstávají bezvýsledná, přichází v úvahu odpovědnost za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 4 trestního zákoníku. Není však vyloučeno za dané situace dovodit porušení práva na osobní styk s dítětem, a tedy spáchání trestného činu poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 trestního zákoníku.

I) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací *(tab. II/6, II/6a)*

Podle Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v roce 2018 (ve srovnání s rokem 2017) cizinci spáchali **7 932** (-112, -1,4 %) trestných činů, tedy **8,5 %** objasněných trestných činů. V roce 2018 se z celkového počtu **84 990** trestně stíhaných osob podle policejní statistiky jednalo o **7 817** (+109, +1,4 %) cizinců, což představuje **9,2 %** (+0,4 %) z počtu stíhaných osob.

Cizí státní příslušníci se výraznější měrou i v průběhu roku 2018 podíleli především na páchání trestné činnosti na úseku drog. Dalšími druhy trestné činnosti, které byly v případě cizinců zaznamenány, jsou trestné činy související s řízením motorového vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, popř. i v souvislosti s dopravními nehodami, neplněním vyživovací povinnosti, s legalizací výnosů z trestné činnosti (spáchané např. tak, že cizinec si založí u českého peněžního ústavu účet, na který přicházejí podvodně vylákané platby ze zahraničních účtů, které jsou následně vybírány), výjimečně je to i zvlášť závažná trestná činnost proti životu a zdraví, ať již páchaná v cizinecké komunitě, nebo i na občanech ČR. Vyskytly se i případy, kdy se cizí státní příslušníci začali objevovat jako tzv. bílí koně v korporacích zapojených do daňové trestné činnosti. Cizinci páchají i majetkovou trestnou činnost spáchanou v kyberprostoru (internetové podvody).

Trestná činnost cizinců (stíhání a konáno zkrácené přípravné řízení)

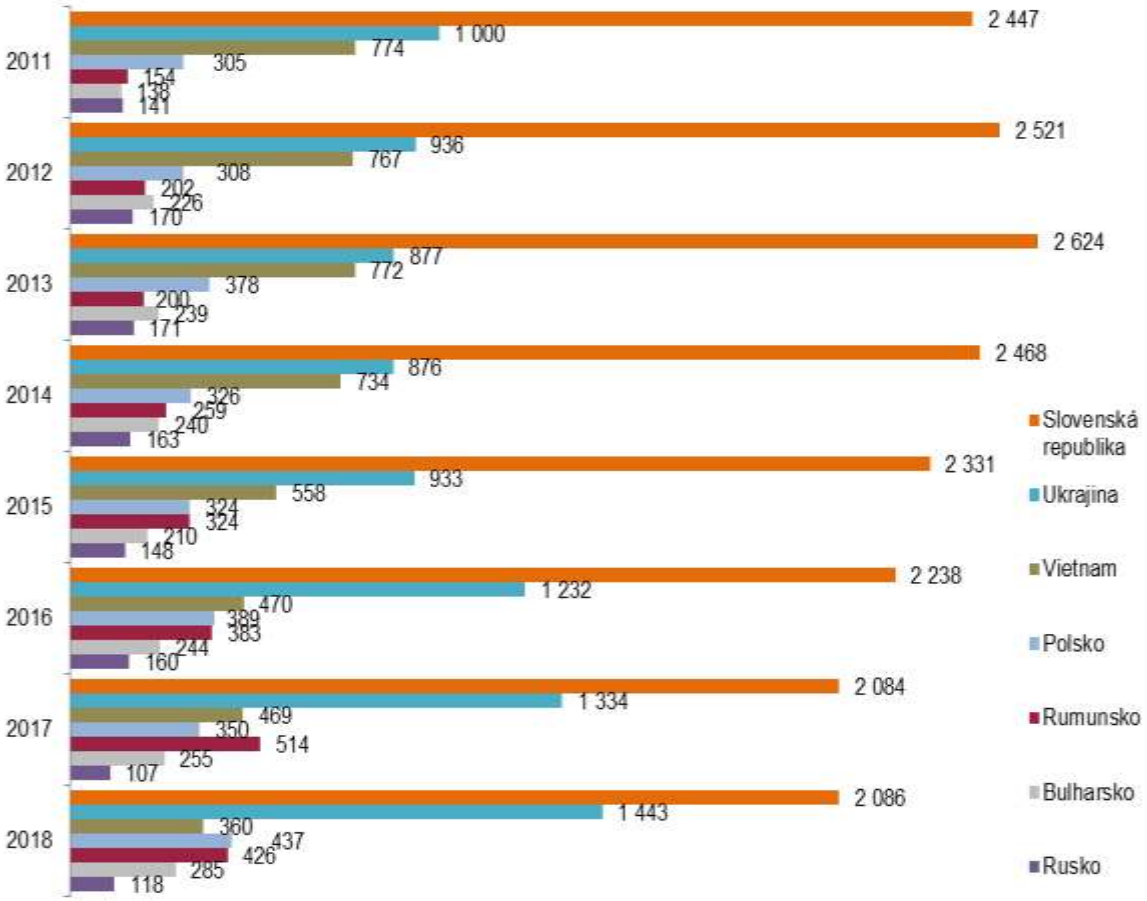

MSZ v Praze konstatovalo, že i nadále je trestná činnost cizinců spojena především s drogovou trestnou činností, na které se podílejí především občané Vietnamu, kteří „kontrolují“ trh s omamnými a psychotropními látkami, zejména s marihuanou a pervitinem. Trestné činnosti majetkového charakteru spočívající v tzv. skimmingu se dopouštějí převážně skupiny pachatelů z Bulharska a Rumunska.

ObSZ pro Prahu 4 uvedlo, že na území Prahy 4 je Centrální vietnamská tržnice SAPA, od níž se odvíjí trestná činnost, zejména osob vietnamské národnosti. Jimi páchaná trestná činnosti souvisí především s ochrannými známkami, kdy tyto osoby prodávají padělky zboží. Poukazuje současně na skutečnost, že předávání trestního stíhání do Vietnamu je naprosto neefektivní, tyto osoby jsou po zahájení trestního stíhání „nedohledatelné“.

U **KSZ v Praze** je vedeno vazebně trestní stíhání proti občanu Polské republiky M. S. pro pokus zločinu vraždy podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se měl dopustit tím, že v červnu 2018 v podvečer na odpočívadle u cyklostezky u obchodního centra v Mladé Boleslavi, po předchozím požívání alkoholických nápojů a slovní rozepři, v úmyslu usmrtit, bodl poškozeného občana Polské republiky A. R. nožem o délce čepele 9 cm do břicha, a způsobil mu tím závažné život ohrožující zranění, přičemž život poškozeného byl zachráněn včasným lékařským zákrokem (trestní věc neskončena - trestní řízení soudní ve stadiu po podání obžaloby).

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku,** bližší informace plynou z *tab. II/6a.* Nelze dovodit, že by v období posledních let došlo k nějakému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň

evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto fenoménu a hrozeb s ním spojeným, zejména do budoucna.

Ze **Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku** v roce 2018 (ve srovnání s rokem 2017) plyne, že v posledních letech se ČR z hlediska důvodu nelegální migrace pro většinu osob stala zemí cílovou. Výjimkou bylo období celosvětové migrační vlny, která se na území ČR projevila ke konci roku 2014 a gradovala v roce 2015. V této době byla ČR hojně využívána cizinci jako tranzitní prostor pro nelegální migraci do dalších evropských zemí. Od roku 2016, po opadnutí vlny tranzitní nelegální migrace, je ČR k pohybu do dalších zemí EU/Schengenu zneužívána v menší míře. V roce 2018 bylo zjištěno celkem **4 992** osob (+254, +5,4 %) při nelegální migraci na území ČR. Z celkového počtu bylo **4 653 osob** (tj. 93,2 %) odhaleno při nelegálním pobytu a **339 osob** (tj. 6,8 %) zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR. V roce 2018 bylo zjištěno při nelegálním pobytu **4 653** cizinců (+165, +3,7 %). Z hlediska státní příslušnosti nelegálních migrantů převládali občané ze třetích zemí (4 504 osob, tj. 96,8 %) nad občany EU. První místo ve statistice opět obsadili občané Ukrajiny (1 470 osob, tj. 31,6 %). S odstupem se na druhém místě umístili občané Moldavska (567 osob, tj. 12,2 %). Na třetím místě byli občané Vietnamu (312, tj. 6,7 %).

m) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb *(tab. II/8a, II/8b, II/8d)*

U trestné činnosti **příslušníků Policie České republiky** (kde koná prověřování i vyšetřování, stejně tak i zkrácené přípravné řízení policejní orgán Generální inspekce bezpečnostních sborů), u trestné činnosti příslušníků zpravodajských služeb (tj. Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Vojenského zpravodajství) a Vojenské policie (u níž koná vyšetřování a zkrácené přípravné řízení státní zástupce), došlo v roce 2018 opětovně k odlišnému trendu oproti vývoji předcházejícího roku, jestliže bylo dosaženo zcela shodné úrovně počtu stíhaných osob (vždy **119** v roce 2018 i 2017, +19 oproti roku 2016, stále se však jedná o třetí nejnižší absolutní počet těchto osob za celé období od roku 1995), v případě obžalovaných osob byla tendence odlišná (**83** z 98 v roce 2017, v roce 2016 82, i zde však jde o třetí nejnižší absolutní počet od roku 1995). Ve zkráceném přípravném řízení se v roce 2018 projevil markantní pokles počtu těchto osob řešených ve zkráceném přípravném řízení (byl zaznamenán pokles ze 43 v roce 2012, na 10 v roce 2016, na 12 roce 2017 a na **4** osoby v roce 2018).

Nejvíce příslušníků bezpečnostních sborů bylo stíháno pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, byl zaznamenán pokles na **35** osob (-12 oproti roku 2017 a +3 oproti roku 2016), z toho bylo pro tento trestný čin obžalováno **32** osob (-15 oproti roku 2017 a +2 oproti roku 2016). U dalších skutkových podstat nastal trend spočívající naopak ve vzestupu, např. u trestného činu přijímání úplatku podle § 331 trestního zákoníku s **6** stíhanými (+3, +2 oproti roku 2016, ale -10 oproti roku 2015) a **6** obžalovanými osobami (+4, ale -9 oproti roku 2015).

Je konstatován výrazný trend prověřované trestné činnosti spočívající v tvrzené nepřiměřenosti služebních zákroků policistů vůči osobám zadrženým či příslušníků Vězeňské služby vůči odsouzeným či obviněným ve vazbě. Této problematice se státní zástupci-specialisté věnují dlouhodobě, a to monitorováním a zobecňováním rozhodovací praxe soudů nebo postupů policejních orgánů Generální inspekce bezpečnostních sborů a příslušných dozorových státních zástupců, týkajících se aplikace právní kvalifikace takových jednání jako trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. e) trestního zákoníku anebo jako trestného

činu mučení a jiného nelidského a krutého zacházení podle § 149 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku.

Jako trend ve skladbě trestné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů lze nadále sledovat ustupující korupční trestnou činnost a přetrvávající trestnou činnost související s násilným jednáním zejména příslušníků Policie ČR nebo Vězeňské služby ČR při služebních zákrocích. Častým jevem je oznámení odsouzených nebo obviněných osob ve věznici pro jejich napadení příslušníky Vězeňské služby. K těmto napadením má docházet v naprosté většině případů mimo objektivy kamer ve věznicích.

Nadále přetrvávají neoprávněné lustrace osob v databázích Policie ČR. Ty jsou již zpravidla správně kvalifikovány jako jednočinný souběh přečinů zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku.

Byl zaznamenán také zvýšený počet dopravních nehod způsobených zejména příslušníky Policie ČR, při nichž bylo způsobeno zranění účastníkovi či účastníkům nehody a taková jednání jsou kvalifikována jako přečin ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 trestního zákoníku nebo přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 trestního zákoníku.

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRAVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2018

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení

a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení

Nadále je velice pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu do policejního informačního systému ETŘ, který umožňuje státnímu zástupci výkon nepřetržitého dozoru, což zrychluje komunikaci a informační toky mezi orgány činnými v trestním řízení a kladně se promítá do účinnosti přípravného řízení.

MSZ v Praze konstatuje, že při aplikaci zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, nebyly zaznamenány žádné zásadní problémy. Tento zákon přináší administrativní zátěž pro policejní orgány, v některých případech má i negativní dopad na délku přípravného řízení (povinnost vyrozumívat poškozené o možnosti seznámení se s výsledky vyšetřování po jeho skončení).

Oproti tomu **KSZ v Českých Budějovicích** k aplikaci zákona o obětech trestných činů zmiňuje, že u obětí, resp. zvlášť zranitelných obětí, se zřetelně zvýšilo povědomí o možnosti uplatnit právo na náhradu škody, popř. ještě častěji nemajetkové újmy. Oběti využívají služeb zmocněnců, volí si subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. V roce 2018 stoupl počet advokátů zapsaných do registru. Důležitá je i skutečnost, že je povinností poskytovat odbornou pomoc bez zbytečného odkladu a bezplatně. U soudů se mnohem více daří uplatňovat nároky poškozených v adhezním řízení v případech, kdy je pachatel odsouzen, a to především v případech nemajetkové újmy. Jedná se o přiznání finančních částek za nemajetkovou újmu, nejčastěji v desítkách tisících Kč, maximálně do 250.000 Kč. Zpravidla neúspěšné jsou nároky uplatňované jako ublížení na zdraví, pokud nejsou podloženy příslušným znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví. Soudy totiž argumentují v případech, kdy takový posudek není pořízen tím, že potřeba důkazního řízení přesahuje charakter adhezního řízení a poškození jsou pak se svými nároky odkazováni na řízení ve věcech občanskoprávních.

KSZ v Ostravě v souvislosti s trestní věcí uvedenou pod bodem II. e) [výskyt případů domácího násilí páchaného na dospělých osobách, zejména seniorech] signalizuje, že dokazování v těchto trestních věcech je s ohledem na specifika obětí trestné činnosti složité, neboť se do střetu dostávají dva zákonem chráněné zájmy. Na jedné straně je nutno respektovat zájem na ochraně práv obviněných a na straně druhé zájem na ochraně obětí, vyplývající mimo jiné z § 20 odst. 3 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů. Tato kolize zájmů je zřetelná především při výslechu svědků, kteří jsou tzv. zvlášť zranitelnými oběťmi. Procesní postupy nedovolují, aby obě tato práva byla chráněna současně a ve stejném rozsahu. V praxi to znamená, že pokud není možné stanovit konkrétní skutkové okolnosti pro zahájení trestního stíhání jinak, provádí se výslech poškozených (obětí) před zahájením trestního stíhání formou neodkladného úkonu za účasti soudce podle § 158a trestního řádu, a to tak, aby již nemusel být tento úkon v dalším řízení opakován.

Výkon dozoru státního zástupce v přípravném řízení je nadále zatěžován nepříliš uspokojivou činností policejních orgánů, jakkoli se naznačuje určité zlepšení, což vyplývá z neustálé fluktuace policistů a jejich nedostatečné zkušenosti či odborné erudice, a to především v oblasti hospodářské trestné činnosti. Přitom se stále více, zejména v závažnějších věcech, klade důraz na výkon intenzivního dozoru již

v počáteční fázi přípravného řízení, a to včetně osobní účasti dozorových státních zástupců při provádění jednotlivých úkonů trestního řízení.

Naznačuje se však i určitý pozitivní trend ve zlepšování práce policejních orgánů, a to i přes konstatované nedostatky.

Podle názoru **KSZ v Praze** byl prostor pro aktivní postup státního zástupce při snížení evidované kriminality plně vykompenzován zejména nestabilitou právní úpravy a rozhodovací praxí soudů, jednak přetrvávajícím nedostatečným personálním obsazením základních útvarů Policie ČR i Služby kriminální policie a vyšetřování především na úseku hospodářské a majetkové trestné činnosti (zatímco na úseku násilné trestné činnosti, drogové kriminality a kriminality mládeže lze považovat situaci za stabilizovanou, další oblasti trestního řízení jsou mnohdy poznamenány absencí kvalifikovaných zpracovatelů trestních věcí).

Rovněž podle názoru **KSZ v Hradci Králové** komplikovanost trestního řízení, rozsah poučovací povinnosti stran svědků a poškozených zvyšují administrativní zátěž a kladou na policejní orgány vyšší nároky, zejména na jejich odbornou úroveň a potřebu dalšího vzdělávání.

Podle **KSZ v Ústí nad Labem** jsou kvalita postupu a rozhodnutí policejního orgánu přímo závislé na personálním zajištění Policie ČR. Zejména v oblasti hospodářské trestné činnosti je obsazení tabulkových míst u Policie ČR zhruba třetinové. Kvalita postupu policejního orgánu ve fázi prověřování byla řešena v případech, kdy policejní orgán navrhoval státnímu zástupci postup směřující k zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti či žádal o předchozí souhlas státního zástupce s takovým rozhodnutím. Opakovaně byly v jeho obvodu zaznamenány případy nedostatečně opatřených podkladů k požadovanému postupu, absence finančního šetření či jeho nedostatečný rozsah, nesprávné úvahy policejního orgánu k následnému postupu ohledně zajištěného majetku apod.

KSZ v Brně poukazuje na svou osvědčenou praxi, kdy je využívána osobní účast státního zástupce u vybraných úkonů trestního řízení, což je vnímáno jako výrazně přínosná činnost pro další řízení i pro samotný postup policejních orgánů. Týká se to jak obecné, tak i hospodářské kriminality. Státní zástupci se běžně zúčastňují úkonů i v mimopracovní době. Rovněž státní zástupci činní u okresních státních zastupitelství v obvodu **KSZ v Brně** se účastní významných úkonů, které mají zásadní vliv na další vývoj trestního řízení, přičemž zdůrazňuje zejména problematiku výslechu nezletilých dětí, poškozených u závažné násilné či sexuálně orientované trestné činnosti, rekognice *in natura*, domovních prohlídek anebo výslechu zásadních svědků nebo obviněných.

Dále zmiňuje, že v praxi se objevují též problémy, na něž dozoroví státní zástupci narážejí v souvislosti s vyžadováním znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, eventuálně psychologie či klinické psychologie, když znalci z těchto oborů jsou extrémně vytíženi a nejsou schopni dodávat posudky v přiměřených lhůtách, přičemž tento negativní trend se dále zhoršuje.

Oproti tomu u **KSZ v Českých Budějovicích** se nedostatky v usneseních o zahájení trestního stíhání fyzických osob podařilo eliminovat na základě součinnostních porad státního zastupitelství a Policie ČR. Nyní je vyšší pozornost věnována usnesením o zahájení trestního stíhání právnických osob. Důraz je kladen i na kvalitu usnesení o zamítnutí stížností jako nedůvodných podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu a podávaných návrhů a podnětů soudům.

Podle zjištění **KSZ v Hradci Králové** se nedostatky v usneseních o zahájení trestního stíhání objevují mnohem méně. Státní zástupci důsledně dbají o aktivní dozor mj. s ohledem na odchod zkušených policistů a pozornost věnují zejména popisu skutku ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu, včetně jeho odůvodnění.

Postup dle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu je státními zástupci využíván zpravidla bezodkladně po obdržení předmětného usnesení policejního orgánu a po prostudování vyžádaného spisového materiálu. Nejčastěji je využíván vůči usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu za situace, kdy zjištěné skutečnosti ještě neodůvodňují tento postup policejního orgánu. Důvodem je většinou nejasný popis skutku, absence subjektivní stránky trestného činu, příp. promlčení trestního stíhání. Často je uvedený postup uplatňován ohledně

zahájení trestního stíhání právnické osoby pro skutek, za který nebylo možno podle zákona o TOPO právnickou osobu stíhat. Případně ke zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání dochází z jiných důvodů.

Postup podle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu je státními zástupci rovněž využíván při rušení usnesení o odložení věci podle § 159a odst. 1, event. odst. 2 trestního řádu. Důvodem ke zrušení usnesení o odložení věci bývá především jeho předčasnost a potřeba doplnit dokazování k řádnému zjištění skutkového stavu věci.

Pokud jde o další poznatky z postupu státních zástupců v přípravném řízení, **ObSZ pro Prahu 2** poukázalo na problém postupu podle § 44 odst. 2 trestního řádu s ohledem na aktuální zpřísnění ochrany osobních údajů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů GDPR.

V dané věci byly tři osoby obviněny ze zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, 4 písm. d) trestního zákoníku spáchaného prostřednictvím podvodných inzerátů s nabídkou zboží, které po zaplacení kupní ceny nebylo poškozeným dodáno. Z důvodu vysokého počtu poškozených (800 osob) byli v souladu s § 44 odst. 2 trestního řádu poškození vyzváni ke zvolení společného zmocněnce, avšak z důvodu ochrany osobních údajů nebylo možno jednotlivé poškozené informovat o totožnosti ostatních poškozených (včetně jejich kontaktních údajů), čímž byl poškozeným fakticky znemožněn vzájemný kontakt a společného zmocněnce si nezvolili.

Stále komplikovanější agendu představuje vyřizování trestních oznámení. Pokud trestní oznámení pramení z obchodněprávních sporů, bývá k nim paralelně dokládána celá řada listinných materiálů, což ztěžuje přijetí závěru o důvodném podezření na spáchání trestného činu. Podatel se se svým oznámením obrací primárně na státní zastupitelství, proto musí státní zástupce podání kvalifikovaně vyhodnotit a následně důsledně postupovat ve smyslu § 16a zákona o státním zastupitelství, případně dle § 59 trestního řádu. Značné rozdíly a nesprávná praxe byla zjištěna při práci s elektronicky nepodepsanými elektronickými podáními. Byl také zaznamenán zvýšený trend podávání trestních oznámení na úřední osoby z řad orgánů činných v trestním řízení, pouze v důsledku nesouhlasu oznamovatelů s jejich postupy a rozhodnutími. Osoby, které taková oznámení podávaly, zpravidla opakovaně, využívaly všech přezkumných možností v soustavě státního zastupitelství. I poté, co jim v rámci dohledového přezkumu nebylo vyhověno, svá přesvědčení o trestnosti úředních osob prezentovaly systematicky nadále a často ve zvýšeně agresivní písemné formě nebo podáním trestního oznámení na státního zástupce, jenž jim nevyhověl. Pokud jde o poznatky z činnosti policejního orgánu **Generální inspekce bezpečnostních sborů** v rámci přípravného řízení, je možno dovozovat zlepšenou kvalitu obsahu vydávaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, včetně určení státního zastupitelství, jemuž má být uvedený záznam z důvodu věcné příslušnosti doručován. Pokud se v minulosti vyskytovaly nedostatky v činnosti některých útvarů či příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů, které vedly k nutnosti vykonávat dozor nad zachováváním zákonnosti se zvýšenou intenzitou a jednak ke korigování vadných postupů příslušníků tohoto policejního orgánu, jednak i k rušení některých záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, přičemž tyto nedostatky byly projednávány průběžně jak s minulým, tak s nynějším, novým vedením Generální inspekce, pak lze uvést, že nastalo velmi výrazné zlepšení. Obdobné závažné nedostatky, které byly v postupu policejního orgánu Generální inspekce shledávány v minulosti (srov. zprávu o činnosti za rok 2017), se již v takovém rozsahu nevyskytují (nebo jen v omezené míře odpovídající i jiným policejním orgánům). To může nasvědčovat závěru, že opatření přijatá novým vedením Generální inspekce (ať už v oblasti personální, metodické či ve formě hlubších organizačních změn v inspekci) mohou vést (a již vedla) ke zlepšení činnosti tohoto orgánu.

Generální inspekce bezpečnostních sborů v nízkém počtu věcí sepisuje záznam o zahájení úkonů trestního řízení na základě vlastních poznatků a vyhledávací činnosti. Drtivá většina věcí byla naopak zahájena na základě vnějšího poznatku, resp. trestního oznámení. Faktem je, že činnost policejních orgánů Generální inspekce je odkázána na prověřování vnějších podnětů, je limitována tím, že do prostředí zájmových subjektů nemá šanci efektivně proniknout, absentuje rovněž jakákoliv vlastní agenturní síť, z níž by mohli příslušníci čerpat poznatky pro svoji činnost v rámci odhalování (včasného) trestné činnosti. Nelze tedy mít za to, že by policejní orgán Generální inspekce zcela rezignoval na vlastní vyhledávání poznatků o trestné činnosti.

Oproti minulým letům již nebyly zaznamenány situace, kdy byly sepisovány záznamy o zahájení úkonů trestního řízení policejním orgánem Generální inspekce na podkladě zjevně lživých a účelových trestních oznámení na příslušníky Policie ČR, aniž by došlo alespoň k elementárnímu ověření faktů.

Ustal také trend vyžadování spisů z trestních řízení ze strany Generální inspekce ve věcech údajných úniků informací z těchto trestních řízení, v nichž spisy či jejich části nebyly ještě zpřístupněny obviněným a obhájcům podle § 65 odst. 2 trestního řádu. Lze usuzovat, že účinným opatřením v tomto směru bylo zavedení souhlasu se zapůjčením spisu příslušným státním zástupcem.

Někdy se stále ještě projevuje přece jen nižší míra procesní samostatnosti, kdy v některých trestních věcech je nutno výkonu dozoru věnovat zvýšenou pozornost a policejní orgán Generální inspekce usměrňovat v jeho postupu.

KSZ v Praze ve vztahu ke sledované problematice uvádí, že s ohledem na předmět trestního řízení konaného policejními orgány Generální inspekce a s tím souvisejícím obsazením těchto policejních orgánů, které se nezabývají pouze či výlučně závažnou trestnou činností příslušníků Policie ČR a dalších subjektů uvedených v § 12 odst. 2 písm. b) trestního řádu, ale v nemalé míře běžnou drobnou či skutkově, důkazně a právně jednoduchou agendou, by bylo namístě do budoucna (či spíše již aktuálně) otevřít diskusi o smysluplnosti (efektivnosti, systémovosti, nutnosti, hospodárnosti) právní úpravy obsažené v ustanovení § 10 JŘSZ, a to pokud se jedná o stanovení příslušnosti státních zástupců krajských státních zastupitelství k výkonu dozoru nad trestním řízením konaným policejními orgány Generální inspekce.

KSZ v Plzni konstatuje, že z hlediska hodnocení vlastní činnosti policejních orgánů Generální inspekce ze strany dozorových státních zástupců přetrvává i nadále nezbytnost zvýšené pozornosti při výkonu dozorových oprávnění a metodické činnosti, přesto byl v roce 2018 zaznamenán proti roku 2017 posun v činnosti policejních orgánů Generální inspekce, kdy důsledněji posuzují důvodnost podávání návrhů, jakými jsou návrhy na odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle § 88 trestního řádu, zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu dle § 88a trestního řádu a na nasazování operativně pátracích prostředků sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu. Návrhy policejního orgánu Generální inspekce v přípravném řízení jsou výstižné, náležitě odůvodněné skutkovými okolnostmi. Úroveň odůvodnění rozhodnutí policejního orgánu je na kvalitativně jiné úrovni než v minulosti.

KSZ v Ostravě ve vztahu k poznatkům o činnosti policejního orgánu Generální inspekce uvádí, že v současné době již přetrvává uspokojující komunikace nejen s vedením místního oddělení, ale i s jednotlivými příslušníky Generální inspekce. Ze strany státních zástupců byla rovněž zaznamenána zvýšená obsahová kvalita jednotlivých rozhodnutí, kterou lze nepochybně přičítat nastaveným důslednějším, několikastupňovým mechanismem vnitřní kontroly. Ke stále negativním poznatkům však nadále patří slabší vlastní iniciativa některých příslušníků Generální inspekce stran opatřování a vyhledávání důkazů ve fázi prověřování a spoléhání se na dozorového státního zástupce, že jim stanoví úkoly, které mají provést.

V praxi se jinak i nadále opakují situace, kdy jsou podávána trestní oznámení na tzv. **úniky informací z trestního řízení,** případně policejní orgán Generální inspekce získá z médií k tomuto vlastní poznatky, které navozují situaci, že autor novinového článku či reportáže disponuje informacemi, které mohl zjevně nabýt ze spisového materiálu anebo od osoby, která ke spisovému materiálu anebo jeho části, či jen k nějakému rozhodnutí měla přístup. Jde typicky o situace, kdy se

informace o postupu policejního orgánu v přípravném řízení (anebo o obsahu některých úkonů) objeví tehdy, když policejní orgán Policie ČR provádí (provedl) v rámci svého řízení neodkladné úkony, typicky např. domovní prohlídky, prohlídky jiných prostor apod. Při těchto úkonech je předáván osobě, vůči níž úkon směřuje (a jejímu obhájci), příkaz soudu, kde jsou vylíčeny všechny podstatné skutečnosti z trestního řízení, které je v té fázi ještě neveřejné. Tyto skutečnosti jsou však předmětem okamžitého zájmu médií. Média tak zveřejňují vzápětí informace obsažené v příkaze či usnesení o zahájení trestního stíhání, které jim jsou pravděpodobně předány osobami, které předmětnou listinou disponují, anebo jejich obhájci. I přes poučení dle § 8a trestního řádu, které se dostane shora uvedenému okruhu osob, pak policejní orgán Generální inspekce zahajuje šetření zaměřené na činnost policejního orgánu. V některých situacích osloví policejní orgán Generální inspekce dozorového státního zástupce z „dotčené věci“ s dotazem, zda zveřejněním informací došlo k nějakému narušení postupu v trestním řízení. Pokud tomu tak není, policejní orgán Generální inspekce zpravidla věc zakládá bez přijetí dalšího opatření.

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení,** aplikační praxe při využívání tohoto institutu v roce 2018 již dostatečně reagovala na postupnou změnu rozhodovací praxe příslušných okresních soudů, ovlivněnou stanoviskem trestního kolegia NS ČR (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.).

Okresní státní zastupitelství v obvodu **KSZ v Praze** se přizpůsobila rozhodovací praxi soudů, nicméně ani ze strany okresních soudů nebylo vždy stanovisko trestního kolegia NS č. 52/2014 Sb. rozh. tr., dodržováno zcela striktně a jednotně (požadavek na dodržení lhůty 14 dnů prověřování je spíše extrémem, akceptovány jsou i doby delší, aniž by to v důsledku mělo negativní dopad na práva osob, proti nimž je trestní stíhání vedeno, včetně práva na řádné objasnění věcí, a to v míře nezbytné pro rozhodnutí. V závislosti na předmětu trestního řízení soudy akceptují návrhy na potrestání, pokud zkrácenému přípravnému řízení předcházela doba jeden až (výjimečně) dva měsíce prověřování. Zjištěný stav je dosažen aktivním využíváním dozorových oprávnění na straně státních zástupců vůči policejnímu orgánu, pokud zahájil zkrácené přípravné řízení sdělením podezření přesto, že předchozí prověřování trvalo výrazně delší dobu.

Okresními státními zastupitelstvími jsou pozitivně vnímány výhody zkráceného přípravného řízení, zejména jeho jednoduchost a menší formálnost, což přispívá k naplňování zásady rychlosti trestního řízení. Mnohem efektivnější je výchovný dopad trestního řízení a v neposlední řadě je třeba zmínit také snížení nákladů trestního řízení. Praxe je na mnohých okresních státních zastupitelstvích ustálena již tak, že ve věcech, kde není ukončeno prověřování ve lhůtě do dvou měsíců, není již realizováno zkrácené přípravné řízení, ale je zahajováno trestní stíhání.

b) Délka přípravného řízení *(tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d)*

Délka řízení u policejního orgánu *(tab. III/2a)*

Podíl věcí vyřízených do jednoho týdne a do dvou týdnů narostl (ze 49,24 % na **50,03 %**), projevilo se zde i to, že podíl zkráceného přípravného řízení se v roce 2018 zvýšil. Na druhé straně se však zvýšil i podíl věcí v rozmezí 1 až 2 roky a nad 2 roky, na úkor věcí v rozmezí 2 – 6 měsíců a nad 6 měsíců do 1 roku (**2,02 %** v roce 2018, v roce 2017 1,69 %; **22,64 %** v roce 2018 a 22,81 %), což dokumentuje nárůst důkazně složitější a náročnější trestné činnosti, kdy délku přípravného řízení prodlužuje nejen nedostatečné obsazení policejních útvarů, ale také např. vyřizování právních pomocí ze zahraničí. Nejde ale o nějak zásadní vzestup, resp. pokles, je však nutno uvedenou skutečnost vzít v úvahu.

Negativní vliv na rychlost vyšetřování má vyžadování právní pomoci v cizím státě, lokální nedostatek tlumočníků pro jazyky asijských zemí, znalecké zkoumání a podání znaleckého posudku, rostoucí potřeba selekce a analýzy značného množství zajištěných elektronických dat, nedostatečné personální obsazení policejních útvarů, příp. jejich obsazení osobami služebně činnými v policejním orgánu bez potřebných zkušeností a znalostí.

Délka řízení u státního zástupce *(tab. III/2b)*

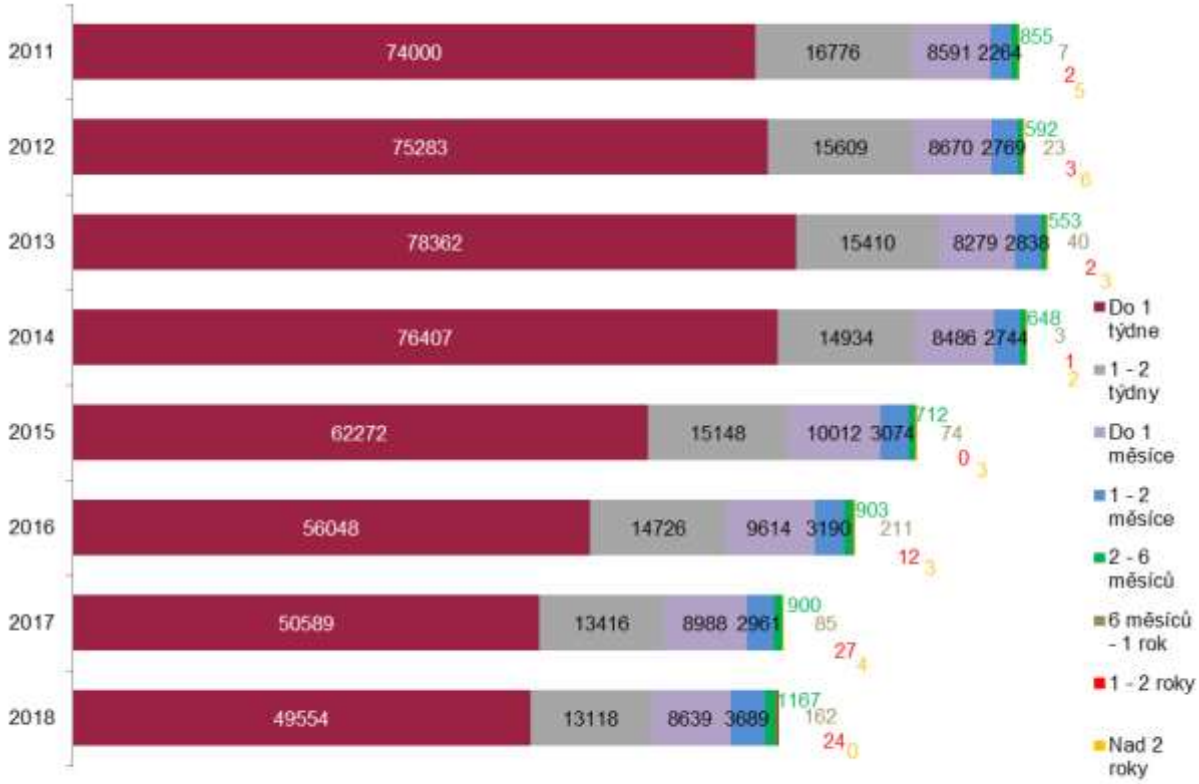

Pokud jde o délku řízení **u státního zástupce** *(tab. III/2b),* v nejkratší lhůtě do 1 týdne bylo vyřízeno **64,90 %** věcí (oproti údajům za rok 2017 i rok 2016 jde o další pokles, byť nepatrný – 65,73 % v roce 2017, 66,17 % v roce 2016, pro srovnání v roce 2015 68,21 %, v roce 2014 ovšem 74,02 %), ve lhůtě od 1 do 2 týdnů to bylo **17,18 %** (zhoršení oproti roku 2017 – 17,43 %, rok 2016 17,38 %, ovšem rok 2015 16,59 % a 2014 – 14,47 % věcí), takže v úhrnné lhůtě **do 2 týdnů** od nápadu věci na státní zastupitelství po skončení řízení u policejního orgánu státní zástupci vyřídili celkem **82,08 %** (oproti roku 2017 -1,08 %, roku 2016 -1,49 %, oproti roku 2015 -2,72 % a 2014 dokonce -6,41 % věcí).

Stále to ovšem znamená, že jen o **něco méně než 18 %** (-1 % oproti roku 2017) věcí bylo vyřízeno ve lhůtě přesahující dobu 2 týdnů, což lze hodnotit stále nepochybně kladně.

Ve výrazně delších lhůtách od 6 měsíců do 1 roku bylo vyřízeno u státního zástupce celkem **162** věcí (+77, 0,21 %, +0,1 %), oproti roku 2016 ukazatel -49 a oproti roku 2015 +88) a ve lhůtě od 1 do 2 roků **24** věcí (0,03 %, -3, -0,01 %; v roce 2016 jen 12 takových věcí a podíl 0,01 %) a ve lhůtě přesahující 2 roky nebyla vykázána **žádná** věc (o 4 méně než v roce 2017, o 3 méně než v roce 2016 i 2015).

Ve všech těchto nejdelších lhůtách v souhrnu bylo proto v roce 2018 u státního zástupce vyřízeno celkem **186** věcí (+70 oproti roku 2017, ale -40 oproti roku 2016, a naopak +109 oproti roku 2015).

Celková délka přípravného řízení (tab. III/2c)

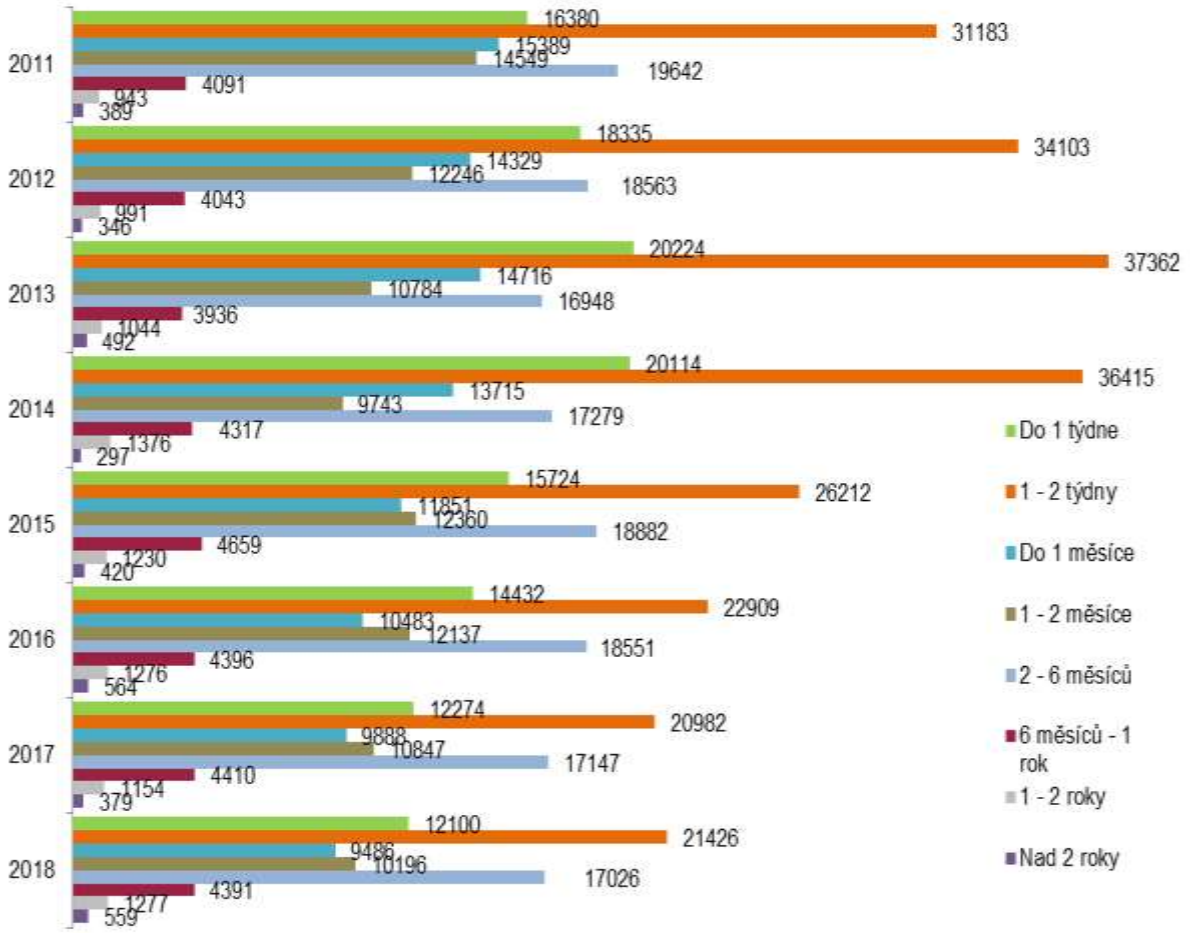

Statistické údaje svědčí o tom, že v roce 2018 byl vývoj poněkud rozporný vzhledem k tomu, že se neprojevilo tak výrazně oslabení role zkráceného přípravného řízení mezi jednotlivými formami přípravného řízení oproti standardnímu přípravnému řízení jak u policejního orgánu, tak i u státního zástupce řízení. Proto se sice snížil podíl věcí s dobou trvání přípravného řízení **do 1 týdne,** ale oproti tomu se zase zvýšil podíl věcí ve lhůtě **1 – 2 týdny** (v roce 2018 **43,85 %** celkem oproti 43,14 % v roce 2017), prodloužila se délka přípravného řízení ve věcech vyřizovaných souhrnně **nad 6 měsíců** (v roce 2018 **8,14 %,** v roce 2017 7,71 %, v roce 2016 7,37 % a v roce 2015 6,91 %), na úkor délky řízení ve věcech vyřízených do 1 měsíce, do 2 měsíců a do 6 měsíců (v roce 2018 **48,01 %,** v roce 2017 49,15 %, v roce 2016 48,85 % a v roce 2015 47,17 %). Lze tedy mít za to, že přes některé pozitivní výsledky stále přetrvávají faktory, jež v důkazně, skutkově nebo právně složitých věcech vedou k déletrvajícímu přípravnému řízení, jak uváděly již předcházející zprávy o činnosti státního zastupitelství za uplynulé roky (kromě složitosti věcí jde zejména o vyřizování žádostí o právní pomoc v trestních věcech s cizím prvkem, zdlouhavost zpracování znaleckých posudků, a to včetně kriminalistických expertíz, komplikované zjišťování osoby pachatele nebo pachatelů, dopady nepříznivé personální situace u Policie ČR atd.).

c) Vazební řízení *(tab. III/3a, III/3b, III/3c)*

K 31. 12. 2018 bylo ve vazbě v působnosti **okresních státních zastupitelství** *(tab. III/3a_1)* celkem **520** osob, což představuje oproti trendu z let 2014 až 2017 zvýšení, ale jen oproti roku 2017 (+41, resp. -16, - 69, - 87, tj. +8,56 %).

Počet osob ve vazbě v působnosti **krajských a vrchních státních zastupitelství** *(tab. III/3a_2)* se v roce 2018 vyznačoval opačnou tendencí oproti okresním státním zastupitelstvím, dosáhl **286** (-30 oproti roku 2017, -29 oproti roku 2016, ale +37 oproti roku 2015 a -52 oproti roku 2014; -9,49 %). Celkem bylo tedy k tomuto datu ve vazbě **806** osob (proti 795 osobám v roce 2017, 851 osobám v roce 2016, 838 osobám v roce 2015, 945 osobám v roce 2014, 983 osobám v roce 2013, 917 osobám v roce 2012 a proti 1 037 osobám v roce 2011), což představuje v minulém roce nárůst o **1,38 %.**

Jak plyne z *tab. III/3b,* z celkového počtu vazebně stíhaných obviněných bylo v roce 2018 celkem **97,25 %** osob vyřízeno podáním obžaloby (v roce 2017 97,71 %, v roce 2016 97,94 %, v roce 2015 97,77 %, v roce 2014 98,4 %), proti **51** osobám (0) skončilo vazební řízení zastavením trestního stíhání. Proti 4 osobám bylo trestní stíhání přerušeno (+1) a proti jedné osobě byla věc postoupena jinému orgánu (0). Stále ještě novinkou jsou návrhy na schválení dohody o vině a trestu, institut sice přiřazovaný k odklonu v širším smyslu, ale obdobný obžalobě (v roce 2018 se jednalo celkem o **19** osob, oproti 12 v roce 2017, 3 v roce 2016, 13 v roce 2015 a 5 v roce 2014).

Délka vazebního řízení *[tabulka III/3c]* nedosahuje úrovně jako v roce 2013 nebo 2012, pokud jde o nejkratší dobu vazby, protože do 2 měsíců bylo vyřízeno **26,57 %** (-0,35 %) a **726** (-61) osob, ve lhůtě od 2 do 4 měsíců to bylo ovšem **47,11 %** (+0,49 %) a **1287** (-78) osob. Celkově tak bylo ve lhůtě do 4 měsíců vyřízeno **73,68 %** (+0,08 %) vazebně stíhaných osob**,** takže jde o zlepšení jak oproti roku 2017, tak i oproti roku 2015 (73,21 %, tj. +0,47 %), ale proti roku 2016 se jedná o zhoršení. Ve lhůtě od 12 do 16 měsíců byly vyřízeny **tři** osoby (+2).

d) Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě *(tab. III/3d, III/3e)*

Ohledně návrhů na vzetí do vazby (srov. *tab. III/3d* – výkaz o stavu vazeb za rok 2017, pro srovnání i údaje *tab. III/3e* – soudní výkaz o vazbách) u **okresních státních zastupitelství** byly v roce 2018 podány návrhy celkem na **2 689** osob (v roce 2017 – 2 816, v roce 2016 – 3 037, 2015 – 3 209), soudce vzal do vazby **2 336** osob (-119), což činí podíl **86,87 % (**v roce 2017 87,18 %, v roce 2016 85,38 %, v roce 2015 85,5 %). U **krajských státních zastupitelství** byly návrhy na vzetí do vazby podány na **509** osob (v roce 2017 na 532 osob, v roce 2016 na 573 a v roce 2015 na 519 osob), soudce vzal do vazby **466** osob (-25 oproti roku 2017); podíl **91,55 %** (v roce 2017 92,35 %, v roce 2016 90,75 %, v roce 2015 94,4 %). U **vrchních státních zastupitelství** byly podány návrhy na vzetí do vazby na **22** obviněných (+2 oproti roku 2017), a do vazby soudci vzali **18** obviněných (+3 oproti roku 2017), vyjádřeno procenty **81,82 %** (v roce 2017 75 %, o rok předtím 96,15 % a v roce 2015 rovněž 75 %). **Celkem byl tedy v roce 2018 návrh na vzetí do vazby podán na 3 220 obviněných** (-148), **do vazby bylo vzato 2 820 obviněných** (-141)**, tj. 87,58 %.**

Podle **KSZ v Brně** je návrhům státních zástupců soudem téměř vždy vyhověno. Spolupráce státních zástupců se soudci v dosažitelnosti je naprosto bezproblémová a jejich účast při těchto úkonech je samozřejmostí. Návrhy státních zástupců jsou soudem pečlivě a důsledně projednávány, a to v drtivé většině za účasti státního zástupce. Státní zástupci se snaží vycházet soudu vstříc

a akutní úkony (vazby) signalizují s časovým předstihem. V případě výskytu jakéhokoliv problému je tento řešen operativně a např. materiály, které soudce požaduje, jsou obratem doplněny.

KSZ v Ostravě uvádí, že obdobně jako v předcházejících letech jsou podávány návrhy na vzetí obviněných do vazby na úrovni okresních státních zastupitelství či na úrovni krajské podávány v případech drogové trestné činnosti či zločinů loupeže a v případech úmyslné závažné trestné činnosti proti životu a zdraví a proti lidské důstojnosti. V dané souvislosti krajské státní zastupitelství upozorňuje, a to v návaznosti na zavedení elektronického monitorovacího systému, že v některých případech, typicky například ve věcech „domácího násilí" [při důvodu vazby podle § 67 písm. c) trestního řádu], by sice bylo možno nahradit vazbu (a obviněného ponechat na svobodě) využitím elektronického náramku, nicméně nelze takto postupovat z toho důvodu, že v limitu doby vyhrazené pro rozhodnutí o vazbě nejsou pracovníci Probační a mediační služby schopni zajistit po stránce organizační i technické instalaci náramku.

Oproti tomu **OSZ v Mělníku** jako nový poznatek eviduje právě využití elektronického monitorovacího systému v součinnosti s Probační a mediační službou při nahrazení vazby obviněného jeho slibem a využitím zmíněného monitorovacího systému podle § 73 odst. 4 trestního řádu.

Většina krajských státních zastupitelství upozorňuje na přetrvávající negativní praktické dopady nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 4/14 (č. 201/2016 Sb.), týkajícího se příslušnosti soudce přípravného řízení ve smyslu § 26 trestního řádu ve spojení s ustanovením § 18 trestního řádu. Uvedenou situaci je nutné řešit, a to změnou příslušné právní úpravy. Akcentována je především otázka zvýšených nákladů.

Jako výstižný příklad lze uvést vyjádření **KSZ v Praze,** jestliže poukazuje na negativa v podobě zajištění nutné dopravy návrhů státního zástupce na vzetí obviněných do vazby se spisem k místně příslušným okresním soudům a nutné dopravy státního zástupce k vazebnímu zasedání. Kromě časových ztrát na straně státního zástupce se tyto postupy pojí i se zvýšenými náklady na dopravu a zvýšení nákladů na rozpočtové prostředky k proplácení pracovní pohotovosti řidičům přepravujících státní zástupce k vazebnímu zasedání a zpět zejména ve dnech pracovního volna a pracovního klidu.

e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu *(tab. III/3f a III/3g)*

Návrhy na vydání rozhodnutí soudu v přípravném řízení, zejména návrhy na vydání příkazů k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 trestního řádu, na vydání příkazů ke sdělení údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu podle § 88a trestního řádu a na vydání povolení sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 trestního řádu jsou státními zástupci podávány na základě předchozího podnětu policejního orgánu. Vzhledem k přesnému vymezení zákonných podmínek jsou návrhy státních zástupců v naprosté většině případů akceptovány, přičemž v rámci rozhodnutí soudu jsou do těchto přebírána odůvodnění ze samotných návrhů státního zástupce, kdy nebyly zatím zaznamenány žádné signály o tom, že by následně v průběhu dokazování před soudem byly proti těmto úkonům vzneseny nějaké námitky.

Obdobná situace je pak zaznamenána i v případě postupu státních zástupců a soudů při vydávání příkazu k domovním prohlídkám, resp. k prohlídkám nebytových a jiných prostor.

Odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze však upozorňuje na přetrvávající problémy s velmi nedostatečně odůvodňovanými soudními příkazy k domovním

prohlídkám a prohlídkám jiných prostor, odposlechům a povolením sledování. Odůvodnění často postrádají základní náležitosti k proporcionalitě, neodkladnosti, délce úkonu (u odposlechů, sledování). Odůvodnění některých příkazů nebo povolení bývá na hranici zákonnosti, což vzhledem k absenci jakéhokoliv nápravného prostředku k odstranění nedostatků odůvodnění může mít zásadní význam v dalším průběhu trestního řízení, pokud by na takovém základě pořízené důkazy byly případně v pozdějších stadiích trestního řízení vyhodnoceny jako procesně nepoužitelné.

K ustanovení § 158d trestního řádu byl dále zaznamenán poznatek, že důkaz získaný na základě soudcem povoleného sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1, 3 trestního řádu v určité trestní věci, nebyl soudem akceptován v jiné trestní věci než v té, v níž byl pořízen s odůvodněním, že podle § 158d odst. 10 trestního řádu lze v jiné trestní věci použít pouze sledování povolené státním zástupcem podle § 158d odst. 2 trestního řádu. Takovýto výklad § 158d odst. 10 trestního řádu je sporný, neboť „sledování za podmínek uvedených v odstavci 2“, tj. s pořizováním zvukových, obrazových nebo jiných záznamů je fakticky prováděno i v případě, že jej povoluje soudce podle § 158d odst. 3 trestního řádu. S odkazem na systematický výklad trestního řádu je nelogické, aby v jiné trestní věci mohlo být použito sledování povolené státním zástupcem, avšak sledování povolené soudcem nikoli, pokud např. odposlechy lze za podmínek § 88 odst. 6 trestního řádu v jiné trestní věci použít.

NSZ má za správný takový výklad, že přichází v úvahu použití důkazu získaného sledováním osob a věcí v jiné trestní věci, jde o určitý nedostatek platné právní úpravy. Bylo by možné – vyskytly-li by se případy odchylného postupu soudů – postupovat podle § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství.

Podle názoru **KSZ v Praze** lze z hlediska odpovědnosti státního zástupce za výsledek přípravného řízení jako nedostatek vnímat absenci možnosti přezkoumání případů, v nichž soudce nevyhověl návrhu státního zástupce, přičemž nebyl vydán požadovaný příkaz, souhlas či povolení k zásahu do základních práv a svobod v konkrétním trestním řízení. Odmítnutí návrhu státního zástupce má podobu stručného přípisu, ač takovýto postup soudce může mít zásadní negativní dopad do dokazování, proto by bylo vhodné zavést možnost přezkumného řízení soudcem nadřízeného soudu, a to na základě podnětu státního zástupce s vymezením přesných mechanismů přezkumu a možností změny stanoviska soudu k provedení požadovaného úkonu v přípravném řízení.

Z poznatků **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze** vyplynulo, že byly zachyceny signály k případům zneužití důvěrné komunikace obhájce se svým klientem, když obviněný volal svému obhájci, který následně svůj telefon předal jiné osobě (nikoli advokátovi), navíc v případě, kdy byl obviněný klient ve vazbě.

ObSZ pro Prahu 2 a **ObSZ pro Prahu 10** z obvodu působnosti **MSZ v Praze** poukázala na skutečnost, že některými soudci Obvodního soudu pro Prahu 2 a Obvodního soudu pro Prahu 10 byly státním zástupcům vráceny návrhy na nařízení odposlechů či povolení sledování s odkazem na nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/14 ze dne 19. 4. 2016 z důvodu odlišného posouzení otázky místní příslušnosti. Soudci Obvodního soudu pro Prahu 2 po podání opětovného návrhu s doplněním k otázce místní příslušnosti návrhy akceptovali. ObSZ pro Prahu 10 takové trestní věci postoupilo jiným státním zastupitelstvím, která svou místní příslušnost nerozporovala.

I nadále se – pokud jde o **účast soudců na úkonech přípravného řízení** – uplatňuje praxe, kdy bez jakýchkoli výhrad se příslušný soudce na základě návrhů státních zástupců účastní jako záruka zákonnosti úkonů podle §158a trestního řádu, k nimž nejčastěji náležejí výslechy dětí jakožto obětí domácího násilí či sexuálního zneužívání, výslechy osob vysokého věku či realizace rekognice za účelem zjištění totožnosti pachatele.

K provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů před zahájením trestního stíhání spočívajících ve výslechu svědka nebo rekognici dochází zejména ve věcech, v nichž jsou vyslýchány oběti tzv. „domácího násilí“ nebo oběti sexuálních útoků, a současně nejsou dány jednoznačně všechny okolnosti pro vydání rozhodnutí o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu. Je k tomu

přistupováno rovněž i za situace, kdy vzhledem ke konkrétním okolnostem hrozí obava, že svědek (nejčastěji oběť domácího násilí) svou výpověď v pozdější fázi trestního řízení změní nebo nebude vypovídat vůbec.

Např. v obvodu **KSZ v Hradci Králové** se v převažující míře jedná o neodkladné či neopakovatelné výslechy nezletilých dětí a seniorů jako obětí trestného činu, u nichž hrozí ztráta důkazní hodnoty výpovědí pro řízení před soudem. S ohledem na konkrétní okolnosti a požadavky na zákonnost provedení takovéhoto úkonu ve stadiu postupu před zahájením trestního stíhání je každý takový úkon audiovizuálně zachycen rovněž na datovém nosiči, jenž je součástí spisového materiálu. Státní zástupci se takových vyšetřovacích úkonů osobně účastní.

V obvodu **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** také platí, že spolupráce státních zástupců a soudců v rámci dosažitelnosti je bezproblémová, účast soudce i státního zástupce na úkonech je samozřejmostí a bývá koordinována společně s policejním orgánem. V této oblasti je kladen důraz na to, aby účast státního zástupce nebyla aktivitou formální, ale aby byla vysoce účelná; tedy aby se jednotliví státní zástupci zúčastňovali především úkonů, které mají pro konkrétní trestní věc skutečně zásadní význam a u nichž je dán předpoklad, že by do jejich průběhu mohl státní zástupce vhodným a přínosným způsobem zasáhnout.

Ohledně případných poznatků o problémech **při aplikaci § 8 odst. 5 trestního řádu ObSZ pro Prahu 10** zaznamenalo v jedné věci odmítnutí poskytnutí zvukového záznamu telefonního hovoru na národní číslo linky tísňového volání 155 orgánům činným v trestním řízení na základě postupu podle § 8 odst. 1 trestního řádu. Státní zástupce proto vyžádal souhlas soudce podle § 8 odst. 5 trestního řádu, který byl poskytnut.

Až poté bylo ve věci vydáno tzv. malé stanovisko NSZ sp. zn. 1 SL 705/2019, jež dospělo k závěru, podle něhož **orgány činné v trestním řízení mohou vyžadovat zvukový záznam telefonního hovoru na národní číslo tísňového volání zdravotnické záchranné služby 155 postupem podle § 8 odst. 1 trestního řádu, neboť k samotnému pořízení takového záznamu, jehož obsah coby osobní projev požívá ochrany soukromí, došlo zákonem dovoleným způsobem na podkladě zákonné úřední licence podle § 4 písm. a) zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů.**

Nadále platí, že zmiňovaného institutu je využíváno zejména při nutném prolomení povinné mlčenlivosti zdravotních pojišťoven, a rovněž tak vůči ústavu soudního lékařství, který provádí zdravotní pitvu zemřelých, a to v případech, kdy je předmětem prověřování náhlé úmrtí a podrobné výsledky provedené zdravotní pitvy jsou s ohledem na konkrétní okolnosti případu nutné pro zodpovědné vyhodnocení výsledků trestního řízení. Souhlas soudce je v takovýchto případech zajišťován prostřednictvím státního zastupitelství, které v tomto případě podává písemnou odůvodněnou žádost podle § 8 odst. 5 trestního řádu.

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem

a) Obecné poznatky *(tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy týkající se ukládání peněžitých trestů v letech 2005 – 2018, samostatný přehled za rok 2018)*

Stadium **projednání trestní věci v řízení před soudem** se v roce 2018 – pokud jde o postup státních zástupců – vyznačovalo stejnými charakteristikami jako v předchozích letech. Přetrvává vysoké procento obžalobnosti, a to současně při nízkém podílu pravomocně zproštěných věcí a současně i při zaznamenaném nízkém podílu počtu věcí pravomocně vrácených státnímu zástupci k došetření. To nadále potvrzuje náležitou kvalitu přípravného řízení a v úzké spojitosti s tím i odpovědný přístup dozorových státních zástupců k vyřizování věcí v jejich působnosti. Podstatnější poznatky vyplývají z *tab. III/9a-e* (vedle *tab. III/9a* a *III/9b* vztahujících se k činnosti státního zastupitelství – přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů, o pravomocně odsouzených osobách podle paragrafů trestního zákoníku a podle trestního zákona č. 140/1961 Sb.).

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla v roce 2018 věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře udělovaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžité tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017 sérií čtyř společných odborných seminářů NSZ a NS, svědčí skutečnost, že v roce 2018 nastal opětovný výraznější nárůst uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2018 dosáhl celkových **18,12 %** (v roce 2017 to bylo 15,48 %, v roce 2016 bylo uloženo 8,45 % peněžitých trestů, v roce 2015 to bylo dokonce jen 4,65 %). Vyzdvihnout je možno zejména výsledky dosažené v obvodu KSZ v Českých Budějovicích, kde bylo v roce 2018 v poměru k odsouzeným osobám uloženo celkem 25,4 % peněžitých trestů.

Nejvyšší počet peněžitých trestů k počtu odsouzených osob byl v roce 2018 (stejně jako v roce 2017) uložen u Okresních soudů v Domažlicích (s **43,92 %** uložených peněžitých trestů), v Prostějově (35,18 %) a v Příbrami (34,8 %), což svědčí o dlouhodobém a koncepčním přístupu k této problematice na těchto okresních státních zastupitelstvích a soudech. V roce 2018 již bylo zaznamenáno 45 soudů, u nichž bylo v poměru k počtu odsouzených osob uloženo více než 20 % peněžitých trestů a dokonce 6 soudů (Domažlice, Prostějov, Příbram, Nymburk, Žďár nad Sázavou a Plzeň-sever), kde počet uložených peněžitých trestů přesahuje 30 %. Na druhou stranu jsou stále soudní okresy, kde je počet uložených peněžitých trestů poměrně velmi nízký. V takových případech vidíme veliký prostor pro zlepšení dosavadní praxe.

Přehled o počtu odsouzených osob a uložených peněžitých trestů a procentuální přepočet uložených peněžitých trestů vztažený k odsouzeným osobám v roce 2018			
Soudní okres	**Odsouzeno osob**	**Počet peněžitých trestů**	**% peněžitých trestů k odsouzeným osobám**
Domažlice	**362**	**159**	**43,92**
Prostějov	361	127	35,18
Příbram	431	150	34,80
Nymburk	416	134	32,21
Žďár nad Sázavou	342	110	32,16
Plzeň-sever	290	90	31,03
Jindřichův Hradec	418	125	29,90
Šumperk	578	166	28,72
Praha-Západ	576	163	28,30
Uherské Hradiště	484	136	28,10
Rychnov nad Kněžnou	346	94	27,17
Praha 9	677	182	26,88
Prachatice	217	58	26,73
Rakovník	221	59	26,70
Blansko	416	111	26,68
České Budějovice	1 084	288	26,57
Praha 10	755	200	26,49
Pelhřimov	231	61	26,41
Karlovy Vary	702	185	26,35
Semily	290	75	25,86
Tábor	390	100	25,64
Český Krumlov	314	79	25,16

Již v přípravném řízení jsou opatřovány podklady pro zjištění majetkových poměrů obviněných, což státním zástupcům umožňuje navrhovat peněžité tresty v adekvátní výměře; těmto návrhům soudy zpravidla vyhovují. V případech, kdy soudy v rozporu s návrhy státních zástupců peněžitý trest neuložily, podávali státní zástupci pravidelně odvolání. Pokud soud II. stupně v některých případech nevyhověl, nesdílel názor státního zástupce, že by měl být takový druh trestu uložen, a odvolání státního zástupce zamítl podle § 256 trestního řádu jako nedůvodné.

V obvodu **KSZ v Praze** došlo ke zvýšení počtu majetkových trestních sankcí, zejména peněžitých trestů, ať již ukládaných samostatně (u okresních státních zastupitelství), nebo jako jeden druh ze souběžně ukládaných trestů (u krajského státního zastupitelství a u okresních státních zastupitelství u závažnější trestné činnosti). Stav není u jednotlivých nižších státních zastupitelství v obvodu jeho působnosti z pohledu praxe soudů rovnoměrný. Nadto absentují údaje z výkonu uložených peněžitých trestů. Z hlediska rozhodování soudu o majetkových trestních sankcích se jako zásadní jeví aktivita státního zástupce a policejního orgánu v přípravném řízení při zjišťování podkladů

pro rozhodnutí o majetkových trestních sankcích včetně případného zajištění věcí důležitých pro trestní řízení, ohledně nichž může být trestní sankce uložena.

V trestních věcech vedených u **OSZ v Příbrami** je pravidlem, že ve většině trestních věcí je policejním orgánem v přípravném řízení prováděno a dokumentováno finanční šetření, přičemž z hlediska následného rozhodování soudu o vině a trestu patřilo OSZ v Příbrami ke státním zastupitelstvím s výrazně vyšším, nadprůměrným podílem peněžitých trestů v rámci celé ČR. Obdobně velmi pozitivní poznatky z uplatnění majetkových trestních sankcí byly evidovány u **OSZ v Nymburce** (32,21% podíl**,** pokud jde o peněžité tresty), **OSZ Praha-západ** (28,3 %) a u **OSZ v Rakovníku** (26,70 %).

Státní zástupci **KSZ v Českých Budějovicích** navrhují ve vhodných případech uložení peněžitého trestu, nebo je navrhován jiný postih spojený s odčerpáním majetku obviněného. Pokud soud peněžitý trest neuloží, vždy objasní důvody, které ho k tomu vedly. Problematické je navrhování uložení peněžitého trestu v trestních věcech majetkové či hospodářské trestné činnosti přes splnění podmínek dle § 67 trestního zákoníku, pokud obžalovaní způsobili majetkovou škodu řadě poškozených, o jejichž nárocích je kladně soudem rozhodnuto v adhezním řízení. Soudy pak neuložení peněžitého trestu zdůvodňují tím, že uložením peněžitého trestu by došlo k odčerpání finančních prostředků, které by mohly sloužit k úhradě způsobené škody a že zájem poškozených domoci se efektivně náhrady škody převažuje nad zájmem státu postihnout pachatele i peněžitým trestem např. vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody. Pachatelé bývají často v době rozhodování o vině a trestu zatíženi exekucemi a po finančním šetření z přípravného řízení nejsou znovu v řízení před soudem ověřovány podmínky pro možné uložení peněžitého trestu a jeho dobytnosti. V trestních věcech z příslušnosti krajských soudů jako soudů I. stupně jsou vesměs ukládány delší dobu trvající tresty odnětí svobody a není dán předpoklad, že by poměry odsouzených umožnily případně uložený peněžitý trest uhradit, byť ve stanovených splátkách.

V obvodu **KSZ v Českých Budějovicích** došlo k výraznému zvýšení počtu ukládaných peněžitých trestů (25,4 % odsouzených osob). Podstatně se zlepšilo i zjišťování majetkových poměrů obviněných, kterému pod tlakem státních zástupců již policejní orgány věnují náležitou pozornost. Především u okresních soudů je poměr ukládání peněžitých trestů vyšší, protože státní zastupitelství reaguje na neuložení peněžitých trestů ve vhodných případech odvoláním či odporem. Peněžité tresty jsou na úrovni okresů navrhovány nejvíce v případech spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, trestného činu výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku a u majetkové trestné činnosti. Lze konstatovat, že peněžitý trest je třetím nejčastěji ukládaným trestem hned po trestu odnětí svobody a trestu zákazu činnosti. Nadprůměrných výsledků v tomto směru dosáhli státní zástupci **OSZ v Jindřichově Hradci** (29,9 %), **OSZ v Prachaticích** (26,73 %), **OSZ v Českých Budějovicích** (26,57 %), **OSZ v Pelhřimově** (26,41 %), **OSZ v Táboře** (25,64 %), **OSZ v Českém Krumlově** (25,16 %).

V obvodu působnosti **KSZ v Plzni** byl též zaznamenán další nárůst počtu pravomocně uložených peněžitých trestů. Dlouhodobě dosahuje velmi dobrých výsledků **OSZ v Domažlicích,** jak se uvádí shora (43,92 % z celkového počtu odsouzených osob), ale také další státní zastupitelství dosáhla vynikajících výsledků, a to **OSZ Plzeň-sever** (31,03 %) a **OSZ v Karlových Varech** (26,35 %).

U **KSZ v Ústí nad Labem** poznatky o neochotě soudů ukládat peněžité tresty nebyly zjištěny, proto nebylo třeba v tomto ohledu reagovat odvoláním. Problematice ukládání peněžitého trestu se však u všech okresních státních zastupitelství v jeho obvodu věnuje velká pozornost. Státní zástupci již v době podání obžaloby vyhodnocují a odůvodňují, proč nenavrhují v případě odsuzujícího rozsudku uložení peněžitého trestu.

OSZ v Liberci uvedlo, že zdejší nalézací soud spíše vyhovuje návrhům na uložení peněžitého trestu, byť v nižší než navrhované výměře. Odvolání proti rozhodnutí soudu je v takových případech podáváno spíše ojediněle, neboť odvolací soud obecně nepřistupuje ke kasaci prvostupňového rozhodnutí, pokud jím byl uložen (jakýkoliv) zákonný a přiměřený trest.

OSZ v Lounech, pokud jde o peněžité tresty, sdělilo, že ze strany státních zástupců je navrhování peněžitých trestů jako jednoho z druhů majetkového postihu pachatelů trestné činnosti stále častější, kdy tento trend je nadále posilován nejen u rozsáhlých hospodářských a majetkových trestných činů, ale např. i u drobnějších majetkových deliktů, deliktů drogových apod. Peněžitý trest je u řady pachatelů považován za citelnější než např. souběžně ukládaný podmíněný trest odnětí svobody. Prostor pro ukládání peněžitých trestů je pak též u trestných činů v dopravě, kde pokud je to

možné s ohledem na majetkové poměry pachatele, je navrhován nejčastěji peněžitý trest spolu s trestem zákazu činnosti, trest podmíněný je pak navrhován, pokud je pro povahu činu nutno na pachatele působit ve zkušební době podmíněného odsouzení. Problémem zůstává zjištění majetkových poměrů pachatele ve zkráceném přípravném řízení. Návrhy státních zástupců jsou v tomto ohledu soudem zásadně akceptovány, popř. je výše navržených částek mírně moderována.

OSZ v Mostě aktivně prosazuje ukládání peněžitých trestů, přičemž počet peněžitých trestů uložených soudem se zvýšil, ač soudci jsou nadále v této aktivitě umírnění (11,48 % podílu). Argumentem jim jsou již zrušená rozhodnutí odvolacím soudem, předem pochybná vymahatelnost a nesnadná porozsudková agenda. Přesto v pěti případech byl uložen peněžitý trest po podání opravného prostředku státním zástupcem.

V obvodu **KSZ v Hradci Králové** kladli státní zástupci důraz na navrhování a ukládání peněžitých trestů v trestních věcech, které uložení tohoto trestu umožnily. Státní zástupci důvodně trvají na ukládání peněžitých trestů v případě dopravní kriminality, trestných činů proti majetku a trestných činů narušujících občanské soužití. V návrzích peněžitých trestů respektují usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tdo 821/2016 ze dne 21. 6. 2016, dle něhož při ukládání tohoto trestu není zapotřebí úplná znalost majetkových poměrů obviněného, namístě je vycházet z presumpce dobytnosti trestu [„Peněžitý trest je nedobytný ve smyslu § 54 odst. 1 trestního zákoníku jen tehdy, jsou-li již v době rozhodnutí zřejmé okolnosti uvedené v § 344 odst. 1 trestního řádu a současně je zřejmé, že obviněný nebude schopen splatit tento trest ani v případě odložení jeho výkonu či povolení splátek podle § 342 trestního řádu.“]. Nejčastěji je peněžitý trest ukládán u přečinů v dopravě (§ 274, § 337 trestního zákoníku), kde kombinace uložení trestu zákazu činnosti s peněžitým trestem se jeví jako nejefektivnější. Soudy návrhy státního zástupce na uložení peněžitého trestu obvykle akceptují. Není-li neuložení peněžitého trestu přesvědčivě a dostatečně odůvodněné, státní zástupci taková rozhodnutí napadají opravnými prostředky.

Zvlášť lze zmínit nesoulad výše peněžitých sankcí v případě jejich ukládání ve správním řízení a v řízení trestním. Mnohdy je zejména pro pachatele trestného činu v dopravě finanční postih mnohem mírnější než v případě jejich postižení v řízení správním (přestupky v dopravě). Tento nepoměr je nežádoucí a státní zástupci se snaží výše peněžitých trestů navrhovat tak, aby byly proporcionální vůči trestům za přestupková jednání. Ne vždy takové návrhy soudy akceptují.

U **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** je problematice navrhování a ukládání peněžitých trestů dlouhodobě věnována zvýšená pozornost. Již v přípravném řízení jsou zjišťovány majetkové poměry obviněných, což státním zástupcům umožňuje navrhovat peněžité tresty v adekvátní výměře. Došlo k dalšímu zvýšení počtu uložených peněžitých trestů i jejich výše. Celkově lze konstatovat, že nedochází k diskrepanci mezi návrhy státních zástupců na uložení peněžitých trestů a rozhodováním soudů.

b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci *(tab. III/7a, III/7b)*

K **pravomocnému vrácení věci státnímu zástupci k došetření,** ať už z kteréhokoli důvodu, dochází nadále spíše ojediněle.

Okresním státním zastupitelstvím *(tab. III/7a)* bylo pravomocně vráceno soudem k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu celkem **48** věcí, tj. o 3 více než v roce 2017 (o 13 méně než v roce 2016 a o 9 méně než v roce 2015). Podle § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu to bylo **23** věcí (o 11 více než v roce 2017, o 3 více než v roce 2016 a o 6 více než v roce 2015), takže celkem [včetně věcí vrácených podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu] to bylo **71** věcí (+24, +51 %).

U **krajských a vrchních státních zastupitelství** *(tab. III/7b)* bylo pravomocně vráceno soudem státnímu zástupci k došetření **9** věcí (stejně jako v roce 2017, tedy -3 oproti roku 2016, -1 oproti roku 2015).

Celkem bylo státnímu zástupci pravomocně vráceno soudem k došetření **80** věcí (+24, -13 oproti roku 2016 a -4 oproti roku 2015), což v poměru k počtu obžalovaných osob představuje **0,24 %** věcí (v roce 2017 činil tento podíl 0,15 %, v roce 2016 0,24 % a v roce 2015 0,21 %). Počet věcí, v nichž byl pravomocně soudem **odmítnut návrh na potrestání,** činil v roce 2015 149, avšak už v roce 2016 nastal výrazný pokles tohoto ukazatele na 77 a v roce 2017 dokonce na 54, v roce 2018 dosáhl hodnoty jen **39 (-15** oproti roku 2017, -38 oproti roku 2016 a -110 oproti roku 2015). Lze usuzovat, že se po vydání stanoviska trestního kolegia NS ČR (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) již ustálila rozhodovací praxe ve vztahu k institutu odmítnutí návrhu na potrestání. Při započtení i věcí, v nichž byl pravomocně odmítnut návrh na potrestání (celkem **119,** -9 oproti roku 2017, -51 oproti roku 2016 a -114 oproti roku 2015) a ve vztahu ke všem osobám, na něž byla podána obžaloba nebo návrh na potrestání (69 965), je tento podíl **0,17 %** (v roce 2017 0,16 %, v roce 2016 0,2 % a v roce 2015 0,27 %).

c) **Pravomocně zproštěné věci** (*tab. III/9a*, III/9b, výslednost činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a VSZ v Olomouci)

Celkem bylo v roce 2018 pravomocně zproštěno, pokud jde o **okresní státní zastupitelství** [*tab. III/9a;* bez zproštění z důvodů uvedených v § 226 písm. e) trestního řádu] **1 609** osob z 32 807 obžalovaných (v roce 2017 1 789, v roce 2016 o 1 735 a v roce 2015 o 1 933 osob – obžalovaných v roce 2017 bylo 34 559 a v roce 2016 37 368), tj. -180, -10,06 %).

Ve vztahu k osobám postaveným před soud to představuje podíl **4,9 %**, tj. -0,28 % (v roce 2017 5,18 %, v roce 2016 4,64 % a v roce 2015 5,04 %), obdobně jako v minulých letech. Ukazuje se tedy i nadále, že také v tomto ukazateli výsledek stabilně prokazuje velmi dobrou kvalitu přípravného řízení, a to i při změně pohledu na jeho funkci důsledně koncipovanou jako na fázi skutečně přípravnou (tj. převážně jen shromažďující podklady pro dokazování v řízení před soudem). Už tradičně vyšší podíl zproštěných osob, byť ani zdaleka ne tak vysoký jako v roce 2011, kdy se jednalo o hodnotu 17,55 %, či v roce 2010, kdy tento ukazatel dosáhl hodnoty dokonce 21,43 %, vykazují **krajská státní zastupitelství**, a to **164** osob (+28 oproti roku 2017, -2 oproti roku 2016 a -7 oproti roku 2015) z 1 723 obžalovaných (+113), tedy **9,52 %** (v roce 2017 8,39 %, v roce 2016 10,17 % a v roce 2015 10,08 %), tedy +1,13 %.

Podílu pravomocně zproštěných osob u **vrchních státních zastupitelství** se s ohledem na mimořádnou pozornost v souvislosti s danou problematikou věnuje už úvodní kapitola Zprávy o činnosti. Pro podrobnosti lze tedy odkázat na strany 8 až 10.

Další poznatky vztahující se k **činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality vrchních státních zastupitelství** vyplývají z tabulek týkajících se výslednosti jejich postupu. Přehled obsahuje především tabulku, která uvádí stíhané a obžalované osoby, odklony, odsouzené a zproštěné osoby za období roku 2012 – 2018. Další dvě tabulky zmiňují zvlášť tyto ukazatele za **VSZ v Praze** a za **VSZ v Olomouci.** Další tabulky tyto ukazatele uvádějí s ohledem na jednotlivé trestné činy, které se dostaly do příslušnosti VSZ v Praze a VSZ v Olomouci, je nutno

vzít v úvahu, že se mohlo jednat i o trestné činy související s terorismem (po novele jednacího řádu státního zastupitelství provedené vyhláškou č. 226/2016 Sb. s účinností od 1. 8. 2018).

Z těchto poznatků lze dovodit to, co je každoročně uváděno ve zprávách o činnosti státního zastupitelství. Podíl zproštěných osob je většinou vyšší nežli u krajských či okresních státních zastupitelství, to je však s ohledem na povahu věcí, které tyto odbory řeší, pochopitelné. Z připojených tabulek lze zjistit podrobnější údaje vztahující se k výkonu působnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Praze** a **VSZ v Olomouci**. Jedná se o exkluzivní, ale zároveň i vysoce specializovanou agendu. **NSZ** vždy posuzovalo výsledky činnosti těchto odborů, v rámci výkonu dohledu, ve zprávách o činnosti, v rámci činnosti národního korespondenta pro boj proti finanční kriminalitě a praní peněz, pro vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a pro ochranu finančních zájmů EU, jakož i při společných poradách.

3. Dohled

V soustavě státního zastupitelství dochází k výkonu (zpravidla instančního) dohledu převážně na základě vnějších podnětů, méně je pak věcí přezkoumaných v rámci výkonu dohledu z vlastní iniciativy.

Ke zvýšenému nárůstu agendy vnitřního dohledu nedošlo. To ale neplatí ohledně agendy spojené s vyřizováním vnějších podnětů k výkonu instančního dohledu, a to i přes skutečnost, že je zaznamenáván pokles kriminality. To je způsobeno zejména opakovaným využíváním tohoto institutu podateli, a to i v rámci téže věci. Skutečné množství provedených dohledů nepodléhá žádné evidenci, neboť statistické listy vyhotovovány nejsou.

Zásadně se nezměnila skladba podatelů ani důvodů podnětů k výkonu dohledu. Pokračuje trend mírného nárůstu podnětů obviněných osob v probíhajícím trestním řízení. Často jsou takové podněty nesprávně označovány jako trestní oznámení na zpracovatele věci u Policie České republiky a dozorové státní zástupce, ale důsledně jsou tato podání posuzována z hlediska jejich obsahu a zpravidla řešena v rámci výkonu dohledu. Podněty k výkonu dohledu dále směřují proti způsobu vyřízení žádostí poškozených o přezkoumání postupu policejního orgánu podle § 157a odst. 1 trestního řádu nebo se jedná o podněty jiných osob k uplatnění dozorových oprávnění státního zástupce ve vztahu k postupu policejních orgánů při vyřizování trestních oznámení nebo k průběhu trestního řízení.

Rozšířené jsou i podněty k výkonu dohledu ve věcech, ve kterých nebyl sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu, kdy podatel nejprve napadá založení oznámení ad acta ze strany policejního orgánu a následně i postup státního zástupce, který postup policejního orgánu shledá správným a zákonným.

Podněty k výkonu dohledu v agendě hospodářské a majetkové trestné činnosti jsou z velké části podávány advokáty, což se projevuje v jejich rozsahu a v rozvinutější právní argumentaci včetně odkazů na judikaturu. Výkon dohledu na předkládanou právní argumentaci reaguje. Zvyšuje se množství podnětů poté, co dozorový státní zástupce zamítne jako nedůvodnou stížnost proti usnesení policejního orgánu, čímž se dohled stává další přezkumnou instancí v rozhodování o stížnostech. Často jsou v jedné věci podávány opakované podněty k výkonu dohledu, a to proti různým postupům dozorového státního zástupce v návaznosti na konkrétní postup policejního orgánu, pokud dozorový státní zástupce učiněnému podnětu nevyhověl.

V případech důvodných podnětů je nižší státní zastupitelství upozorněno na zjištěné pochybení a je mu uloženo opatření k nápravě, včetně projednání pochybení na pracovních poradách

státních zástupců. Větší důraz je také kladen na kvalitu zpracování vyrozumění podatelům, a to z hlediska odborné a přiléhavé argumentace ke všem uplatněným námitkám. V některých věcech podle zjištěných závad vrchní státní zastupitelství po přezkoumání spisového materiálu ukládá státním zástupcům krajských státních zastupitelství konkrétní pokyny podle § 12d odst. 1 zákona o státním zastupitelství.

Pokud jde o výkon dohledu nad dohledem, podněty bývají obsahově shodné jako původní podněty k výkonu dohledu nad postupem nižšího státního zastupitelství. Následně je postupováno podle § 1 odst. 4 JŘSZ a podnět je bez dalších opatření zakládán, neboť podatel je vždy při vyřízení jeho prvního podnětu řádně poučen o tom, že další obsahově shodné podněty státní zástupce nepřezkoumává a podatele o jejich přijetí nevyrozumívá.

VSZ v Olomouci zcela výjimečně přistupuje k výkonu dohledu nad dohledovou činností krajských státních zastupitelství (tzv. dohled nad dohledem), přičemž k takovému postupu vydává předem stanovisko vedoucí státní zástupce.

S agendou výkonu dohledu se jinak pojí značné množství elektronicky nepodepsaných elektronických podání. Podatelé výzvám k odstranění vady podání zásadně nevyhovují, v důsledku čehož se jejich podání pak vyřizují jako anonymní. O výsledku vyřízení anonymního podání se podatel nevyrozumívá. Tento následek přispívá k podávání stížností na nečinnost podle § 16b zákona o státním zastupitelství. K jejich podání dochází i v případech, kdy podatel opakuje podnět, o jehož vyřízení byl vyrozuměn a dostalo se mu poučení, že opakované podání bude bez dalšího opatření založeno (§ 1 odst. 4 nebo § 2 odst. 3 JŘSZ). Agenda elektronicky nepodepsaných elektronických podání je administrativně náročná. Někteří podatelé zasílají řadu svých podání prakticky nepřetržitě po řadu měsíců až let.

KSZ v Ostravě se zmiňuje právě o problematickém vyřizování e-mailových podání s rozsáhlými přílohami, jejichž zpracování je velmi náročné pro státní zástupce časově, podání jsou neurčitá a neobsahují elektronický podpis, kdy na každou výzvu je reagováno dalším vadným podáním s četnými přílohami. KSZ v Ostravě, stejně jako v předchozím roce, poukazuje na jednu věc, v níž i v roce 2018 tentýž podatel zahltil uvedené státní zastupitelství rozsáhlým množstvím podání čítajících 1400 listů; za zmínku stojí fakt, že pisatel na výzvy nereaguje, resp. reaguje dalšími vadnými podáními s přílohami.

VSZ v Olomouci vychází z malého stanoviska NSZ sp. zn. 1 SL 131/2016 k podání učiněnému v elektronické podobě od účinnosti zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, ve znění pozdějších předpisů. Podle uvedeného stanoviska, není-li podání v elektronické podobě doručeno do datové schránky státního zastupitelství ani není podepsáno uznávaným elektronickým podpisem, postupuje státní zastupitelství podle § 12 odst. 7 kancelářského řádu státního zastupitelství, tedy podatel je vyzván k odstranění vady podání. Není přitom řešeno, zda, pokud podatel vadu neodstraní, a z téže e-mailové adresy jsou zasílána další podání, je nutno výzvu u každého z nich opakovat. Stejně tak je podle názoru **VSZ v Olomouci** nedostatečně sjednocena praxe, jakým způsobem postupovat, když podatel na základě výzvy svoji totožnost osvědčí, ale následně opětovně zasílá podání z téže e-mailové adresy v rozporu se zákonem č. 297/2016 Sb., případně č. 300/2008 Sb. **VSZ v Olomouci** považuje za vhodné sjednotit postup při vyřizování takových podání NSZ, neboť nejde o zanedbatelnou část elektronicky učiněných podání státnímu zastupitelství doručovaných.

Podle názoru **NSZ** je však uvedený aplikační problém vyřešen právě způsobem, jak **VSZ v Olomouci** naznačuje, neboť podatele je v případě dalšího podání třeba opětovně vyzvat k odstranění vady způsobem uvedeným v malém stanovisku. V případě, že podatel svou totožnost osvědčí některým z tam uvedených způsobů, lze ho vyrozumět, v případě dalších opakovaných podání se postupuje v souladu s § 1 odst. 4, popř. § 2 odst. 2 a 3 JŘSZ.

KSZ v Brně uvádí poznatek k opakovaným nedůvodným podnětům k výkonu dohledu, kdy podatelé se následně snaží obejít odložení opakovaného podnětu bez vyrozumění podatele podáváním žádostí podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a zpracování takových podání, jež jsou většinou jen zneužitím citovaného zákona. **Zde je však nutno uvést, že režimu zákona č. 106/1999 Sb. taková podání nepodléhají a žádost lze odložit, aniž by byly informace poskytnuty.**

IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

1. Trestní působnost

a) Trestní řízení *(tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)*

Přezkumná činnost podle § 174a trestního řádu *(tab. IV/1a, přehled IV/1b)*

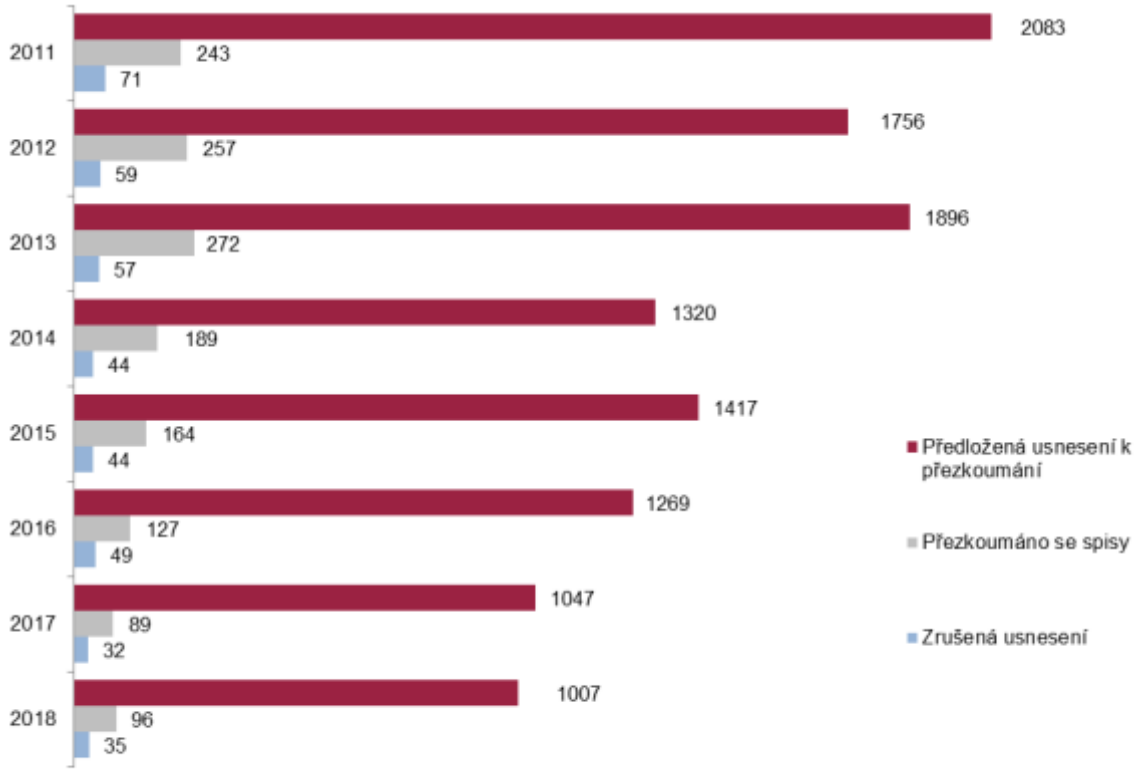

Při posuzování využití mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu je vždy zvažována i účelnost takového rozhodnutí pro další řízení a postavení obviněného.

V agendě mimořádného fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce spočívajícího v nařízení **kontroly skončené věci** (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství; *přehled IV/1c*) evidoval odbor trestního řízení NSZ v roce 2018 celkem **39** podnětů k nařízení kontroly skončených věcí (-7 oproti roku 2017), v **6** (+1) případech byla kontrola nařízena, z toho ve **3** případech na základě vnějšího podnětu (-1 oproti roku 2017). Celkem byly provedeny **3** kontroly skončené věci (-2), všechny tyto kontroly provedlo přímo NSZ. Při nařizování kontroly skončené věci jako mimořádného a fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce je důsledně zvažováno, zda v důsledku postupu či nečinnosti nižšího státního zastupitelství je veřejný zájem dotčen závažným způsobem, a (současně) zda k nápravě hrozícího nebo již nastalého zásahu do veřejného zájmu nepostačují standardní prostředky

k nápravě (např. výkon dohledu vyšším státním zastupitelstvím). Zároveň je již v okamžiku nařizování kontroly posuzována její účelnost a možnost nápravy případně zjištěných vad v dalším řízení. I přes malou četnost nařízených kontrol je třeba zdůraznit, že vyřizování podnětů ke kontrolám skončených věcí je věnována velká pozornost i po věcné stránce a důvodnost těchto podnětů je posuzována zpravidla na základě spisového materiálu dozorového či dohledového státního zastupitelství. Teprve v případě, kdy jsou zjištěny relevantní poznatky odůvodňující zásah Nejvyššího státního zastupitelství a jsou splněna i výše naznačená kritéria, je zvažováno uplatnění kontrolního oprávnění nejvyššího státního zástupce.

Kontroly skončených věcí (§ 12/3 zákona o SZ)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Podnětů ke kontrole	60	45	53	43	38	46	**39**
Nařízeno	10	10	7	12	4	5	**6**
Provedeno	11	7	12	10	6	5	**3**
Nenařízeno	50	35	37	26	34	43	**35**

b) Přezkumná agenda *(tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)*

aa) Dovolání *(tab. IV/2a, IV/2b)*

V agendě **dovolání** v roce 2018 napadlo Nejvyššímu státnímu zastupitelství celkem **1 384** věcí (-64; -4,42 %) týkajících se **1 628** obviněných (-82). **Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ** podal vyjádření podle § 265h odst. 2 trestního řádu celkem v **1 296** případech **(-3).** Státní zástupce se zpravidla nevyjadřuje v případech, kdy je z obsahu dovolání zcela zjevné, že uplatňované námitky neodpovídají žádnému ze zákonných dovolacích důvodů. Kvalita a celková úroveň dovolání podaných obviněnými roste nejen po formální, ale i po obsahové stránce. Zejména lze konstatovat, že obvinění již adekvátněji využívají extenzivní výklad dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, tj. možnost námitek týkajících se zejména opomenutých důkazů, nezákonných důkazů a existence tzv. extrémního rozporu mezi provedeným dokazováním a zjištěným skutkovým stavem. Stejně jako v předchozích letech bylo také v roce 2018 podáváno obviněnými nejčastěji dovolání opřené právě o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, a to jak samostatně, tak v kombinaci s dalšími dovolacími důvody uvedenými v § 265b odst. 1 trestního řádu, nejčastěji s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu.

U dovolání podaných obviněnými v roce 2018 NS projednal dovolání celkem **1 119** obviněných (+78). Přitom nejčastěji NS dovolání odmítal, a to celkem u **997** dovolání obviněných (+44), což činí **72,1 %** všech rozhodnutí (v roce 2017 66 %, v roce 2016 74,7 %, v roce 2014 i 2015 – 89,7 %). NS plně nebo zčásti vyhověl dovoláním **120** obviněných (+32), to činí **8,6 %** (+2,6 %) všech rozhodnutí. Taková úspěšnost obviněných u Nejvyššího soudu se svými dovoláními je standardem, neboť se již tradičně pohybuje v rozmezí 8 – 10 %.

Trestní řád v § 265d odst. 1 písm. a) stanoví, že **nejvyšší státní zástupce** může podat **dovolání** na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného.

Okresní státní zastupitelství podala v roce 2018 **45** návrhů na podání dovolání, v roce 2017 44, v roce 2016 63, v roce 2015 podala 57 a v roce 2014 46 návrhů. Ve **21** případech (-3) bylo dovolání podáno. Nejaktivnější ObSZ pro Prahu 4, které podalo celkem 8 podnětů k dovolání; následovalo OSZ Plzeň-město se 7 podněty, dále ObSZ pro Prahu 1 s 5 podněty, OSZ v Klatovech se 4 podněty. Celkem 3 podněty podala OSZ v Liberci, OSZ v Bruntále a ObSZ pro Prahu 6. **Krajská státní zastupitelství** v roce 2018 uplatnila **72** návrhů na podání dovolání (v roce 2017 68, v roce 2016 78, v roce 2015 77 a v roce 2014 80), přičemž iniciativa jednotlivých krajských státních zastupitelství v tomto směru byla v roce 2018, podobně jako ve všech předchozích letech, rozdílná. Nejaktivněji si počínalo **KSZ v Ostravě 17** (-7), **KSZ v Ústí nad Labem 17** (+13), **MSZ v Praze 14** (+5), **KSZ v Praze 6** (0), **KSZ v Brně 5** (-7) a **KSZ v Českých Budějovicích 5** (-4), **KSZ v Hradci Králové 4** (+1) a **KSZ v Plzni 4** (+3). **Vrchní státní zastupitelství** podala v roce 2018 **32** návrhů na dovolání (v roce 2017 22, v roce 2016 15, v roce 2015 10 a v roce 2014 18), a to **28** (+8) návrhů **VSZ Praha** a **4** (+2) návrhy **VSZ v Olomouci.**

Na základě podnětů dalších osob – převážně poškozených v trestním řízení – pak byla přezkoumána správnost rozhodnutí soudů v **14** věcech (-4). Takovým podnětům však v roce 2018 nebylo vyhověno ani v jedné věci a podněty byly odloženy. Tři podněty k podání dovolání potom vzešly z vlastní iniciativy NSZ.

Dovolání (§ 265a a násl. trestního řádu)

	2014	2015	2016	2017	2018
Počet podnětů a návrhů k dovolání NSZ	170	171	185	152	**166**
Počet podaných dovolání NSZ (%)	95 (56)	111 (65)	117 (63)	95 (63)	**100 (60)**
Úspěšnost / %	61,4	74,6	74	67,8	**73,5**

Nejvyšší státní zástupce se v průběhu roku 2018 rozhodl akceptovat celkem **100** z celkového počtu **166** návrhů (+5; 60 %) a podnětů (+14). Z těchto **100** akceptovaných návrhů či podnětů (vrchních, krajských a okresních státních zastupitelství a podnětů dalších osob) na podání dovolání nejvyšším státním zástupcem směřovalo celkem **84** dovolání v neprospěch obviněných (**84 %,** oproti roku 2017: **-**1, -1,2 %), **4** dovolání směřovala současně ve prospěch i neprospěch (0) a **12** dovolání ve prospěch obviněných (+4). Pokud nebylo návrhům na podání dovolání nejvyššího státního zástupce vyhověno, stalo se tak převážně v těch věcech, v nichž měl nejvyšší státní zástupce jiný právní názor než předkladatelé, stanovisko nejvyššího státního zástupce týkající se odložení návrhů (podnětů) bylo vždy podrobně odůvodněno.

Pokud jde o **úspěšnost dovolání nejvyššího státního zástupce,** NS ve věcech, v nichž rozhodl (tj. v **64**), vyhověl či alespoň částečně vyhověl **47** podaným dovoláním, což činí **73,5 %** (v roce 2017 67,8 %, v roce 2016 74 %, v roce 2015 74,6 % a v roce 2014 61,4 %), odmítnuto bylo **17** dovolání, tj. **26,5 %** (v roce 2017 30,5 %, v roce 2016 21,9 %, v roce 2015 20,3 % a v roce 2014 26,3 %) a zamítnuto nebylo ani jedno dovolání (0). O celkem **36** dovoláních nebylo rozhodnuto. Zmíněná úspěšnost nevybočuje z údajů z předchozích let.

Při hodnocení úspěšnosti dovolání nejvyššího státního zástupce je nutno vzít v úvahu, že některá dovolání jsou podávána i z judikatorních důvodů, a to

i s vědomím, že dovolání může být odmítnuto. Výjimečně je dovolání odmítnuto i podle § 265i odst. 1 písm. f) trestního řádu, tedy, že projednání dovolání by nemohlo změnit postavení obviněného, přestože je konstatována oprávněnost názoru nejvyššího státního zástupce.

Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ hodnotí návrhovou činnost státních zastupitelství nižších stupňů, která směřují k uplatňování oprávnění nejvyššího státního zástupce podávat dovolání ve smyslu ustanovení § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu, jako více než dobrou a její význam pro činnost tohoto odboru jako klíčový.

V roce 2018 využíval nejvyšší státní zástupce dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu [popřípadě v kombinaci s důvodem uvedeným v § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu] opřený o námitku, že skutková zjištění jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy, byť její úspěšné uplatnění v neprospěch obviněného se v praxi omezovalo na vady zcela nejzávažnějšího charakteru. V roce 2018 se nadto praxe NS začala klonit k výkladu, že se veřejný žalobce nemůže na úkor obviněného jako „slabší procesní strany“ dovolávat pravidel stanovených na jeho ochranu plynoucích z jeho práva na spravedlivý proces (viz např. usnesení NS sp. zn. 5 Tdo 1163/2016, sp. zn. 5 Tdo 46/2017). V roce 2018 byla dvě dovolání podaná nejvyšším státním zástupcem postoupena příslušnými senáty za účelem sjednocení rozhodovací praxe velkému senátu trestního kolegia NS, kde byly obě uvedené věci vedeny pod sp. zn. 15 Tdo 1443/2018 a sp. zn. 15 Tdo 1474/2018. Úkolem velkého senátu bylo řešení otázky, zda a popřípadě za jakých okolností může nejvyšší státní zástupce uplatnit námitku tzv. extrémního nesouladu na podkladě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu v neprospěch obviněného. K této problematice se následně vyslovil i nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2019 sp. zn. I. ÚS 2832/18, podle něhož *„námitka extrémního nesouladu mezi obsahem provedených důkazů a učiněnými skutkovými zjištěními je námitkou, která se dotýká porušení základních práv obviněného ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny a čl. 6 Úmluvy. V takovém případě má zásah dovolacího soudu podklad v čl. 4, čl. 90 Ústavy. Tato práva však chrání obviněného, jakožto slabší procesní stranu a nejvyšší státní zástupce se jich proto nemůže na úkor slabší strany úspěšně dovolat, neboť pravidla plynoucí z práva obviněných na obhajobu byla stanovena na jejich ochranu. Ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvého a druhého stupně, ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Výjimečně sice může Nejvyšší soud přistoupit k zásahu do skutkových zjištění soudů nižších stupňů, ale podle judikatury Ústavního soudu tak může učinit toliko v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení se dostává do kolize s postuláty spravedlivého procesu. Právo na spravedlivé trestní řízení nicméně nesvědčí státnímu zástupci, který podal dovolání v neprospěch obviněného.“* V návaznosti na to velký senát trestního kolegia NS v obou shora uvedených věcech zaujal právní názor spočívající v tom, že nejvyšší státní zástupce může námitku extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a provedenými důkazy v dovolání uplatnit pouze ve prospěch obviněného, nikoli v jeho neprospěch a pokud by takovou námitku uplatnil v neprospěch obviněných, takové dovolání by NS odmítl jako podané z jiných, než zákonem upravených důvodů.

bb) Vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona *(tab. IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)*

V agendě **stížností pro porušení zákona** se nápad **v celé soustavě státního zastupitelství** podle počtu vnějších podnětů oproti údajům z roku 2017, a v souladu s trendem předcházejících let, velmi podstatně snížil (podle *tab. IV/3b* a *IV/3d)* o 1159 (v roce 2016 se ovšem jednalo o zvýšení o plných 246 osob). Jde tedy o **606** podnětů oproti 721 v roce 2017, 820 v roce 2016, nepatrně se zvýšil počet nevyřízených věcí z předchozího roku (z 196 na **198),** a došlo k dalšímu poklesu počtu vyřízených věcí na **914** (v roce 2017 1 132, v roce 2016 1 223, v roce 2015 929).

Údaje o činnosti **odboru mimořádných opravných prostředků NSZ** plynou z *tab. IV/4a až IV/4d.*

Opakované podněty (remonstrace) tvoří nadále jen zanedbatelnou část z celkového počtu podnětů v agendě stížností pro porušení zákona, v roce 2018 šlo o **66** (-13) opakovaných podnětů. Jejich podíl na celkovém počtu podnětů činí **10,2 %** (v roce 2017 10,4 %, v roce 2016 8,3 % a v roce 2015 11,15 %; srov. *tab. IV/3d* – běžná i rehabilitační agenda).

Počty **návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona** se v roce 2018 týkaly 58 osob (-8; -52 oproti roku 2016).

cc) Přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu

NSZ v roce 2018 evidovalo **17** případů (v roce 2017 5, v roce 2016 16, v roce 2015 11, v roce 2014 3), ve kterých rozhodoval NS o zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a o zákonnosti příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu. Ve 14 případech Nejvyšší soud přezkoumával zákonnost příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Ve třech případech byl přezkoumáván příkaz ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu.

NS v **7** věcech konstatoval, že byl porušen zákon (+6), v **8** případech NS ČR konstatoval, že nebyl porušen zákon (+6), **dva** návrhy na přezkoumání NS ČR odmítl (0). Ve zmíněné agendě podává NSZ na vyžádání NS své vyjádření k návrhu oprávněné osoby.

c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality *(tab. IV/7)*

Podle poznatků **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ** byla v roce 2018 zásadně ovlivněna novelou jednacího řádu státního zastupitelství provedenou s účinností od 1. 7. 2017 vyhláškou č. 166/2017 Sb. (stanovení materiálního korektivu i ve vztahu k insolvenční kriminalitě v podobě způsobení škody ve výši 150 mil. Kč).

V roce 2018 **odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ** zpracovával podklady k celkem **48** žádostem vrchních státních zastupitelství o udělení předchozího souhlasu nejvyššího státního zástupce podle § 15 odst. 4 až 6 jednacího řádu státního zastupitelství. V této oblasti se pozitivně promítla citovaná novela § 15 odst. 1 písm. g) JŘSZ. Pro srovnání lze uvést, že v roce 2014 odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ z vrchních státních zastupitelství obdržel 67 žádostí o udělení předchozího souhlasu nejvyššího státního zástupce podle § 15 odst. 4 až 6 jednacího řádu státního zastupitelství, v roce 2015 takových žádostí bylo 51, v roce 2016 se jednalo o 411 žádostí a v roce 2017 o 206 žádostí.

V témže roce na odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ napadlo v režimu § 146 odst. 2 písm. a) trestního řádu alinea druhá (dozorový státní zástupce dal pokyn nebo souhlas k usnesení o zahájení trestního stíhání) celkem **125** stížností obviněných osob ve **26** věcech, přičemž zcela či částečně bylo usnesení o zahájení trestního stíhání zrušeno ze strany státního zástupce odboru u **23** obviněných v **13** věcech (18 % obviněných v 50 % věcí). V roce 2017 státní zástupci odboru rozhodovali v režimu § 146 odst. 2 písm. a) druhá alinea trestního řádu celkem o **139** stížnostech obviněných osob proti usnesení o zahájení trestního stíhání ve **21** trestních věcech, přičemž zcela či částečně bylo usnesení o zahájení trestního stíhání státním zástupcem zrušeno u **26** obviněných v **7** věcech, což v roce 2017 činilo 19 % obviněných v 33 % věcí). V roce 2018 byl tedy zaznamenán výraznější nárůst celkového počtu věcí, v nichž došlo ve stížnostním řízení k částečnému nebo úplnému zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání. Zcela či částečně byla v řízení o stížnostech zrušena usnesení o zahájení trestního stíhání v polovině věcí napadlých v roce 2018, což je nutno označit za mimořádně vysoký ukazatel.

d) Mezinárodní justiční spolupráce *(tab. IV/6)*

Mezinárodní odbor NSZ plní úkoly v oblasti **mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech** v souladu s ustanoveními zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, a zajišťuje právní styk s cizinou v trestních věcech, spolupracuje při vytváření společných vyšetřovacích týmů a vede jejich evidenci, zpracovává návrhy vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

k mezinárodním smlouvám a právním předpisům Evropské unie, které se týkají mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, navrhuje případy právní pomoci vhodné k registraci v Eurojustu, poskytuje národnímu členovi a jeho zástupci podporu spočívající zejména v informování o změnách týkajících se právního styku s cizinou, o odborných stanoviscích NSZ týkajících se postupu při právním styku s cizinou včetně implementace práva Evropské unie.

K **dožádání státních zastupitelství o právní pomoc v cizině mezinárodní odbor NSZ** zdůrazňuje, že náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení je vysoká. Často je žádáno o vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší.

Mezinárodní odbor NSZ společně s národním členem ČR v Eurojustu je rovněž zodpovědný za uzavírání dohod o společných vyšetřovacích týmech. Účastní se koordinačních schůzek k přípravě těchto týmů a vyhodnocování jejich činnosti. V roce 2018 bylo uzavřeno celkem **7** dohod o společných vyšetřovacích týmech (-6), a to s těmito státy: Slovenská republika, Německo, Velká Británie, Maďarsko, Rumunsko, Srbsko a Rakousko (všechny dohody, ať už jsou sjednávány mezinárodním odborem NSZ nebo národním členem v Eurojustu, jsou registrovány v Eurojustu, který většině těchto týmů poskytl finanční podporu k jejich činnosti).

Mezinárodní odbor NSZ zároveň zpracoval přehled doposud ustanovených společných vyšetřovacích týmů s účastí České republiky od roku 2008, kdy byla uzavřena první dohoda, do přelomu let 2018 a 2019. V tomto období se čeští policisté a státní zástupci podíleli na činnosti 58 takových týmů, a spolupracovali tak s partnery z celkem 16 evropských zemí. Společné vyšetřování cílí zejména na případy závažných daňových deliktů (19 týmů), drogové kriminality (9 týmů), ale i obchodování s lidmi či nelegální migrace a převaděčství (8, resp. 4 týmy). Nejvíce tuto formu justiční spolupráce využívá Česká republika se sousedním Slovenskem (celkem 17 dvoustranných a 4 vícestranných týmů). S Německem bylo uzavřeno 10 dohod (včetně 4 vícestranných). Významná je i spolupráce s Velkou Británií (7 dvoustranných a 2 vícestranné dohody).

Počty společných vyšetřovacích týmů s českou účastí podle skladby zahraničních partnerů (2008-2019)

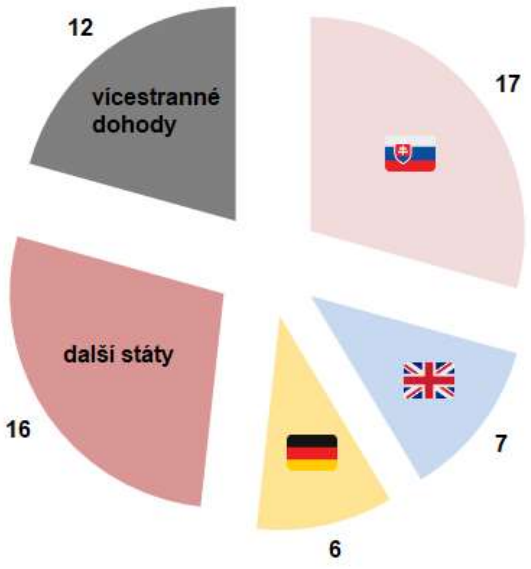

České zastoupení otevřelo v loňském roce z podnětu českých orgánů v Eurojustu **136 (+23)** případů. České zastoupení naopak bylo dožádáno o spolupráci ve **102** případech (+10). Vysoký zůstává počet koordinačních schůzek s účastí českých orgánů **24** (+2), kdy **9** (-1) schůzek bylo

organizováno z podnětu České republiky. České zastoupení asistovalo u vzniku **7** společných vyšetřovacích týmů, z toho 4 vzniklé z iniciativy ČR a 3 vzniklé z podnětu cizozemského orgánu. Eurojust nadále pokračuje ve spolufinancování společných vyšetřovacích týmů ze svého rozpočtu.

Lze konstatovat další nárůst případů referovaných Eurojustem příslušnými orgány členských států. V roce 2018 tak bylo nově celkově členskými státy registrováno 3 148 případů, což představuje výrazné 19 % navýšení oproti roku 2017. Je přitom nutno zmínit, že nápad případů Eurojustu se od roku 2015 téměř zdvojnásobil. K tomuto údaji je nutno připočíst rovněž 169 případů registrovaných styčnými veřejnými žalobci působícími v Eurojustu. Jak vyplývá z výše uvedeného přehledu, i české zastoupení zaznamenalo nárůst registrovaných případů, když v loňském roce bylo registrováno rekordních 136 případů.

Mezi státy, které v Eurojustu nejčastěji žádají o asistenci, patří shodně jako v předchozím roce Itálie, Německo, a Rakousko. Česká republika byla dvanáctým nejčastěji registrujícím státem. Pokud jde o typologii trestné činnosti, se kterou je obecně Eurojust konfrontován, jsou na prvním místě nadále podvodná jednání včetně daňové kriminality, následovaná drogovou trestnou činností a kriminalitou páchanou organizovanými mobilními skupinami. Za zmínku stojí poměrně nízký počet případů týkajících se terorismu (2,7 % z celkového nápadu), kyberkriminality (3,1 %), ilegální imigrace (2,3 %), kdy se jedná o prioritní oblasti trestné činnosti Eurojustu a taktéž trestných činů proti finančním zájmům EU (2,2 %).

Nejčastěji české zastoupení stejně jako v předchozích dvou letech žádalo o spolupráci Německo (ve 29 případech). Mezi nejčastěji dožádané státy pak dále patří Itálie (19 případů), Velká Británie (15 případů), Polsko a Slovensko (po 12 případech). V případě českého zastoupení nadále zůstávají výrazně nejpočetněji zastoupené případy podvodných jednání s odstupem následované drogovou kriminalitou a legalizací výnosů z trestné činnosti.

Mezinárodní odbor využívá různých možností urychlení vyřizování právní pomoci v zahraničí, a to zejména spoluprací s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojustem, sítí CARIN a styčnými důstojníky, kteří působí v České republice nebo pro Českou republiku v cizině. V rámci urgencí zejména ve státech, se kterými není Česká republika vázána mezinárodní smlouvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních, je rovněž využíváno i diplomatických intervencí.

Mezinárodní odbor v roce 2018 rovněž prováděl metodické vedení v případech vydávání do ciziny (celkem se jednalo o 30 případů vydávacího řízení) a v případech evropského zatýkacího rozkazu (celkem se jednalo o 396 případů předávacího řízení). Naprostá většina těchto evropských zatýkacích rozkazů byla realizována předáním hledané osoby. V případě předávání vlastních občanů do jiných členských států bylo vždy vyžádáno ujištění o návratu tohoto občana na území ČR k případnému výkonu trestu odnětí svobody.

Mezinárodní odbor rovněž zpracoval v roce 2018 stanoviska v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech pro Ministerstvo spravedlnosti, nižší stupně státních zastupitelství a pro Policii České republiky v **15** případech.

V roce 2018 se mezinárodní odbor rovněž zabýval aktualizací svých metodických pomůcek pro účely jejich zveřejnění na Extranetu státního zastupitelství, zejména pokud jde o informace k provádění **evropského vyšetřovacího příkazu.**

Zásadnější změny či problémy při aplikaci zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci, nebyly ve srovnání s předchozím rokem zaznamenány. Případné aktuální problémy lze řešit vzájemnou konzultací státní zástupců-specialistů na mezinárodní justiční spolupráci či operativními konzultacemi se státními zástupci mezinárodního odboru NSZ, zejména jednalo-li se o problémy s určitou naléhavostí vyřízení.

K podstatné změně praxe na úseku mezinárodní justiční spolupráce v rámci EU došlo využíváním **evropského vyšetřovacího příkazu.** Začlenění tohoto institutu do právního řádu České

republiky usnadnilo vyřizování cizozemských žádostí o právní pomoc, neboť není nyní potřeba pořizovat překlady cizozemských žádostí do českého jazyka, i když mnohdy kvalita překladu je tristní. Problémem je však často seznam příloh zasílaných společně s evropskými vyšetřovacími příkazy. Citace příloh pouze v rámci seznamu otázek, které mají být položeny vyslýchaným, je nepřehledná, mnohdy pak přílohy nejsou citovány v evropských vyšetřovacích příkazech vůbec, což znesnadňuje jejich kontrolu po doručení na zdejší státní zastupitelství. Dalším problémem v dané souvislosti je skutečnost, že velmi často je příliš stručně citováno protiprávní jednání, což ztěžuje či dokonce znesnadňuje posouzení oboustranné trestnosti či využití některých institutů (např. § 8 odst. 2 trestního řádu).

Jinak ale využívání evropského vyšetřovacího příkazu není zatím spojeno se zcela zásadními problémy, a to i s ohledem na velmi kvalitně zpracovaný metodický materiál mezinárodního odboru NSZ, který byl publikován na Extranetu státního zastupitelství.

Při zahájení aplikace tohoto institutu byla zejména obava, zda a jak bude probíhat součinnost s tlumočníky při provádění překladů českého textu do cizího jazyka v rámci stanovených cizojazyčných formulářů, nicméně ani na tomto úseku „technické“ realizace nebyly prozatím žádné zásadní problémy či sporné otázky. Praxe tlumočníků v této oblasti je pozitivně poznamenána již jejich součinností se soudy v rámci dlouhodobé aplikace institutu evropského zatýkacího rozkazu.

Podkladové zprávy nižších státních zastupitelství zdůrazňují, že průtahy v rámci mezinárodní justiční spolupráce nastaly kromě mimoevropských zemí (Spojené arabské emiráty, Vietnam, Tunisko apod.), kde lze takové průtahy očekávat, i v rámci evropských zemí, zejména Velké Británie a Kypru, s nimiž je mezinárodní justiční spolupráce dlouhodobě problematická, ale v jednom případě např. i ve vztahu k Ruské federaci. Mnohdy ani po urgencích ze strany Eurojustu či mezinárodního odboru NSZ nejsou výsledky žádosti o právní pomoc dožadovanými (většinou mimoevropskými) státy poskytnuty.

V této souvislosti nižší státní zastupitelství velmi oceňují přístup mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství ve vztahu k informovanosti specialistů na úseku právního styku s cizinou a mezinárodní justiční spolupráce a vysoce jsou hodnoceny pořádané pracovní semináře a školení, a to i ve vztahu k evropskému vyšetřovacímu příkazu.

2. Mimotrestní působnost

a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního *(přehled V/1c)*

Ohledně počtu návrhů podaných nejvyšším státním zástupcem v roce 2018 podle § 66 odst. 2 s. ř. s. se odkazuje na údaje *přehledu V/1c,* který zachycuje počty těchto žalob za období 2003 až 2018. V roce 2018 nebyla podána **žádná** taková žaloba (0).

Všech 15 podnětů k podání správní žaloby bylo odloženo, neboť nebyl shledán závažný veřejný zájem na podání správní žaloby.

V roce 2018 bylo **NSZ** aktivní zejména vůči Nejvyššímu správnímu soudu v řízení o kasačních stížnostech ve věcech správních žalob podaných v předchozích letech, mimo jiné ve společensky velmi významné a mediálně sledované problematice licencí k provozování fotovoltaických elektráren, kde byly žaloby podány již v roce 2013 a některé věci nebyly zcela beze zbytku ukončeny ještě ani v roce 2018.

Obdobně jako v předchozích letech byla i v roce 2018 zaznamenána co do charakteru posuzovaných správních činností značná pestrost podnětů k přezkoumání konkrétních správních rozhodnutí. Dlouhodobě nejvyšší podíl nápadu tvoří věci stavební, v daném období činily 53 % nápadu, vyskytly se ale i podněty např. ve věcech nostrifikace vysokoškolského vzdělání, rozhodnutí v oblasti energetiky či rozhodnutí Ministerstva zemědělství o uznání Asociace chovatelů koní České

republiky. Posledně zmíněné případy se nevyskytují pravidelně, jsou zde uváděny spíše pro demonstraci šíře spektra správních rozhodnutí, která z podnětu vnějších subjektů NSZ přezkoumává.

b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., zákona o mezinárodním právu soukromém *(tab. V/1a)*

V roce 2018 **NSZ** realizovalo svou pravomoc vstupovat do řízení o uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských. V uvedeném roce byl vstup proveden ve **163** věcech, což představuje pokles o **23,8 %** oproti roku 2018 (vstup ve 214 věcech, v roce 2016 ve 188 věcech, v roce 2015 ve 267 věcech), přičemž NS ve všech případech rozhodl v intencích návrhu Nejvyššího státního zastupitelství.

c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací

Na podkladě zjištění, která vyplynula **odboru veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ** z informací mu předkládaných nižšími státními zastupitelstvími podle čl. I odst. 1 písm. c) bodu 2 pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 10/2011, v platném znění, o vstupech do řízení ve věcech, v nichž se řeší dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek, včetně incidenčních sporů, a moratoria, jakož i zjištění, která k uvedeným vstupům vyplynula z veřejně přístupného insolvenčního rejstříku, bylo v roce 2018 zpracováno **Vyhodnocení uplatňování zásad stanovených novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 64/2017 Sb. z pohledu ochrany před zneužitím insolvenčního řízení k nedovoleným účelům.**

Vyhodnocení bylo zaměřeno na zjištění postupu státních zastupitelství v první fázi insolvenčního řízení před rozhodnutím o insolvenčním návrhu v návaznosti na novelu insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 64/2017 Sb., a to z pohledu ochrany před zneužitím insolvenčního návrhu.

Již před nabytím účinnosti novely insolvenčního zákona provedené zákonem č. 64/2017 Sb. byla zajišťována ochrana před zneužitím insolvenčních návrhů v první fázi insolvenčního řízení řadou procesních instrumentů, které umožňovaly za splnění dalších podmínek např. nepřihlédnout k insolvenčnímu návrhu (§ 97 odst. 2 insolvenčního zákona), odmítnout insolvenční návrh (§ 128 insolvenčního zákona), popř. odmítnout insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost (§ 128a insolvenčního zákona) či omezit předběžným opatřením některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení [§ 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona].

Novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 64/2017 Sb. posunula ochranu před zneužitím insolvenčního návrhu ještě dále. Významné přitom bylo, že novelizace se soustředila nejen na sankční nástroje (uložení pokuty až do výše 500 000,- Kč v rozhodnutí, jímž se odmítá insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost), nýbrž i na nástroje preventivního charakteru aplikovatelné již při nápadu věci. Konkrétně zakotvila institut předběžného posouzení insolvenčního návrhu věřitele, kvalifikovaného doložení splatné pohledávky insolvenčním navrhovatelem, složení zálohy na náklady insolvenčního řízení s podáním insolvenčního návrhu věřitele, stanovení domněnky „neúpadku“ či doložení skutečného majitele věřitele.

Pro potřeby vyhodnocením sledovaného účelu bylo významné zjistit, jak se promítla novelizovaná právní úprava do postupu státního zastupitelství. Ve sledovaném období (1. 7. 2017 až 30. 6. 2018) bylo ovšem zaznamenáno z 207 vstupů toliko 36 věcí, v nichž byl vstup realizován před rozhodnutím o insolvenčním návrhu, přičemž z tohoto počtu jen 18 věcí připadlo na ty, které byly zahájeny po účinnosti novely insolvenčního zákona provedené zákonem č. 64/2017 Sb., na které bylo lze beze zbytku aplikovat ustanovení novely. Zjištění tedy nemusí plně odrážet insolvenční realitu.

Stejně jako v předchozím Vyhodnocení o využívání poznatků signalizujících zneužití insolvenčního návrhu ze dne 29. 2. 2016 i nyní bylo zjištěno, že zneužívání insolvenčního návrhu nebylo pravidlem. Přes zanedbatelné množství případů, v nichž bylo lze beze zbytku aplikovat ustanovení předmětné novely, je zřejmé, že instrumenty novely mají (patrně i měly) schopnost odradit některé insolvenční navrhovatele a odfiltrovat tu část nápadu věcí (srov. nyní povinnost ve stanovených případech složit zálohu na náklady řízení, jež je splatná hned s podáním insolvenčního návrhu, jinak jej insolvenční soud odmítne jako zjevně bezdůvodný, možnost insolvenčního soudu

před rozhodnutím o místní příslušnosti učinit opatření, která nesnesou odkladu, pokud insolvenční navrhovatel záměrně činí zjevně bezdůvodné insolvenční návrhy u místně nepříslušného soudu, povinnost insolvenčního navrhovatele ve stanovených případech doložit, že o pohledávce alespoň účtuje atd.), pro něž není insolvenční řízení určeno (viz § 1 insolvenčního zákona) a které mohly insolvenční řízení toliko – až příliš snadno – zneužívat. Z vyhodnocení totiž vyplynulo, že bylo-li insolvenční řízení zahájeno, pak insolvenční navrhovatelé až na výjimky plnili nové procesní povinnosti. Tato okolnost se pak promítala do možnosti a potřeby prosazovat prostřednictvím státního zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení, novelou stanovené zásady. Bylo-li toho třeba, státní zastupitelství ovšem na procesní situaci reagovala.

Pokud jde o novelou zakotvený institut předběžného posouzení insolvenčního návrhu věřitele a navazující rozhodování insolvenčního soudu o tom, že se insolvenční návrh nezveřejňuje (§ 100a odst. 1 insolvenčního zákona), pak v těchto případech nebyla zjištěna vstupní, a tedy ani navazující procesní aktivita státního zastupitelství žádná. Zjištění nebylo překvapením, neboť v těchto případech, když insolvenční soudy nemají povinnost vyrozumívat státní zastupitelství o zahájení insolvenčního řízení a musí rozhodnout o odmítnutí insolvenčního návrhu do 7 dnů od podání návrhu (jinak se insolvenční návrh v insolvenčním rejstříku zveřejní), a když insolvenční řízení nelze zjistit ani z insolvenčního rejstříku, má státní zastupitelství jen velmi omezenou možnost se o existenci takového insolvenčního řízení dozvědět. V případě nezveřejnění insolvenčního návrhu v insolvenčním rejstříku tak zůstává státní zastupitelství odkázáno na podněty třetích subjektů. Případná procesní aktivita státního zastupitelství bude po vstupu realizovatelná v takovém případě až v odvolacím řízení; bylo-li ovšem insolvenční řízení v insolvenčním rejstříku zveřejněno, pak aktivita státního zastupitelství takto již omezena není.

Stejně jako v předchozím vyhodnocení lze i nyní konstatovat, že na zneužití insolvenčního návrhu bylo možné reagovat přímo jeho odmítnutím pro zjevnou bezdůvodnost jen zcela výjimečně. Mnohem častější byly případy, kdy takové insolvenční návrhy vadami bránící projednání již netrpěly a mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem se o zneužívání insolvenčního návrhu vedl spor. Závěr o možné šikanózní povaze insolvenčního návrhu se tak – po osvědčení dlužníkovy obrany – mohl promítnout až při jeho věcném projednání jako důvod zamítnutí (viz posouzení aktivní věcné legitimace insolvenčního navrhovatele a úpadku dlužníka).

Vyhodnocením bylo uzavřeno, že novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 64/2017 Sb. nemůže zcela zabránit zneužívání insolvenčních návrhů, zejména pak nemůže zabránit těm sofistikovaným případům, kdy insolvenčního navrhovatele neodradí ani takové procesní povinnosti, jako např. složit zálohu na náklady insolvenčního řízení či doložit, že o pohledávce alespoň účtuje. Nelze-li zneužívání insolvenčních návrhů vyloučit, pak zcela jistě lze proti němu postupovat. I proto se nic nemění na potřebě zajistit účast státního zastupitelství již v první fázi insolvenčního řízení, aby svými procesními postupy mohlo přispět k zákonnému a spravedlivému řízení; to tím spíše, že některé insolvenční věci mohou mít přesah i k výkonu trestní působnosti a že některé v insolvenčním řízení založené následky lze napravovat dodatečně jen velmi obtížně.

Nad rámec zjištění z uvedeného vyhodnocení trvají poznatky o tom, že insolvenční řízení může být zneužíváno i v dalších fázích insolvenčního řízení s tím, že může být dokonce i nástrojem dodatečné legalizace původně protiprávního jednání. Z poznatků vyplynulo, že se jedná o poměrně sofistikované a delší dobu připravované deliktní způsoby součinnosti dlužníka s třetími subjekty (v insolvenčních řízeních se subjekty zpravidla objevují jako přihlášení věřitelé, o nichž je zatajeno, že jejich pohledávky byly uměle vytvořeny), že tyto formy součinnosti se mohou týkat více subjektů a zasahovat i do dalších insolvenčních řízení. Na toto se opětovně upozorňuje zvláště, neboť v režimu insolvenčního zákona lze např. odporovat úkonům dlužníka, které poškodily věřitele, popř. některé věřitele naopak zvýhodnily, podle § 239 odst. 3 insolvenčního zákona jen v propadné lhůtě jednoho roku ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku, přičemž úkonům může odporovat toliko insolvenční správce (§ 239 odst. 1 insolvenčního zákona). Nenapadne-li insolvenční správce takové úkony včas, protože důvody pro podání odpůrčí žaloby nezjistil (např. právě z důvodu propracovanosti deliktního jednání) anebo protože záměrně žalobu nepodal (v některých insolvenčních věcech jsou poznatky, že věřiteli prosazený insolvenční správce mohl na deliktním jednání participovat), pak zvrátit takový stav již v poměrech insolvenčního řízení prakticky nelze. Obdobné závěry se týkají případů, nejsou-li včas popřeny fiktivně vytvořené pohledávky věřitelů.

d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody

V průběhu roku 2018 byla i nadále věnována mimořádná pozornost oblasti agendy dozoru nad detencemi. Mimo pravidelně dozorované okruhy byla pozornost věnována i dodržování základních práv osob v detenci se zaměřením na projevy šikany. V této souvislosti bylo rovněž přistoupeno ke kontrole skončené věci podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství ve Výchovném ústavu Žlutice a ve Věznici Jiřice. I nadále dochází ke spolupráci s krajskými státními zastupitelstvími, jimž jsou zasílány doporučující přípisy k otevřeným tématům. Rovněž probíhá součinnostní spolupráce s Veřejným ochráncem práv.

Byla také zintenzivněna spolupráce s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

e) Metodické aktivity

Velmi významným okruhem činnosti **odboru veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ** je i metodika, analytická činnost a samozřejmě porady specialistů z oblasti netrestní působnosti.

Odbor pořádal také pracovní setkání specialistů, kdy jsou zváni konkrétní státní zástupci vykonávající netrestní působnost státního zastupitelství podle aktuálních potřeb. Státní zástupci odboru se rovněž podíleli na zdárném průběhu celorepublikového setkání netrestních specialistů z okresních a obvodních státních zastupitelství a MSZ v Brně se zástupci NSZ, které bylo konáno v Justiční akademii v Kroměříži.

Analytická a metodická činnost odboru veřejné žaloby v netrestních věcech našla svůj odraz ve zpracování těchto materiálů:

„Vyhodnocení uplatňování zásad stanovených novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 64/2017 Sb. z pohledu ochrany před zneužitím insolvenčního řízení k nedovoleným účelům.“

„Vyhodnocení kvality návrhové činnosti u vybraných okresních státních zastupitelství.“

„Vyhodnocení příčin úmrtí v detenčních ústavech a věznicích.“

„Vyhodnocení příkazů vydaných státními zástupci k zachovávání předpisů platných pro výkon vazby trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence.“

3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství

V oblasti zahraničních vztahů působí především **kabinet nejvyššího státního zástupce** a **mezinárodní odbor**. NSZ i nadále udržuje kontakty s významnými mezinárodními organizacemi zabývajícími se bojem proti trestné činnosti a s profesními organizacemi státních zástupců. Dále udržuje kontakty se zástupci zahraničních orgánů veřejné žaloby, ministerstev spravedlnosti, a to jak jejich přijetím zde v ČR v sídle úřadu, tak i v zahraničí, na domovské půdě partnerů. Nejintenzivnější spolupráce probíhá nadále s Eurojustem, v němž působí český národní člen a jeho zástupkyně (státní zástupci mezinárodního odboru NSZ), dále je to OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům), který NSZ pravidelně informuje o věcech trestních vedených českými justičními orgány, v nichž byla způsobena

škoda na majetku EU (státní zástupce NSZ Petr Klement je členem Dozorčího výboru OLAF).

Ve dnech 4. – 6. 9. 2018 se konalo **setkání generálních prokurátorů zemí Visegrádské čtyřky** ve Visegrádu, Maďarská republika. Debatovali o otázkách týkajících se zřízení úřadu evropského žalobce a také se zavázali spolupracovat v boji proti kybernetickému zločinu. Úřad evropského veřejného žalobce (EPPO) bude vyšetřovat a stíhat trestné činy proti finančním zájmům EU, tedy především zneužívání unijních fondů, ale také velké přeshraniční podvody na dani z přidané hodnoty. Na vzniku úřadu, jehož existenci předpokládají základní unijní smlouvy, se loni na podzim v Lucembursku po rocích vyjednávání o jeho podobě a pravomocích dohodlo 20 zemí bloku. Je mezi nimi i Česká republika, na rozdíl od Polska či Maďarska (aktuálně jde již o 22 členských států EU). Nejvyšší žalobci se shodli, že zřízení EPPO nesmí oslabit stávající formy mezinárodní justiční spolupráce. Dále slíbili, že budou věnovat velkou pozornost všem formám kyberzločinu, zejména útokům proti počítačovým sítím, narušování duševního vlastnictví, dětské pornografii a internetovým podvodům s identitou.

Také v roce 2018 se státní zástupci NSZ účastnili pravidelných setkání výborů expertů Rady Evropy pro posuzování opatření v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu (MONEYVAL), pracovní skupiny OECD k potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů v obchodním styku a na činnosti Evropské justiční sítě či sítě CARIN.

V březnu 2018 vydala skupina států proti korupci **GRECO** v rámci třetího hodnotícího kola **Druhou zprávu o plnění doporučení ze strany ČR týkající se inkriminace a transparentnosti financování politických stran, v níž bylo konstatováno, že Česká republika uspokojivě implementovala nebo jiným uspokojivým způsobem splnila deset ze třinácti doporučení vzešlých z hodnotící zprávy třetího kola.** Tím bylo uzavřeno třetí kolo hodnocení České republiky. Ze čtvrtého hodnotícího kola vyplynulo pro Českou republiku celkem pět doporučení týkajících se státních zástupců. Dne 31. 5. 2018 GRECO vydalo **návrh zprávy o plnění doporučení ze čtvrtého kola hodnocení, ve kterém byla dvě doporučení hodnocena jako částečně splněná a tři doporučení hodnocena jako prozatím nesplněná** (viz níže). Další zprávu o pokroku v implementaci doporučení musí Česká republika podat do 30. 6. 2019.

Má být přijata podrobnější úprava výběru a kariérního postupu státních zástupců za účelem nastavení jednotných transparentních postupů, díky nimž se bude rozhodování zakládat na přesných, objektivních a jednotných kritériích, zejména zásluh. Dále zajistit, aby veškerá rozhodnutí v rámci těchto postupů byla odůvodněná a aby bylo možné se proti nim odvolat k soudu. NSZ na základě domluvy s Ministerstvem spravedlnosti zpracovalo **Dohodu o výběru a kariérním postupu státních zástupců** (tato dohoda nabyla platnosti a účinnosti dne 25. 6. 2018). Jako trvalé řešení je však třeba vidět zákonnou úpravu, která by obsahově odpovídala dohodě.

Je nezbytné reformovat postupy jmenování a odvolávání nejvyššího státního zástupce a dalších vedoucích státních zástupců. Především je třeba, aby veškerá rozhodnutí v rámci těchto postupů byla zdůvodňována, založena na jasných a objektivních kritériích a byla dána možnost se proti nim odvolat k soudu. V tomto směru Dohoda o výběru a kariérním postupu státních zástupců stanovuje jasná a objektivní kritéria pro jmenování (resp. nejmenování) vedoucích státních zástupců a zdůvodňování takových rozhodnutí. Rozhodnutí o odvolání vedoucích státních zástupců jsou podřízena režimu správního řádu a soudní ochrana je poskytována ve správním soudnictví. Nejvyššího státního zástupce v současnosti jmenuje vláda na návrh ministra spravedlnosti. Vláda může na návrh ministra spravedlnosti nejvyššího státního zástupce z funkce odvolat, a to i bez uvedení důvodu. Tuto otázku tedy nelze upravit jinak než novelizací zákona o státním zastupitelství.

Rozhodnutí o jmenování musí vycházet z povinného a transparentního výběrového řízení. Výběr vedoucích státních zástupců a nejvyššího státního zástupce formou výběrového řízení v současnosti není upraven, takovou změnu však (s výjimkou nejvyššího státního zástupce) předpokládaly návrhy zákona o státním zastupitelství [tisk 1054 Poslanecké sněmovny – volební období 2010 – 2013, tisk 789 Poslanecké sněmovny – volební období 2013 – 2017], které však nebyly Parlamentem schváleny. Návrh nové právní úpravy připravuje Ministerstvo spravedlnosti.

Požaduje se, aby **odvolání přicházelo v úvahu pouze v kontextu kárného řízení.** V současnosti jsou v zákoně o státním zastupitelství upraveny důvody pro odvolání vedoucích státních zástupců, taktéž judikaturou, s výjimkou nejvyššího státního zástupce, kterého odvolává vláda na návrh ministra spravedlnosti, a to i bez uvedení důvodů. Příslušná právní úprava tvořila obsah shora

uvedených návrhů zákona o státním zastupitelství a obdobná úprava by měla být obsahem i návrhu zákona připravovaného Ministerstvem spravedlnosti.

Měl by být vydán **profesní etický kodex pro všechny státní zástupce doplněný vysvětlujícími poznámkami nebo praktickými příklady včetně doporučení pro řešení střetu zájmů a souvisejících otázek** (např. v souvislosti s dary, vedlejšími činnostmi, kontakty s třetími stranami/mlčenlivostí atd.), který bude účinně předložen všem státním zástupcům a bude snadno dostupný veřejnosti, přičemž měl být takový kodex doplněn o praktická opatření pro jeho implementaci včetně důvěrných konzultací a školení. **Etický kodex státního zástupce** byl přijat společným opatřením nejvyššího, vrchních a krajských státních zástupců ze dne 16. 4. 2019, zároveň byl **NSZ** vydán i komentář, který byl také publikován na Extranetu státního zastupitelství a na webu NSZ[3].

Požaduje se přijetí přísnější právní úpravy vedlejších činností státních zástupců včetně zavedení požadavku na jejich hlášení a přiměřeného dohledu dodržování stávajících omezení v oblasti vykonávání těchto činností. Částečně je tento požadavek plněn zákonem č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění účinném od 1. 9. 2017, podle kterého byla některým státním zástupcům uložena povinnost podávání oznámení o vedlejší činnosti. Vedlejšími činnostmi státních zástupců se rovněž zabývá výše uvedené opatření o Etickém kodexu státního zástupce. Jednotlivá státní zastupitelství povedou evidenci vedlejších činností státních zástupců, kteří u nich působí.

K požadavku přijetí úpravy, která umožní státním zástupcům podat odvolání k soudu proti kárným rozhodnutím, srov. odpovídající návrh novely zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ohledně něhož aktuálně probíhá meziresortní připomínkové řízení.

Státní zástupci též pravidelně spolupracují na zpracovávání podkladových materiálů, popř. se účastní jednání v rámci hodnocení České republiky, popř. za Českou republiku jsou členy hodnotitelských misí jiných států.

V roce 2018 se jednalo např. o **4. kolo hodnocení České republiky pracovní skupinou OECD proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích,** kdy byla vůči ČR adresována řada doporučení. Např. v souvislosti s vyšetřováním a trestním stíháním zahraničního podplácení by měla být přijata odpovídající právní úprava, která by zvýšila nezávislost státních zástupců, a to s ohledem na čl. 5 Úmluvy. Zde je nutno poukázat na to, co je uvedeno shora ohledně doporučení skupiny států GRECO. Měl být zvýšen počet udělovaných peněžitých trestů za trestný čin zahraničního podplácení, kde je možno odkázat na vydanou metodiku NSZ „Postup státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitým trestům“, i na to, co je uvedeno pod bodem III. 2. a) ohledně navrhování a ukládání peněžitých trestů a výsledkům, jež byly dosaženy v roce 2018. Rovněž tak aby externí a interní verze metodiky, tzv. **„Aplikace § 8 odst. 5 o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim“** byla průběžně aktualizována a aby byly průběžně aktualizovány praktické příklady. K aktualizaci zmiňované metodiky došlo písemným materiálem „Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim - průvodce právní úpravou pro státní zástupce“ ze dne 18. 7. 2018 sp. zn. 1 SL 141/2017. Metodika byla doplněna o důležitá (první) tuzemská rozhodnutí, která byla v mezidobí zaznamenána a která odhalují praktický náhled na akceptovaný či již neakceptovaný přístup k možnostem vyvinění právnické osoby z trestní odpovědnosti prostřednictvím obecného exkulpačního důvodu. Srov. I zvláštní zprávu o poznatcích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 183/2016 Sb. [sp. zn. 4 NZN 604/2016, dne 26. 2. 2018], ve znění aktualizace k 31. 12. 2017, jakož i zvláštní zprávu ze dne 7. 5. 2019 sp. zn. 4 NZN 604/2018.

V roce 2018 se dále konala dvě školení pro státní zástupce ze všech úrovní soustavy státního zastupitelství na téma compliance (26. 4. a 4. 5. 2018). Dne 14. 11. 2018 NSZ zorganizovalo specializovaný seminář pro státní zástupce, na kterém prezentovala praktické zkušenosti s compliance programy poradkyně na posuzování efektivity compliance programů, která dříve pracovala jako státní zástupkyně Spojených států amerických a rovněž jako poradkyně amerického ministerstva spravedlnosti. Dále se pro širší veřejnost konala v roce 2018 dvě jednání, tzv. kulaté stoly (9. 4. a 20. 9. 2018), v rámci kterých byly probrány české zkušeností s compliance programy a jejich

[3] www.nsz.cz/index.php/cs/eticky-kodex-statniho-zastupce

dopady na trestní řízení. Účastníky byli mj. Asociace podnikových právníků, Hospodářská komora, Česká advokátní komora, Bankovní asociace, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže či některé soukromé společnosti.

Pokud jde o **2. kolo hodnocení provádění Úmluvy OSN proti korupci (UNCAC),** dne 3. 12. 2018 bylo vydáno obecné shrnutí, které rekapituluje stav implementace Úmluvy v ČR. Z tohoto shrnutí vyplynula pro Českou republiku některá doporučení týkající se i státních zástupců. Např. lze zmínit doporučení, aby byla změněna právní úprava úplatkářství tak, aby výslovně zahrnovala i nepřímou formu prostřednictvím jiné osoby, což se stalo s účinností od 1. 2. 2019 novelou č. 287/2018 Sb., zajistit, aby definice úřední osoby v § 334 trestního zákoníku zahrnovala i osoby jednající jménem mezinárodní organizace, za účelem zvýšení právní jistoty změnit znění § 216 tak, aby výslovně a komplexně zahrnoval všechny formy praní špinavých peněz, změnit zákonnou úpravu tak, aby výslovně kriminalizovala korupční jednání, které vede k podání křivé výpovědi či jinak ovlivňuje důkazní prostředky podstatné pro rozhodnutí. Tato doporučení byla v praxi naplněna citovanou novelou trestního zákoníku, trestního řádu a dalších zákonů, jež nabyla účinnosti dnem 1. 2. 2019. Řadu doporučení bude nutno ještě plnit, je však nutno uvést, že dosud nebyla publikována oficiální zpráva z tohoto kola hodnocení.

Proběhlo **páté kolo hodnocení MONEYVAL,** kde byla vydána pro ČR řada doporučení dne 7. 12. 2018, většinu těchto doporučení však ČR zcela nebo v převážné míře plní.

Je možno také uvést **8. kolo hodnocení v oblasti enviromentální kriminality (nakládání s odpady a nebezpečnými výrobky) GENVAL,** kde lze odkázat na to, co je uvedeno pod bodem II. 1. k).

4. Ostatní agenda NSZ

a) Zvláštní zprávy

V roce 2018 byla zpracována **zvláštní zpráva o poznatcích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 183/2016 Sb.** (sp. zn. 4 NZN 604/2016, dne 26. 2. 2018), ve znění aktualizace k 31. 12. 2017.

b) **Pokyny obecné povahy** (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/8*)

V roce 2018 byl vydán pokyn obecné povahy č. 1/2018, kterým se mění pokyn obecné povahy č. 2/2009, o centrální evidenci stíhaných osob, ve znění pozdějších změn. Všechny pokyny obecné povahy jsou nadále publikovány na webových stránkách NSZ. Jsou dostupné dále i na Extranetu státního zastupitelství i v některých právních informačních systémech, takže jsou odborné i laické veřejnosti plně přístupné. Úplný přehled všech pokynů obecné povahy vydaných v roce 2018 je uveden v *tab. IV/8.*

c) **Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů** (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/9*)

V roce 2018 bylo vydáno **zásadní** výkladové stanovisko k **pořizování a nakládání s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu.**

Výkladová stanoviska NSZ jsou zveřejněna (v plném znění nebo alespoň jeho právní věta) na webových stránkách NSZ[4] a rovněž v některých právních

[4] www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/rozhodovaci-a-metodicka-innost-nsz

informačních systémech (ASPI, CODEXIS), dále jsou také stanoviska publikována na Extranetu státního zastupitelství, shodně jako tzv. „malá stanoviska“, která vyjadřují předběžný právní názor na daný aplikační problém a zpravidla předjímají obsah pozdějších stanovisek podle § 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství.

d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu ČR k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)

Nejvyšším státním zástupcem nebyl v roce 2018 podán podnět k vydání stanoviska trestního kolegia NS.

e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo

Usnesením vlády č. 75 ze dne 3. 2. 2016 bylo Nejvyšší státní zastupitelství zařazeno mezi tzv. povinná připomínková místa ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. e) Legislativních pravidel vlády, a to pokud se ho jako organizační složky státu nebo jeho působnosti, anebo procesních pravidel, jimiž se řídí, návrh týká. V roce 2018 **NSZ** zpracovalo připomínky k návrhům zákonů a ostatních právních předpisů v **96** věcech (0) a připomínky k nejrůznějším materiálům nelegislativní povahy v **61** věcech (+15).

Přehled vybraných návrhů právních a jiných předpisů a dalších materiálů doručených NSZ k připomínkám se pravidelně publikuje na Extranetu státního zastupitelství.

f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství

Kabinet nejvyššího státního zástupce se věnuje odborným právním agendám, a výkonem své působnosti „odbřemeňuje“ výkonné odbory úřadu tak, aby se státní zástupci těchto odborů mohli více věnovat svým základním agendám podle své působnosti. V kabinetu je soustředěna agenda kárných řízení. Největší podíl agendy kabinetu však tvoří vyřizování podání adresovaných státnímu zastupitelství (zejména trestní oznámení, stížnosti, podněty k výkonu dohledu, opravné prostředky). V této agendě bylo za rok 2018 přijato ve všech formách a druzích u **NSZ** celkem **2 888** (v roce 2017 2 258, v roce 2016 2 462, v roce 2015 2 280), tj. +630, +27,9 %.

S ohledem na stále dostupnější přístup podatelů k internetu lze spíše očekávat pokračování v tomto trendu i v příštích letech. Často také mnoho podatelů reaguje svým podáním na aktuální politickou a společenskou situaci v ČR, popřípadě reagují na vystoupení či publikovaný článek nejvyššího státního zástupce (viz níže). Za sledované období (5 let) jde o nejvíce vyřízených věcí kabinetem.

Podstatnou část z celkového počtu 2 888 věcí ovšem tvoří opakovaná podání nebo podání uvádějící nové skutečnosti, ale navazující na podání původní. Takových věcí bylo v roce 2018 celkem **1 842** (pro srovnání – 2017: 1 294, 2016: 1 337, 2015: 1 343, 2014: 1 324, 2013: 1 301, 2012: 1 207).

Mnohá z těchto podání jsou po obsahové stránce těžko uchopitelná, často bez uvedení jakýchkoliv spisových značek, tudíž i téměř nepřiřaditelná ke konkrétním věcem. V některých případech elektronických podání je připojeno NSZ do adresáře obsahující desítky či stovky jmen a institucí, a tudíž je následně vystaveno permanentnímu doručování všech možných písemností ze strany podatelů.

Struktura podání byla v roce 2018 následující:

1) Přijímání podatelů osobně na NSZ či vyřizování telefonických dotazů

Celkový počet za rok 2018: **156** (srovnání s rokem 2017: 143**,** 2016: 194, 2015: 125, 2014: 111, 2013: 96, 2012: 106). Telefonická podání obvykle reagují na předchozí sdělení o vyřízení věci ze strany Nejvyššího státního zastupitelství. Telefonicky bylo vyřízeno celkem **124** (0) věcí, kdy podatelé jednak žádají o právní radu, případně reagují na předchozí vyrozumění týkající se jejich písemného podání, dožadují se vysvětlení ve snaze domoci se svých práv eventuálně požadavků. Osobních návštěv bylo celkem **32** (+13).

2) Trestní oznámení

Celkový počet za rok 2018: **165** (srovnání s rokem 2017: 204, 2016: 249, 2015: 254). Podání se posuzují podle § 59 odst. 1 věty první a odst. 3 předposlední věty trestního řádu, stejně jako podle § 16a odst. 1 zákona o státním zastupitelství, podle svého obsahu a následně se postupují věcně a místně příslušným státním zastupitelstvím (§ 17 odst. 2 JŘSZ). Postupována jsou takto i anonymní podání, pokud obsahují dostatečné údaje pro to, aby jejich obsah bylo možno prověřit.

3) Podněty k postoupení věci jiným státním zastupitelstvím a jiným orgánům

Celkový počet za rok 2018: **522** (srovnání s rokem 2017: 541, 2016: 561, 2015: 442, 2014: 482, 2013: 806, 2012: 602).

4) Nově učiněná podání

Celkový počet za rok 2018: **890** (srovnání s rokem 2017: 848, 2016: 931, 2015: 812).

5) Obecná podání

Celkový počet za rok 2018: **203** (srovnání s rokem 2017: 103, 2016: 121, 2015: 116). Jedná se většinou o podání, v nichž podatel elektronickou poštou přeposílá komentáře z různých médií k současné politické a ekonomické situaci v ČR i ve světě, k aktuálním korupčním kauzám apod. Tato podání jsou adresována obvykle současně řadě dalších institucí a osob. Patří sem také podání chronických stěžovatelů.

g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost

Podání evidovaná v rejstříku 3 SPR se týkají jak stížností na státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, tak i nižších stupňů soustavy státního zastupitelství. V roce 2018 bylo u **NSZ** zaznamenáno celkem **36** (v roce 2017 38, v roce 2016 27, v roce 2015 36, v roce 2014 34, v roce 2013 32, v roce 2012 23) stížností včetně žádostí o přezkoumání vyřízení stížnosti vrchními státními zástupci (1, resp. 5 věcí, pokud jde o vyřízení vrchní státní zástupkyní v Praze, resp. vrchním státním zástupcem v Olomouci).

Stížností na průtahy při plnění úkolů státního zastupitelství bylo v roce 2018 **12** (+5 oproti roku 2017), přičemž šlo o **1** stížnost na průtahy při plnění úkolů NSZ (nebyla shledána důvodnou) a **11** věcí se týkalo stížností na nečinnost (průtahy) u nižších stupňů soustavy státního zastupitelství a všechny tyto věci byly postoupeny.

Stížností na nevhodné chování státních zástupců bylo v roce 2018 **11** (+1), z toho **žádná** stížnost na nevhodné chování státních zástupců NSZ. Těchto 11 věcí týkajících se stížností na nevhodné chování státních zástupců nižších státních zastupitelství bylo postoupeno vedoucím státním zástupcům nižších stupňů soustavy státního zastupitelství.

V rámci kabinetu jsou dále zpracovávány věci - žádosti Národního bezpečnostního úřadu a žádosti o zproštění mlčenlivosti.

Žádosti Národního bezpečnostního úřadu – v roce 2018 bylo zapsáno **35** věcí (rok 2017 – 41 věcí, rok 2016 – 65 věcí).

Zproštění povinnosti mlčenlivosti – v roce 2018 bylo zapsáno **30** věcí (rok 2017 – 24 věcí, rok 2016 – 31 věcí). Zde je možné dodat, že u některých žádostí zproštění povinnosti mlčenlivosti se

nejedná pouze o jednu osobu, ale o více osob v jedné věci, popř. jsou na základě dosavadních výsledků v trestním řízení zproštěny povinnosti mlčenlivosti opakovaně.

h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2018

V roce 2018 kárný senát Nejvyššího správního soudu pravomocně rozhodl v **9** věcech, v nichž bylo vedeno kárné řízení proti státním zástupcům.

Pravomocně uznáno vinnými kárným proviněním bylo **6** státních zástupců (dlouhodobá neodůvodněná nečinnost, dlouhodobá nečinnost při vyřizování většího počtu věcí, které byly přiděleny ke zpracování, další obdobný případ, závažná nečinnost při vyřizování jedné věci vedené v rejstříku ZN, kdy v rozporu s ustanovením § 146a odst. 1 trestního řádu nebyla předložena příslušnému soudu stížnost dotčené osoby proti usnesení, kterým podle § 79a odst. 4 trestního řádu, ve znění účinném do 17. 3. 2017, byla zamítnuta žádost o zrušení zajištění finančních prostředků na účtech žadatelky, opomenutí včasného propuštění obviněného z vazby na svobodu, nezákonně po dobu 17 dnů, dlouhodobá nečinnost při vyřizování celé řady věcí, které byly přiděleny ke zpracování) a byla jim uložena kárná opatření. Proti dvěma státním zástupcům bylo kárné řízení zastaveno z důvodu zániku funkce státního zástupce.

V jedné věci došlo ke zproštění kárného obvinění. Kárný senát NSS vyhodnocením případu dospěl k závěru, že dotyčná se v dané věci nedopustila jednání ani nečinnosti dosahujícího intenzity kárného provinění podle § 28 zákona o státním zastupitelství. Proto ji podle § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, zprostil návrhu na zahájení řízení o kárné odpovědnosti státního zástupce.

V roce 2017 kárný senát NSS pro srovnání pravomocně rozhodl v 11 věcech, v nichž bylo vedeno kárné řízení proti 11 státním zástupcům (v roce 2016 v 5 věcech proti 5 státním zástupcům, v roce 2015 v 11 věcech proti 11 státním zástupcům). Pravomocně uznáno vinnými kárným opatřením bylo v roce 2017 7 státních zástupců a byla jim uložena kárná opatření. Celkem 4 státní zástupci byli zproštěni kárného obvinění s odvoláním na § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, neboť NSS dovodil, že jejich jednání nedosahuje intenzity kárného provinění podle § 28 zákona o státním zastupitelství.

i) Národní korespondenti

Jak bylo uváděno již v předchozích zprávách o činnosti, opatřením nejvyššího státního zástupce č. 8/2016 ze dne 12. 4. 2016, jež nabylo účinnosti dnem 1. 5. 2016, bylo ustaveno celkem 10 národních korespondentů pro nejzásadnější oblasti kriminality (zejména terorismus, extremismus, boj proti korupci, zvlášť závažnou ekonomickou a finanční kriminalitu, daňovou kriminalitu, kybernetickou a informační kriminalitu, trestné činy proti životnímu prostředí a trestná činnost v silniční dopravě, nepromlčitelné zločiny) a rovněž pro Eurojust, Evropskou soudní síť a pro společné vyšetřovací týmy. Zprávy jednotlivých národních korespondentů o činnosti v roce 2018 byly publikovány na Extranetu státního zastupitelství a na webových stránkách NSZ současně se zveřejněním této zprávy o činnosti.

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství *(tab. V/1b, V/2a)*

Vstupem bylo vyřízeno v roce 2018 u **okresních státních zastupitelství 8 293** věcí (oproti údajům roku 2017, kdy šlo o 8 440 věcí, roku 2016 o 8 802 věcí, roku 2015, kdy to bylo 10 148 věcí), tj. -1,74 %.

Nejvíce vstupů vykázaly Východočeský kraj (1745, +209), Severomoravský kraj (1661, -135), Jihomoravský kraj (1298, -84) a Jihočeský kraj (1081, -95). Oba moravské kraje se tak podílejí na celorepublikovém výsledku z 35,7 % (-2 %).

Návrhem bez ohledu na druh agendy *(tab. V/2a* – celkový počet návrhů podaných okresními státními zastupitelstvími, v úvahu nutno vzít, shodně jako v předcházejícím roce, i údaje sumářů výkazů o netrestní agendě státního zastupitelství, viz *s. 9 výkazu u tab. V/1b)* bylo u okresních státních zastupitelství vyřízeno **1 863** věcí (+3 oproti roku 2017, +104 oproti roku 2016, +212 oproti roku 2015). Nejvíce návrhů podala okresní státní zastupitelství v obvodu **KSZ v Ostravě** (492, +38), **KSZ v Brně** (376, +11), nejméně hlavní město Praha (87, -6).

V souvislosti se vstupovým a návrhovým oprávněním státního zastupitelství ve věcech péče soudu o nezletilé (zejména v řízení o uložení zvláštního opatření při výchově dítěte a o ústavní výchovu), vyvinulo **MSZ v Brně** aktivitu, kterou reagovalo na zvyšující se násilí mezi dětmi. Šlo o tzv. dětské gangy v Brně, kdy v součinnosti s Městským ředitelstvím Policie ČR, Brno bylo zjištěno 53 osob (z toho jen 5 zletilých), které jsou členy těchto gangů nebo mají na tyto gangy vazby. Předmětné šetření bylo činěno tak, aby značně nepravdivý mediální obraz o organizovaném dětském zločinu v Brně nebyl nadále rozšiřován. Ze strany **MSZ v Brně** pak bylo výslovně u orgánu sociálně-právní ochrany dětí žádáno o výchovný pohovor s dítětem a rodiči a sdělení jim, kdo a proč zprávu žádá. Některé věci byly vytěženy pro trestní úsek (§ 196 trestního zákoníku), u několika dětí došlo v mezidobí (často právě na popud šetření MSZ v Brně) k jejich umístění do institucionální péče nebo k zahájení řízení o zvláštním opatření při výchově dítěte a u několika dětí je situace hraniční a je ve spolupráci s orgánem sociálně-právní ochrany dětí nadále ze strany **MSZ v Brně** sledována. U většiny dětí však postačil právě výchovný pohovor s pracovníkem orgánu sociálně-právní ochrany dětí a informace, že se o dítě zajímá Policie ČR a státní zastupitelství, kdy rodiče se začali více zajímat o trávení volného času svých dětí, a dokonce jeden chlapec, údajný „vůdce“ jednoho z gangů, v rámci pohovoru před soudem uvedl, že gangy rozpustili z důvodu zvýšeného zájmu Policie ČR a státního zastupitelství.

Z hlediska struktury návrhové činnosti je třeba zmínit především agendu, která bezprostředně navazuje na zásadní úlohu státního zastupitelství v trestní oblasti působnosti, jíž je **návrhová činnost podle § 90 odst. 1 ZSM** *(tab. V/1b, viz s. 5).* Těchto návrhů bylo podáno celkem **1 644** (**+64** oproti roku 2017, +201 oproti roku 2016, +272 oproti roku 2015, +151).

Zcela minimální je nadále **návrhová činnost podle § 42 zákona o státním zastupitelství** na vyslovení neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví pro nedostatek smluvní volnosti u některého z účastníků smluvního vztahu *(tab. V/1b, s. 4),* protože v roce 2018 nebyl podán žádný takový návrh, stejně jako v roce 2017 (-2 oproti roku 2016, -1 oproti roku 2015, 0 oproti roku 2012 až 2014). Oproti tomu **návrhů podle ustanovení § 8 odst. 2 z. ř. s.** *(tab. V/1b, s. 6)* podala okresní státní zastupitelství celkem **215** (-54 oproti roku 2017, -85 oproti roku 2016 a -47 oproti roku 2015).

2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství *(tab. V/2b, V/1b)*

Krajská státní zastupitelství vstoupila v roce 2018 do řízení ve **261** věcech (-172 oproti roku 2017, -379 oproti roku 2016 a -400 oproti roku 2015), tj. **-39,72 %.**

Nejvíce vstupů vykázalo **KSZ v Ostravě** (46, -85), **KSZ v Plzni** (54, -27), **KSZ v Brně** (39, -21), **MSZ v Praze** (39, -16), **KSZ v Ústí nad Labem** (40, -12). Nejméně vstupů pak **KSZ v Hradci Králové** (31, +2), **KSZ v Praze** (5, -9) a **KSZ v Českých Budějovicích** (7, -4).

Krajská státní zastupitelství podala v roce 2018 celkem **220 návrhů** *(tab. V/1b, s. 19*). Jedná se tedy o pokles o 68, tj. -23,6 %.

Nejvíce **návrhů** podala **KSZ v Brně** (120, -604) a **MSZ v Praze** (54, -6).

3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody *(tab. V/4a až V/4d)*

a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova *(tab. V/4c)*

V roce 2018 podala státní zastupitelství celkem **8** návrhů na zrušení ochranné nebo ústavní výchovy (proti 6 v roce 2017, 3 v roce 2016, 5 v roce 2015) a **žádný** návrh na uložení ochranné (ústavní) výchovy (v letech 2012 až 2016 rovněž žádný). Příkazů k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům vydali státní zástupci vykonávající dozor v ústavech celkem **82** (v roce 2017 77, v roce 2016 64, v roce 2015 66), nařízení k propuštění dítěte drženého v ústavu nezákonně vydali státní zástupci v roce 2018 **jedno** (v roce 2017 2, v roce 2015 a 2016 0).

Vydané příkazy se zaměřovaly na úpravu či doplnění vnitřních řádů tak, aby odpovídaly platné právní úpravě, dále na nedostatky při ukládání opatření ve výchově, na případy omezování práv dětí na volný čas či sankcionování dětí jinak než uložením opatření taxativně daných zákonem.

Státní zástupci **KSZ v Brně** řešili příkazy konkrétní případy porušování práv dětí a přijatými opatřeními docilovali většího respektu k dodržování jejich základních práv. K významným pozitivním změnám patří proto rozšíření výkladu práv dětí na svobodný pohyb v době osobního volna a výkladu práv dětí na rozsah a formy komunikace se svými blízkými a dalším okolím. Tyto změny v přístupu školských zařízení k dětem přinesl právě až výklad právních předpisů ze strany dozorových státních zástupců, byť na problémy marně řadu let v minulosti poukazoval již veřejný ochránce práv a mezinárodní organizace věnující se právům dítěte.

b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (*tab. V/4a)*

V roce 2018 státní zástupci vykonávající dozor v tomto typu zákonného omezení osobní svobody vydali v **8** případech příkaz k zachovávání předpisů platných pro výkon vazby (v roce 2017 6, v roce 2016 8 a v roce 2015 6), nařízení k propuštění osoby držené tam v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí nevydali státní zástupci, stejně jako v letech 2014 – 2017, **žádné.**

Příkazy vydané státními zástupci byly vydány např. v souvislosti s nedostatečnou lékařskou péčí, závadami při seznamování obviněných o jejich právech a povinnostech, evidencí umístění obviněných na určitou celu a k náležitému objasnění skutkových okolností kázeňského přestupku.

c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody *(tab. V/4b)*

Dozoroví státní zástupci krajských státních zastupitelství (a MSZ v Praze) v roce 2017 využili pravomoci vydávat příkazy k zachovávání předpisů platných pro výkon trestu odnětí svobody celkem ve **37** případech (-10 oproti roku 2017, +18 oproti roku 2016 a +5 oproti roku 2015).

Vydané příkazy se týkaly nedostatků v dostupnosti zdravotní péče pro odsouzené způsobené deficitem zdravotnického personálu, v seznamování odsouzených cizích státních příslušníků s jejich právy a povinnostmi při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody a ubytovávání vězněných osob s ohledem na jejich kriminální minulost, dále uzamykání odsouzených na cele, nepřiznání balíčku s osobními potřebami, uložení kázeňského trestu odsouzenému po uplynutí doby jednoho roku od spáchání kázeňského přestupku, popř. směřovaly k zachovávání správného postupu, pokud jde o řádné vedení údajů o době výkonu trestu (jeho počátku).

Jeden z vydaných příkazů nebyl ze strany Vězeňské služby proveden. O této skutečnosti bylo vyrozuměno Generální ředitelství Vězeňské služby ČR, neboť věznice odmítla splnit příkaz na základě nařízení GŘ VS ČR. Současně věznice podala podnět k výkonu dohledu, který byl Vrchním státním zastupitelstvím v Olomouci jako nedůvodný odložen. Věznice po vyrozumění o výsledku vykonaného dohledu příkaz ihned splnila.

VSZ v Praze zaznamenalo převládající naplněnost kapacit věznic pod 4 m^2 při splnění podmínky ustanovení § 17 odst. 6 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. Tento stav je sice v souladu se zákonem, avšak zejména pro jeho dlouhodobost, bez vyhlídek na zlepšení, jde o situaci neuspokojivou, která vede mimo jiné ke stálému navyšování počtu mimořádných událostí násilného charakteru, a to nejen mezi vězni navzájem, ale i k sebedestrukčnímu jednání v podobě sebevražd, pokusů o ně a automutilací. Dozoroví státní zástupci se pravidelně zabývají tím, zda je adekvátně kompenzováno stísněné ubytování vězňů jejich pobytem mimo celu či ložnici.

I nadále nutno konstatovat naprosto nedostatečné zajišťování lékařské péče vězňům. Na tristní stav v uvedené oblasti bylo opakovaně ze strany **VSZ v Praze** upozorňováno, kdy dozoroví státní zástupci reagovali vydáním příkazů.

d) Dozor nad ústavy, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence *(tab. V/4d)*

Jedná se o agendu vykonávanou od nabytí účinnosti zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, dnem 1. 1. 2009, a trestního zákoníku (1. 1. 2010). Podrobnosti plynou z *tab. V/4d.* V roce 2018 nebyl vydán **žádný** (-1) příkaz k zachovávání předpisů platných pro výkon zabezpečovací detence (+1), nařízení k propuštění osoby neprávem držené v ústavu pro výkon zabezpečovací detence nebylo vydáno **žádné.**

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2018

1. Novelizace právních předpisů

Úvodem je nutno zmínit zásadní novelizaci trestního zákoníku, trestního řádu a dalších zákonů, provedenou **zákonem č. 287/2018 Sb.,** byť s účinností od **1. 2. 2019.**

Novela především vypouští skutkové podstaty trestných činů podílnictví a podílnictví z nedbalosti. To neznamená zánik trestnosti takových činů, ale úprava byla plně přenesena do ustanovení § 216, 216a a 217 trestního zákoníku.

V § 135a a § 135 trestního zákoníku byly nově vymezeny pojmy „nástroj trestné činnosti“ a „výnos (bezprostřední a zprostředkovaný) z trestné činnosti“.

Nově byla zakotvena skutková podstata trestného činu maření spravedlnosti (§ 347a trestního zákoníku).

Novelizace se dotkla i skutkových podstat trestných činů podle § 332 a § 333 trestního zákoníku a výkladového ustanovení § 334 trestního zákoníku. Postihuje se i nepřímé slíbení, nabídka nebo poskytnutí neoprávněné výhody a také nepřímé požadování nebo přijetí neoprávněné výhody. Požadavek na výslovné zakotvení takové úpravy do § 332 a 333 trestního zákoníku vznesli i hodnotitelé Úmluvy OSN proti korupci v rámci hodnocení, které proběhlo koncem roku 2017, přičemž lze očekávat, že tento požadavek bude uveden jako doporučení v hodnotící zprávě. V ustanovení § 334 trestního zákoníku reaguje na požadavky Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci, vyhlášené pod č. 105/2013 Sb. m. s., která v článku 2 písm. c) vymezuje pojem činitel veřejné mezinárodní organizace, kterým se rozumí zaměstnanec mezinárodní organizace nebo jakákoli osoba, která je takovou organizací zmocněna jednat jejím jménem. V článku 16 Úmluvy je pak vyžadován trestní postih úmyslných korupčních trestných činů ve vztahu k činiteli veřejné mezinárodní organizace. Proto byla rozšířena definice úřední osoby v § 334 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku.

Úprava v § 7b trestního řádu (a § 65a a § 65b ZMJS) zajišťuje plnou implementaci článků 16 a 29 Úmluvy o počítačové kriminalitě ze dne 23. listopadu 2001 (č. 104/2013 Sb. m. s.) požadujících urychlené uchování dat pro účely jejich následného zajištění v trestním řízení.

V oblasti trestního práva byl v roce 2018 dále novelizován **zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech,** a to **zákonem č. 178/2018 Sb.** Tímto zákonem byla s účinností od 16. 8. 2018 do vnitrostátního právního řádu České republiky implementována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech (Úř. věstník EU ze dne 1. 5. 2014, L 130/1).

Součástí zákona č. 178/2018 Sb. je i **novela trestního řádu,** kterou byl v § 8 trestního řádu vložen nový odstavec 7: **„(7) Každý je povinen zachovávat mlčenlivost o všem, co se dozvěděl v souvislosti se součinností požadovanou podle odstavců 1 až 3; povinností mlčenlivosti není vázán pro účely řízení před soudem nebo jiným orgánem, a to v rozsahu nezbytném pro ochranu jeho práv nebo pro výkon jeho povinností. O této povinnosti a o následcích spojených s jejím porušením musí být poučen.“** Sankci za porušení uvedené nově zakotvené povinnosti představuje přestupek podle § 5a zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, a to **přestupek porušení povinnosti mlčenlivosti v souvislosti s trestním řízením.**

Nařízením vlády č. 30/2018 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, došlo s účinností **od 8. 3. 2018** k rozšíření seznamu psychotropních látek, které jsou uvedeny v příloze č. 4 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, o dalších 74 psychotropních látek různých chemických skupin. Rozšíření seznamu psychotropních látek by mělo vést ke stavu, kdy orgány činné v trestním řízení budou s to účinně postihovat obchod s novými syntetickými drogami.

Nařízením vlády č. 242/2018 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, došlo s účinností **od 25. 10. 2018** k dalšímu rozšíření seznamu psychotropních látek o 8 nových syntetických drog.

Pod **č. 72/2017 Sb. m. s.,** bylo publikováno **sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Rady Evropy o prevenci terorismu.** Pro Českou republiku vstupuje v platnost **dne 1. 1. 2018.**

Pod **č. 73/2017 Sb. m. s.,** bylo publikováno **sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dodatkového protokolu k Úmluvě Rady Evropy o prevenci terorismu.** Pro Českou republiku vstupuje v platnost **dne 1. 1. 2018.**

Pod **č. 11/2018 Sb. m. s.** bylo publikováno **Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Rady Evropy proti obchodování s lidskými orgány.** Při ratifikaci Úmluvy byly učiněny ze strany České republiky některé výhrady. Úmluva vstupuje v platnost na základě svého článku 28 odst. 3 **dne 1. 3. 2018 a tímto dnem vstupuje v platnost i pro Českou republiku.**

Pod **č. 22/2018 Sb. m. s.** bylo publikováno **sdělení Ministerstva zahraničních věcí o změnách prohlášení k Druhému dodatkovému protokolu k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních.** V tomto prohlášení České republiky došlo k nahrazení některých prohlášení k Druhému dodatkovému protokolu, vyhlášených sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 48/2006 Sb. m. s.

Vyhláška č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, stanoví s účinností **od 1. 10. 2018** požadavky na systém vnitřních zásad finančních institucí.

Vyhláška č. 82/2018 Sb., o bezpečnostních opatřeních, kybernetických bezpečnostních incidentech, reaktivních opatřeních, náležitostech podání v oblasti kybernetické bezpečnosti a likvidaci dat (vyhláška o kybernetické bezpečnosti), jako prováděcí právní předpis k zákonu č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti, nabyla účinnosti **dnem 28. 5. 2018.**

Vyhláška č. 383/2017 Sb. o výběru, přijímání a čekatelské praxi právních čekatelů a o závěrečné zkoušce, navazuje na dříve platnou vyhlášku č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů, kterou s účinností od **1. 1. 2018** nahradila. Došlo ke zrušení několika ustanovení, která se týkala vyšetření uchazeče odborným psychologickým pracovištěm. V rámci výběrového řízení se posuzuje písemný test, přijímací pohovor před komisí příslušného krajského státního zastupitelství a ověřují se morální vlastnosti uchazeče. Vyšetření bylo nahrazeno „ověřením morálních vlastností uchazeče“. I nadále se tedy ověření morálních vlastností (vyšetření) bude dít v rámci výběrového řízení na právní čekatele, avšak bude v tomto smyslu nutné doplnit metodiku podle § 13d písm. g) zákona o státním zastupitelství. Podle § 10 odst. 2 vyhlášky o právních čekatelích je osobní list právního čekatele součástí osobního spisu a právní čekatel se může vyjadřovat k záznamům, které se týkají jeho osoby, a to písemnou formou. V průběhu písemné části závěrečné zkoušky již nebude možné použít sbírky právních a jiných předpisů, sbírky soudních nebo jiných rozhodnutí a časopiseckou nebo knižní právnickou literaturu, ale bude možné použít pouze právní informační systém, který poskytne ministerstvo. U ústní části tyto sbírky bude možné použít, avšak jen se souhlasem předsedy zkušební komise.

Pod č**. 81/2018 Sb.** byl publikován **nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2018 sp. zn. Pl. ÚS 7/17 ve věci návrhu na zrušení některých částí zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění zákona č. 183/2017 Sb.** Plénum Ústavního soudu částečně vyhovělo návrhu skupiny senátorů na zrušení některých ustanovení tzv. protikuřáckého zákona a zrušilo v § 3 odst. 2 písm. d), § 11 odst. 2 písm. d), § 36 odst. 1 písm. b) a k) slovo „převážně“ a v § 19 slova „svoje nebo“. Ve zbylé části byl návrh zamítnut.

Pod **č. 238/2018 Sb.** bylo publikováno sdělení Ústavního soudu o přijetí stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2018 sp. zn. Pl. ÚS-st. 47/18 ohledně možnosti soudu nenařídit veřejné zasedání k projednání stížnosti proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení obnovy trestního řízení, ve kterém se Ústavní soud vyjádřil k podmínkám, za jakých může soud projednat neveřejně stížnost proti rozhodnutí, kterým nebyla povolena obnova řízení, aniž by tím porušil právo na spravedlivý proces.

2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti

a) Personální zajištění výkonu působnosti *(tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti)*

Výkon působnosti státního zastupitelství je náležitě personálně zajištěn, plánované stavy státních zástupců jsou prakticky naplněny, v rámci celé ČR jsou funkce státních zástupců obsazeny z **98,0 %** (v roce 2017 a 2016 z 98,7 %, v roce 2015 z 98,4 %, v roce 2014 z 97,4 %, v roce 2013 i 2012 z 97,6 % a v roce 2011 z 97,17 %). V celé České republice chybělo ke dni 31. 12. 2018 *[tab. VI/1]* **26** (+10) státních zástupců (podle údajů *tab. VI/2b* **42** (+10), jde ovšem o údaj ke dni 1. 1. 2019). Nižší obsazenost vykazuje jen **VSZ v Praze** (-4, tj. 93,4 %), **KSZ v Ústí nad Labem** (-7, tj. 95,7 %), **MSZ v Praze** (-5, tj. 97,4 %), a rovněž **NSZ** (-7, tj. 89,1 %).

Dne 18. 10. 2018 byla uzavřena mezi nejvyšším státním zástupcem a krajskými státními zástupci (městským státním zástupcem v Praze) Dohoda o systemizaci státních zástupců krajských státních zastupitelství. Dohodou posléze schválenou ministrem spravedlnosti bylo rozděleno 263 plánovaných míst státních zástupců na jednotlivá krajská státní zastupitelství (MSZ v Praze).

MSZ v Praze zdůrazňuje, že i přes trend poklesu kriminality narůstá zatížení státních zástupců zejména složitou hospodářskou kriminalitou specifickou pro prostředí hlavního města Prahy, v němž dochází ke koncentraci vrcholných orgánů státní moci řady právnických osob včetně právnických osob s fiktivním sídlem. Složitost věcí lze demonstrovat nejen na délce přípravného řízení, ale i na značné délce řízení před soudem. Uvedený trend se nepodařilo dostatečně popsat v matematickém výpočtu systemizovaných míst a reálná potřeba státních zástupců je v prostředí Prahy vyšší, než je skutečnost. Obdobná situace nereflektující složitost projednávaných věcí se projevuje zvláště ve vztahu k **ObSZ pro Prahu 1.**

Pro rok 2018 došlo z rozhodnutí ministra spravedlnosti k navýšení počtu ostatních zaměstnanců státních zastupitelství, a to pro účely posílení analytické činnosti. Pro **VSZ v Praze** se jednalo o 6 a pro **VSZ v Olomouci** o 3 takové zaměstnance, jejichž činnost je pro státní zastupitelství velmi důležitá.

Pokud jde o využívání **asistentů a vyšších úředníků státního zastupitelství**, činnost vyšších úředníků má v obvodu **MSZ v Praze** kladný vliv na zrychlení a zkvalitnění vyřizování mj. agendy rozhodování o osvědčení po podmíněném zastavení trestního stíhání (jak soudem, tak státními zástupci), agendy mezinárodní právní pomoci i veškeré další činnosti, které jim zákon umožňuje. KSZ v Praze vychází z toho, že bude opětovně posouzeno, do jaké míry by zřízení a obsazení pozic vyšších úředníků státního zastupitelství bylo jak v roce 2019, tak zejména na další období, rozpočtově zajištěno s ohledem na nárůst nákladů - mzdových prostředků určených na platy v roce 2019 po navýšení platových tarifů a mimotarifních složek platu počátkem roku 2019. Rovněž **VSZ v Praze** velmi kladně hodnotí fungování vyšší úřednice, které lze přidělovat k provedení některé úkony, které nemusí být po právní stránce složité, ale jsou nepochybně časově velmi náročné.

V obvodu **MSZ v Praze** působí celkem 9 vyšších úředníků, z toho 2 na MSZ v Praze, přičemž jeden z nich vykonává současně funkci tiskového mluvčího městského státního zástupce v Praze.

V rámci obvodu působnosti **KSZ v Ústí nad Labem** působí celkem 4 vyšší úředníci státního zastupitelství, přičemž jejich činnost je hodnocena i nadále velmi kladně.

Nadále jsou jednoznačně preferováni **právní čekatelé.** Vychází se z toho, že nároky kladené na práci státního zástupce není zpravidla možné splnit bez předchozí přípravné služby právního čekatele.

Dne 14. 11. 2018 se v Praze na Justiční akademii uskutečnilo celorepublikové setkání vedení NSZ s právními čekateli. Na setkání byly zmíněny dobré zkušenosti týkající se spolupráce školitelů a právních čekatelů, pozitivní zkušenosti bývalé školitelky, která se v mezidobí stala advokátkou, zazněly požadavky na to, aby právním čekatelům byl umožněn samostatný přístup do ETŘ (aktuálně je již těsně před podpisem příslušná dohoda o využívání ETŘ, která byla v tomto směru doplněna), stejně jako aby se právní čekatelé mohli účastnit civilních jednání u soudu (návrh novely byl předložen Ministerstvu spravedlnosti). V této souvislosti je vhodné zmínit, že dne 12. 6. 2018 se v Praze uskutečnilo v pořadí již čtvrté celorepublikové setkání školitelů právních čekatelů za účelem výměny zkušeností a aktuálních poznatků získaných při výchově a vzdělávání právních čekatelů.

MSZ v Praze oceňuje, že v návaznosti na novelizaci nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, byli právní čekatelé zařazeni do 12. platové třídy. Výsledky výběrových řízení na obsazení míst státních zástupců ukazují, že právní čekatelé zpravidla vysoce převyšují svými teoretickými i praktickými znalostmi a zkušenostmi ostatní uchazeče.

Z hlediska systémového zajištění doplňování počtu státních zástupců se podle **KSZ v Praze** jeví role právních čekatelů nadále jako zásadní, a to s ohledem na dlouhodobé zkušenosti z výběrových řízení na místa státních zástupců. Podle jeho názoru však není v soustavě dostatečný počet právních čekatelů, jimiž by bylo možno průběžně doplňovat jednotlivé úřady státního zastupitelství v souvislosti s probíhající generační obměnou státních zástupců, která bude vrcholit v letech 2021 až 2023. Doplnění volných míst státních zástupců právníky z jiných oborů, kteří neabsolvovali praxi právního čekatele, není reálné s ohledem na malý počet takových zájemců, kteří by zejména z hlediska odborných znalostí splňovali podmínky pro jmenováním státním zástupcem. Z těchto důvodů by měl být uplatněn požadavek na navýšení míst právních čekatelů pro soustavu státního zastupitelství k zajištění jeho řádné činnosti v budoucích letech.

Pokud se jedná o postavení právních čekatelů a jejich přípravu v průběhu čekatelské praxe, lze vyzdvihnout zákonem upravenou možnost samostatné účasti právního čekatele při zastupování státního zástupce a veřejné žaloby v trestním řízení soudním v rozsahu a za podmínek stanovených v § 180 odst. 1 trestního řádu. Vzhledem k neocenitelnému významu přímé účasti právního čekatele na trestním řízení soudním pro jeho přípravu k práci státního zástupce a pro získání praktických zkušeností, lze za nedostatek současné právní úpravy považovat absenci právního rámce pro možnou samostatnou účast právního čekatele při zastupování státního zastupitelství v občanském soudním řízení, neboť i v této oblasti by měl a mohl právní čekatel získávat praktické zkušenosti a základ pro případné další uplatnění i na netrestním úseku působnosti státního zastupitelství. **NSZ** předložilo návrh příslušné právní úpravy Ministerstvu spravedlnosti, na příslušné novelizaci zákona o státním zastupitelství se pracuje.

Do budoucna se počítá v obvodu **KSZ v Českých Budějovicích** s postupným doplňováním početního stavu státních zástupců, a to právními čekateli, kteří mají v soustavě státního zastupitelství své opodstatnění a jsou nezastupitelní z hlediska výchovy a přípravy nových státních zástupců. Proto, i když je stav státních zástupců plně naplněn, jsou obsazena všechna plánovaná místa čekatelů. Plánovaný stav právních čekatelů však závisí na objemu přidělených mzdových prostředků.

KSZ v Ústí nad Labem je jednoznačným zastáncem zachování institutu právních čekatelů a doplňování soustavy státního zastupitelství právě z jejich řad. Právní čekatelé získávají žádoucí návyky od zkušenějších kolegů (zejména školitelů), kteří jsou pečlivě vybíráni pro jejich přípravu, a to s důrazem na profesní i lidské kvality. Absolvování řady školení i stáží umožňuje daleko lépe působit na osobu budoucího státního zástupce. I když jsou plánované počty zaměstnanců a plánované počty právních čekatelů odděleny samostatnou Dohodou o systemizaci míst zaměstnanců a Dohodou o systemizaci míst právních čekatelů, jsou pro účely sledování personální obsazenosti státního zastupitelství zařazeni do kategorie zaměstnanců, což není žádoucí. Přijímání právního čekatele do pracovního poměru podléhá zcela jiné proceduře, nežli obsazení míst např. administrativních pracovnic. Navíc nelze opomenout, že přijímání a vzdělávání právních čekatelů probíhá v určitých cyklech, kdy po jeho skončení a jmenování některých právních čekatelů státními zástupci vzniká určité

vakuum, kdy čekatelské pozice nejsou obsazeny, než se podaří opětovně uchazeče o místa právních čekatelů vybrat.

b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání

Zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství je rovněž závislé také na **obsazení jednotlivých státních zastupitelství kvalitním odborným administrativním aparátem.**

Je třeba i nadále působit na zvýšení finančního ohodnocení administrativních a správních zaměstnanců, neboť mediálně avizované navýšení o 15 % nebylo splněno, došlo pouze k navýšení základních tarifů, a to o 5 %. Jako velice problematické se jeví dosažení avizovaného navýšení formou nenárokových složek (osobní ohodnocení), které je pro letošní rok finančně pokryto, avšak není garantováno pro následující roky. Dále by měl být rozšířen okruh osob, kterým náleží zvláštní příplatek. Ten lze přiznat pouze omezenému okruhu zaměstnanců, a to ještě v minimální výši, neboť toto není rozpočtově pokryto.

K tomu **MSZ v Praze** uvádí, že rozpočet prostředků na platy v roce 2018 byl v kategorii zaměstnanců oproti roku 2017 navýšen díky rozpočtovým opatřením Ministerstva spravedlnosti, umožňujícím jeho překročení na úkor nespotřebovaných nároků minulých let a dále na základě novely nařízení vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě o zvýšení platových tarifů, od 1. 11. 2018. To vedlo k zajištění nárůstu průměrného výdělku o 7,2 % v průběhu roku 2018. Přesto průměrná výše platu 26.925,- Kč měsíčně nedosahuje úrovně průměrné mzdy v ČR, v Praze ani v nepodnikatelské sféře, což stále negativně ovlivňuje personální a mzdovou politiku MSZ v Praze, profesní kvalitu zaměstnanců v administrativě, a to zejména při přijímání nových zaměstnanců. Rozsah činností vykonávaných odbornými administrativními zaměstnanci se neustále rozšiřuje, v této souvislosti lze např. poukázat na zapojení systému ETŘ, s čímž jsou spojeny nové, mnohdy časově náročné činnosti pro tyto zaměstnance. V důsledku toho se nepodařilo limit počtu pracovníků, zvýšený i v roce 2018 na 208 osob naplnit na 97 %, požadovaných ministerstvem. V roce 2019 by se s ohledem na rozhodnutí vlády měla situace v odměňování pracovníků justice nadále zlepšovat.

Také **KSZ v Českých Budějovicích** se jen obtížně vyrovnává s nedostatečným ohodnocením ostatních zaměstnanců (administrativní a manuální pracovníci), když jejich průměrný plat roste minimálně a **KSZ v Českých Budějovicích** se tak potýká s neustálou hrozbou odchodu těchto zaměstnanců, v několika případech naplněnou. Z toho důvodu je problematické i nahradit administrativní zaměstnance, kteří odchází do starobního důchodu. V závěru roku 2018 bylo sice možné vyplatit odměny, ty ovšem nedosáhly úrovně roku 2017. Očekávané navýšení tarifní složky platů ostatních zaměstnanců od začátku roku 2019 v avizované výši okolo 15 % se reálně projevilo pouze 5% navýšením tarifu a 2,5 % ve formě nejnižší úrovně zvláštních příplatků u některých zaměstnanců, což je necelá polovina očekávaného navýšení.

Kladně je hodnocena nabídka seminářů a školení pořádaných Justiční akademií, a to především pro státní zástupce a právní čekatele. Jeví se velmi vhodné, aby Justiční akademie v Kroměříži udržela i pro příští roky svou pobočku v Praze, protože tato představuje z pohledu dopravy znatelnou časovou úsporu pro státní zástupce a čekatele zejména v případech jednodenních vzdělávacích akcí. Za ekonomicky i časově výhodné se považují i Justiční akademií pořádaná regionální školení.

Za přínosné se také považuje zřízení pracovní skupiny pro vzdělávání odborného personálu státního zastupitelství a zakomponování většího počtu seminářů zaměřených na působnost státního zastupitelství do plánu vzdělávání Justiční akademie.

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce